

Maahanmuuttopolitiikan kritiikin käsittely
Helsingin Sanomissa ja muussa suomalaisessa
journalismissa vuosina 2001 – 2011

Oulun yliopisto

Historiatieteet

Tieteiden ja aatteiden historia

Pro Gradu -tutkimus

13.5.2019

Anton Kurttila

2282059

Sisällysluettelo

Johdanto	3
1. Tyyni edellä myrskyn? Vuodet 2001 – 2007	13
1.1. Keskustelun vähäisyydestä	13
1.2. Terroria, populistieja, pikakäännytyksiä ja rasisteja - Keskusteluja Helsingin Sanomissa	15
1.3. Kari Rajamäen sisäministeriys – Kovan linjan ministeri	26
1.4. Perussuomalaiset - Tony Halmeen nousu ja tuho	41
2. Maahanmuuttoministeri Thors ja turvapaikkapolitiikka, 2007 – 2011	45
2.1. Maahanmuuttoviraston turvapaikkayksikön tilastoanalyysit 2007-2011	46
2.2. Maahanmuuttoviraston oleskeluluvat ja perheen yhdistämiset	49
2.3. Alaikäiset turvapaikanhakijat 2007-2011	55
3. Jussi Halla-aho – ”Maahanmuuttajia vastustava” ”rotutohtori”?	59
3.1. Mitä Halla-aho oikein tahtoo?	61
3.2. Syytöksiä ja kanteluita	65
3.3. Parlamenttiin vai linnaan – Eurovaalipolemiikki ja syyte	71
3.4. Oikeudenkäynti ja tuomio	77
3.5. Halla-ahon vuosi	86
Loppulause	88
Lähteet ja kirjallisuus	91
Liitteet	107

Johdanto

Tässä pro gradu -tutkimuksessa olen tutkinut sitä, minkälaista keskustelua tietyissä suomalaisissa lehdissä on käyty maahanmuuttopolitiikan kritisoinnin ympärillä. Olen rajannut seurattavat keskustelut 11.9.2001 -terroristihyökkäyksen ja Suomen 2011 eduskuntavaalien välille. Suomalaisista uutismedioista olen valikoinut tutkimukseni lähdemateriaaliksi valtakunnallisesti merkittävimmän ja laajalevikkisimmän päivittäissanomalehden, Helsingin Sanomat, ja vaihtelevasti käytän myös muita lehtiä, kuten Ilta-Sanomia, Iltalehteä ja Uutta-Suomea.

Nykyisessä poliittisessa ilmastossa katson aihevalintani olevan päivä päivältä ajankohtaisempi. Tämän vuoden eduskuntavaalien jälkihummussa maahanmuuttopolitiikka ja sen kritisointi ovat olleet jälleen tiukassa seurannassa. Samalla on tuotu esiin osittain samoja keskusteluita, joita olen käynyt läpi tässä tutkimuksessani alkuperäiskontekstissa. Uudelleenkäsittelyssä on kuitenkin haihtunut osa alkuperäisestä nyanssista ja se tekee tästä tutkimuksesta entistäkin tärkeämmän. Maahanmuuttokeskustelun tullessa myös jatkumaan hamaan tulevaisuuteen on tarpeellista käsitellä jo käytyjä keskusteluita kriittisesti ja pyrkiä luomaan ymmärrystä siitä, mitä on tapahtunut. Toivon mukaan tällaisella käsittelyllä on myös mahdollista vähentää nykyistä vastakkainasettelua ja luoda ymmärrystä keskustelun osapuolten välille.

Oma mielenkiintoni maahanmuuttokeskustelua ja maahanmuuttokriittistä liikettä kohtaan syntyi vuonna 2008, jolloin se mediassa yhä kasvavissa määrin nousi pinnalle ja uusia poliittisia toimijoita astui esiin internetin keskustelupalstojen ja blogien kautta saadun suosion turvin. Nämä itseään maahanmuuttokriittisiksi kutsuneet henkilöt, kuten Jussi Halla-aho, saivat vahvaa vastarintaa mediassa ja muissa puolueissa. Koin tällaisen keskustelukulttuurin aivan uudeltaisiksi ja olenkin seurannut tilanteen kehittymistä mielenkiinnolla aina näihin päiviin asti.

Historiallinen tausta

Suomalainen media on tutkija Milla Hannulan mukaan jo 1970-luvulta lähtien ollut vahvasti vapaamman maahanmuuttopolitiikan kannalla. Tämä myönteisyys näkyi 1970-luvulla muun muassa kritiikkinä sisäasiainministeriön poliisijaoston ulkomaalaistoimiston päällikkö Eila Kännöä kohtaan. Kännö piti maahanmuuton suhteen tiukkaa linjaa kaudellaan, joka kesti 1973-1984 ja Hannulan mukaan oli koko virka-aikansa median silmätikkuna.¹ Omassa elämänkerrassaan Kännö kävi läpi näitä aikoja ja esitti esimerkkitapauksia median toiminnasta usean kymmenen sivun verran.²

Kännön jälkeen tiukkaa maahanmuuttopolitiikkaa ovat pyrkineet ajamaan suhteellisen harvat julkisuuteen tai valtaan asti edenneet henkilöt. 1980–90 -luvuilla kritiikkiä esitti lähinnä Suomen Maaseudun Puolueen ja myöhemmin Perussuomalaisten kansanedustaja Sulo Aittoniemi, joka ei jättänyt itsestään kovinkaan asiantuntevaa tai asiallista kuvaa sekoitellessaan lakiesityksiinsä huonoa huumoria.³

1990-luvulla syntyi myös Suomen Sisu, joka omien sivujensa mukaan on ”puoluepoliittisesti sitoutumaton kansallismielinen yhteistyöjärjestö”.⁴ Sisu on sittemmin ollut monen maahanmuuttokriittisessä liikkeessä vaikuttaneen toimijan ensikoti. Sisu muotoutui vähitellen helsinkiläisen Burning Books kirjakaupan tiloissa kokoontuneen joukon ympärille 1990-luvun loppupuolella.⁵ Vuonna 1998 Sisu liittyi Suomalaisuuden Liiton nuorisojärjestöksi, kun järjestö halusi hankkia myös uutta sukupolvea toimintaansa. Yhteistyö kuitenkin loppui jo alkuvuodesta 2000, kun Sisusta julkaistiin valtakunnan medioissa tekstejä, joissa järjestön toiminta liitettiin ”natsihenkisyyteen” ja Suomalaisuuden liitto Hannulan mukaan pelkäsi valtioapunsa puolesta. He päättivät, että Sisun tulisi pyytää eroa Liitosta. Lopulta Sisu heitettiin ulos myös Liiton tiloista.⁶ Sisun toiminta oli kuitenkin lähinnä keskittynyt internetin puolella oleville keskustelupalstoille, joiden kautta suurin osa ihmisistä liittyi toimintaan. Monet

---

¹ Hannula 2011, 12-13.

² Laulajainen 1989, 95-136.

³ Hannula 2011, 20-22

⁴ Suomen Sisun kotisivut, www.suomensisu.fi.

⁵ Hannula 2011, 25-26, 29-31.

⁶ Hannula 2011, 36, 38-39.

aktiiveista alkoivat pitää myös omia nettiblogejaan, joissa jakoivat mielipiteitään maahanmuuttopolitiikasta. Tätä kautta, ilman valtamedianäkyvyyttä, syntyi vähitellen liike, joka nykyään tunnetaan maahanmuuttokriittisenä liikkeenä.

Tutkimuskysymykset ja rajaukset

Olen tarkastellut tutkimuksessani maahanmuuttokritiikin ja maahanmuuttopolitiikan kritisoinnin kehitystä. Ensimmäisenä päätutkimuskysymyksenäni on ollut se, miten maahanmuuttopolitiikasta keskusteltiin kriittisesti läpi aikarajaukseni 2001-2011. Miten keskustelu muuttui, mikäli se muuttui? Tarkoitukseni on siis ollut löytää ja tutkia tapoja, joilla maahanmuutosta kriittisiä mielipiteitä tuotiin median toimesta julkisuudessa esiin ja miten, sekä ketkä niistä keskustelivat.

Toinen päätutkimuskysymyksenäni liittyy siihen, miten maahanmuuttokritiikin esittäjät on kuvattu ja miten, jos ollenkaan, se on vaikuttanut heidän suhteeseensa ja suhtautumiseensa mediaan? Kaikessa yksinkertaisuudessaan tämä tarkoittaa sitä, kuinka eri aikoina eri toimijat on kuvattu eri medioissa ja toisaalta taas, miten toimijat ovat suhtautuneet näihin kuvauksiin.

Olen jakanut tutkielmani kolmeen osaan, joissa käsittelen aikarajaukseni tapahtumat osittain kronologisesti ja osittain temaattisesti. Ensimmäinen pääluvku käsittelee ajanjaksoa, joka alkaa 11.9.2001 ja päättyy vuoden 2007 eduskuntavaaleihin. Toisessa pääluvussa olen käsitellyt maahanmuuttopoliittista keskustelua lehdistössä käydyn keskustelun ja maahanmuuttoviraston tilastojen kautta Matti Vanhasen toisen hallituksen ajalta 2007-2011. Kolmannessa kappaleessa keskityn Jussi Halla-ahoon vuoden 2008 kunnallisvaaleista vuoden 2009 syksyyn, jolloin hän sai tuomion uskonrauhan rikkomisesta Helsingin käräjäoikeudessa.

Käsitteet ja määrittelyt

Tärkeimpiin termeihini kuuluvat maahanmuuttokritiikki ja sen johdannaiset, kuten maahanmuuttokritikko ja maahanmuuttokriittinen. Termi itsessään yleistyi 2000-luvun loppuvuosina lähinnä maahanmuuttokritikkojen itsensä kehittämänä kuvaamaan omaa ajatteluaan ja tekemään eroa negatiivisemmän konnotaation omaaville usein heistä käytetyille termeille, kuten maahanmuuttovastaisuudelle tai rasismille. Tärkeänä erona maahanmuuttokritiikillä ja edellä mainittu termeillä on se, että maahanmuuttokritikin esittäjä ei katso välttämättömästi olevansa maahanmuuttovastainen, saati sitten rasisti. Maahanmuuttokritiikillä tarkoitan tässä määritelmällisesti kritiikkiä, joka suunnataan maahanmuuttopolitiikka ja sen toteutusta vastaan.

Maahanmuuttokritiikki voi olla maahanmuutto- tai maahanmuuttajavastaisuutta, kun siinä kritisoidaan kaikkea maahanmuuttoa tai kaikkia maahanmuuttajia kategorisesti. Keskimääräinen mediassa kunnostautunut maahanmuuttokritikko on kuitenkin keskittänyt suurimman osan toiminnastaan turvapaikkapolitiikan ja pakolaiskysymyksen ympärille, eikä suuremmin välitä vaikkapa työperäisestä maahanmuutosta. Täten maahanmuuttovastaisuus ei toimi tässä yhteydessä.

Rasismi taasen terminä on erittäin liukuva, ja sillä on useita eri määritelmiä. Tutkija Anna Rastas on todennut, että rasismien määritelmiä on yhtä monta, kuin rasismien määrittelijöitä.⁷ Kun jo tutkijoiden osalta on näin, voidaan ymmärtää useiden ihmisten kokevan rasismi-termin vaikeaksi käyttää. Keskustelun perustason ymmärtämiseen kuitenkin pitäisi riittää se, että kun maahanmuuttokriittiset puhuvat rasismista, he ymmärtääkseni käsittävät sen vanhan rasismien ja rotusyrjinnän käsitteiden kautta. Sosiologian professori Vesa Puuronen on määritellyt vanhaa rasismia kirjassaan *"Rasistinen Suomi"*. Hänen mukaansa kyseessä on *"ideologia, jonka mukaan ihmiskunta voidaan biologisin perustein jakaa hierarkkisiin rotuihin."*⁸ Rotusyrjintää määritellään YK:n toimesta olevan...

...kaikkea rotuun, ihonväriin syntyperään tahi kansalliseen tai etniseen alkuperään perustuvaa erottelua, poissulkemista tai etuoikeutta, jonka tarkoituksena tai seurauksena on ihmisoikeuksien ja perusvapauksien tasapuolisen tunnustamisen, nauttimisen tai harjoittamisen mitätöiminen

---

⁷ Rastas, 2005, 73.

⁸ Puuronen, 2011.

tai rajoittaminen poliittisella, taloudellisella, sosiaalisella, sivistyksellisellä tai jollakin muulla julkisen elämän alalla.⁹

Maahanmuuttokriittisiä vastustavat tahot taas usein määrittelevät rasismia eri tavoin. Monesti rasismin määrittely myös jätetään tekemättä, kuten Puuronen osoittaa tässäkin työssä käytetyssä kirjassa *”En ole rasisti, mutta...”* -kirjassa tapahtuneen¹⁰. Yleisimmin oletan kuitenkin tutkijoiden määritelleen rasismia suunnilleen uusrasismien käsitteen kautta. Puuronen mukaan uusrasismi on *”ideologia, jonka mukaan ihmiskunta voidaan kulttuurisin perustein jakaa hierarkkisiin ryhmiin.”*¹¹ Näin siis erilaiset kategoriset lausunnot eri kulttuureista ja niiden edustajista täyttävät uusrasismien tunnusmerkistön.

Maahanmuuttokriittisten piiristä on aika-ajoin kuulunut kummankin rasismin määritelmän täyttävää puhetta, mutta en katso näiden olevan liikkeen ytimessä. Ongelmaksi voi tulla, että maahanmuuttokriitikoiden rasistien kautta koko ryhmä leimataan rasisteiksi. Näin vähitellen rasismin määritelmä kokee inflaation ja menettää merkitystään maahanmuuttokriitikoiden kannattajien silmissä ja tämä taas avaa yhä enemmän mahdollisuuksia aidosti rasistiselle toiminnalle.

Näiden syiden ja tieteellisesti pätevän tarpeeksi laaja-alaisen, mutta silti täsmällisen, termin puuttumisen vuoksi olen päätenyt käyttämään maahanmuuttokriittisyyttä tässä tutkielmassani kattoterminä kuvaamaan maahanmuuttopolitiikkaa kritisoivia näkökulmia Jussi Halla-ahosta eteenpäin.

Maahanmuuttokritiikki on terminä saanut myös kritiikkiä osakseen. Vuoden 2017 Viestinnän pro gradu -tutkielmassaan maahanmuuttokriittisyyttä tutkinut Anna Takala pitää sitä ongelmallisena. Hänen mukaansa maahanmuuttokritiikki on terminä usein heikosti perusteltu ja näin sen avulla on ollut mahdollista edistää myös rasistisia tarkoituksia.¹² Tämä on tietenkin ollut mahdollista ja todennäköistäkin, mutta en jaa Takalan huolta maahanmuuttokritiikin liian positiivisista konnotaatioista ja sen käyttäjien *”maahanmuuttovastaisesta ideologiasta”*¹³. Takalan esittämän ongelmallistamisen periaatteen takana on se ajatus, että maahanmuuttokriittiset ovat

---

⁹ Kaikkinaisen rotusyrjinnän poistamista koskeva kansainvälinen yleissopimus, Osa 1, Artikla 1, 1970.

¹⁰ Puuronen, 2011, 53.

¹¹ Puuronen, 2011, 62, katso myös 56-58.

¹² Takala, 2018, 83.

¹³ Takala, 2018, 80.

itse kehittäneet termin ja siten sen käyttäminen antaa heille määrittelyvaltaa. En koe tätä niin suureksi ongelmaksi, niin kauan kuin määritelmä toimii eikä valkopese käyttäjiensä motiiveja.

Työni otsikossani käytän kuitenkin termiä maahanmuuttopolitiikan kritiikki. Tähän olen päätenyt, sillä maahanmuuttokritiikin tarkoittaessa avoimen maahanmuuttopolitiikan kritisointia, ensimmäisessä ja toisessa pääluvussani käsittelen myös maahanmuuttopolitiikan tiukkuutta kritisoineita tahoja.

Käsittelen työssäni myös paljon turvapaikanhakuun liittyvää termistöä, kuten turvapaikanhakija, pakolainen, Dublin-tapaus ja oleskelulupa. Turvapaikanhakija tarkoittaa ulkomaalaista henkilöä, joka hakee turvapaikkaa Suomesta. Turvapaikka taas tarkoittaa käytännössä pakolaisasemaa, joka on määritelty YK:n puolesta. Tässä määritelmässä perusteeksi eivät riitä muun muassa sota, luonnonkatastrofi tai nälänhätä. Kotimaassa kohdattava vaino tai sotaorpos sen sijaan riittää pakolaisasemaan. Yleensä turvapaikanhakijoista vain murto-osa saavuttaa turvapaikan. Esimerkiksi vuonna 2008 1995 turvapaikanhakijasta 89 sai turvapaikan¹⁴. Pakolainen on henkilö, joka saa pakolaisstatuksen YK:n pakolaisjärjestön suosituksesta.¹⁵ Dublin-tapaus on turvapaikanhakija, joka on ennen Suomeen tulemistaan saanut hylkäävän päätöksen tai jolla on keskeneräinen turvapaikkahakemus toisessa EU-maassa. Dublin-asetuksen, eli niin sanotun vastuunmäärittämisasetuksen, mukaan jokaisella EU-maalla on velvollisuus ottaa alueelleen tuleva turvapaikanhakija turvapaikkakäsittelyyn, eikä päästää tätä kulkemaan seuraavaan maahan.¹⁶ Turvapaikanhakija voi saada myös oleskeluluvan, jolloin on todettu, ettei hän ole turvapaikkamääritelmän kaltaisessa hädässä. Sen sijaan on muita painavia syitä, jonka vuoksi hakijan hengen nähdään olevan vaarassa. On myös tilapäinen oleskelulupa, joka myönnetään niille turvapaikanhakijoille, joita ei voida poistaa maasta erinäisten syiden kuten kulkuyhteyksien puutteen vuoksi¹⁷.

---

¹⁴ Maahanmuuttovirasto, ”Turvapaikkayksikön tilastanalyysi, vuosi 2008”, 2.3.2009.

¹⁵ Tilastokeskus, ”Käsitteet ja määritelmät”, <https://www.stat.fi/tup/maahanmuutto/kasitteet-ja-maaritelmat.html>

¹⁶ Maahanmuuttovirasto, ”Milloin hakemusta ei käsitellä Suomessa?”, <https://migri.fi/milloin-hakemusta-ei-kasitella-suomessa->

¹⁷ Maahanmuuttovirasto, ”Oleskelulupa muulla perusteella”, <https://migri.fi/myonteinen-paatos/oleskelulupa-muulla-perusteella>.

Menetelmät

Olen käyttänyt tutkimuksessani aatehistoriallista menetelmää, jonka avulla pyrin seuraamaan maahanmuuton ja maahanmuuttopolitiikan kriittistä käsittelyä mediassa. Keräsin aineistoni käymällä systemaattisesti läpi Helsingin Sanomien internetarkistoa soveliaiksi kokemillani hakusanoilla ja kokoamalla artikkelit ensin ajallisesti erityisiin lokeroihin. Tämän jälkeen verkostoin artikkelit vielä temaattisesti tavalla, jossa kirjoitukset loivat kontekstia toisiinsa nähden. Laajimmissa ja tärkeimmissä keskusteluissa olen tehnyt poikkivertailua myös muiden sanomalehtien ja julkaisujen tuotoksiin.

Olen analysoinut keräämääni aineistoa sekä yksittäisinä lyhyinä keskusteluina tai kommentteina, että laajempina kokonaisuuksina. Olen pyrkinyt asettamaan aineistoni vuoropuheluun keskenään silloin, kun se on historiallisesti pätevää ja toisaalta pitämään toisiinsa liittymättömät keskustelut erillään. Tämän lisäksi käytän laadullista analyysiä ja diskurssianalyysiä. Olen siis etsinyt aineistostani laajempia teemoja ja toisaalta myös tutkinut diskurssinmuutoksia.

Historiantutkimuksen osalta olen käyttänyt Jorma Kalelan oppeja kirjasta *Historiantutkimus ja historia*. Hänen mukaansa historiantutkijan tehtävä on kaksinainen, samaan aikaan on tehtävä oikeutta kohteelleen, eli luotavaa rekonstruktio tapahtumista, ja argumentoitava analyysinsä yleisölle.¹⁸ Tarkoitukseni on siis ollut luoda luotettava rekonstruktio tapahtumien kulusta ja vakuuttaa lukijani tämän rekonstruktion pätevyydestä.

Ensimmäisessä pääluvussani olen käynyt läpi ennen kaikkea Helsingin Sanomissa ilmennyt keskustelua terrorismin uhasta, maahanmuuttopoliittisen diskurssin tilaa 2000-luvun alkuvuosina, Kari Rajamäen sisäministerikautta ja Perussuomalaisten Tony Halmeen liikehdintää. Kaikki tämä toimii eräänlaisena alkusoittona jälkimmäisten lukujen tapahtumille.

---

¹⁸ Kalela, 2000, 52-57.

Toisen pääluvun pääasiallinen sisältö koostuu Maahanmuuttoviraston tilastojen ja maahanmuuttopoliittisen keskustelun vuoropuhelusta, jossa katsotaan tilastoja keskustelun takana ja käydään läpi poliittista keskustelua maahanmuuton ongelmakohdista. Aikajanelle sisältyy turvapaikanhakijoiden määrien huomattava nousu vuosina 2008-2009 ja maahanmuutto- ja eurooppaministeri Astrid Thorsin pyrkimykset ulkomaalaislain uudistamisen suhteen.

Kolmas pääluku esittelee maahanmuuttokriitikko ja filosofian tohtori Jussi Halla-ahon nousua valtakunnan julkisuuteen vuoden 2008 kunnallisvaalien jälkimainingeissa. Käyn läpi hänen ympärillään vellonutta kirjoittelua ja hänen suhtautumistaan siihen omassa Scripta-blogissaan ja Hommaforumilla, joka on maahanmuuttokriitikoiden internetpalsta. Aikajanan kohokohtia ovat syyteharkinta, syyte, eurovaalivääntö ja lopulta oikeudenkäynti sekä kärkeäoikeuden tuomio.

Tutkimustilanne, lähteet ja tutkimuskirjallisuus

Tämän hetken tutkimustilanne maahanmuuttokritiikin käsittelyn osalta on häilyvä. Maahanmuuttokriittisiä ja heidän mielipiteitään ja ajatuksiaan ei ole käsitelty tieteellisesti kovinkaan paljoa. Vielä vähemmän on käsitelty heidän osallistumistaan mediassa ja heidän mediasuhdettaan. Viestinnän puolelta on kuitenkin tehty muutamia tutkimuksia, joissa myös maahanmuuttokritiikistä on keskusteltu.

Anna Takala on käsitellyt maahanmuuttokritiikin käsitettä vuoden 2018 viestinnän pro gradu -työssään ”*Tunnetaan maahanmuuttokriittisistä mielipiteistään*”: ’*Maahanmuuttokriittisyys*’ *Helsingin Sanomissa 2008-2017*. Takala kävi läpi gradussaan ’maahanmuuttokritiikki’ termin käyttöä ja yleisyyttä Helsingin Sanomissa vuosien 2008-2017 välillä. Tämä tutkimus risteää hieman oman tutkimukseni kanssa. Pääasiallisesti tutkimuksessa on käsitelty terminologiaa ja tämän johdosta tutkimuksessani en ole tehnyt määrällistä tutkimusta maahanmuuttokritiikki termin käytöstä.

Markus Mattlar teki oman vuoden 2008 pro gradu -työnsä *Protesti, vitsi ai äärioikeiston nousu? – Tony Halmeen vaalivoitto ja radikaali oikeistopopulismi suomalaisessa*

journalismissa, nimen mukaisesti, Tony Halmeen noususta politiikkaan. Myöhemmin Mattlar kirjoitti myös lyhyen tutkielman Halla-ahon mediasuhteesta Journalismikritiikin vuosikirjaan 2010. Olen käyttänyt Mattlaria Tony Halmeesta kertovassa alaluvussani sekä Halla-ahon yhteydessä.

Tutkija Suvi Keskinen kirjoitti vuonna 2009 kirjaan *En ole rasisti, mutta...: maahanmuutosta, monikulttuurisuudesta ja kritiikistä* luvun ”Pelkkiä ongelmia? : Maahanmuutto poliittisen keskustelun kohteena”. Tässä luvussa Keskinen käsittelee myös Halla-ahoa yhtenä journalismissa esiintyneenä keskusteluosapuolena. Yleisellä tasolla Keskinen jaotteli käytyä maahanmuuttokeskustelua vuoden 2008 syksyn kunnallisvaaleista kesän 2009 eurovaaleihin. Keskinen kävi samoja teemojaan läpi myös journalismin vuosikirjassa 2010, kun hän vastasi Markus Mattlarille tekstillään ”Maahanmuuttokeskustelu ei ole yhden miehen varassa”. Nämä tekstit ovat olleet käytössäni kolmannessa pääluvussa, jossa käsittelen Halla-ahon toimintaa.

Samaan kirjaan Keskinen kanssa kirjoitti myös tiedotusopin tutkija Pentti Raittila. Hän oli osallistunut jo vuonna 2004 Tampereen yliopiston Journalismin tutkimusyksikön systemaattiseen mediaseurantaan perustuvaan tutkimukseen journalismin tavasta käsitellä maahanmuuttajia. Käytän Raittilan tekstiä ja tutkimustuloksia ensimmäisessä pääluvussani. Median suhdetta maahanmuuttokritiikkiin ei ole tietääkseni tutkittu kokonaisvaltaisesti, mutta esimerkiksi Ville Pernaan ja Erkkä Railon kirja ”*Jytky – Eduskuntavaalien 2011 mediajulkisuus*” käsittelee myös maahanmuuttokeskustelua ja sen kriittisiä sävyjä, sekä median suhdetta kriittisiin vuoden 2011 eduskuntavaalien yhteydessä.

Päälähteinäni olen käyttänyt suomalaisia journalistisia uutismedioita, joista olen valikoinut tärkeimmiksi Helsingin Sanomat. Näen HS:n tärkeänä valtakunnallisen tason mielipidevaikuttajana johtuen sen suuresta levikistä ja hyvästä maineesta. HS:n internetarkiston saa käyttöönsä tilaamalla lehden. Olen käynyt läpi myös muiden internetjulkaisujen ja lehtien, kuten Ilta-Sanomien Iltalehden, Ylen ja Uuden-Suomen aineistoja, kun ne ovat olleet tarpeellisia.

Tutkimuskirjallisuutta olen käyttänyt jonkin verran, mutta merkittävä osa siitä vaatii lähdekriittistä tarkastelua itsessään selkeän asenteellisuuden vuoksi. Asenteellisetkin

teokset pitävät sisällään kuitenkin tärkeää tietoa asioiden kulusta. Olen käyttänyt Milla Hannulan *Maassa maan tavalla: Maahanmuuttokritiikin lyhyt historia*, joka on vuonna 2011 julkaistu kirja maahanmuuttokriittisen liikkeen päävaikuttajista, Suomen Sisun historiasta ja Hommaforumin perustamisesta. Kirjan tekijä myöntää avoimesti, että hänellä on sympatioita liikettä kohtaan¹⁹ ja sen pystyy myös helposti lukemaan riveiltä ja niiden välistä, mutta kirja sisältää näkemyksiä ja historiaa, jota muualta on vaikea löytää. Maahanmuuttokritiikkiin hieman negatiivisemmin keskimäärin suhtautuu JUSSI FÖRBOM vuoden 2010 kirjassaan *Hallan vaara: merkintöjä maahanmuuton puhetavoista*. Kirjassa Förbomin pääajatus on se, että maahanmuuttokriitikot eivät olleet niin merkittäviä muutoksen airueita, kuin haluavat antaa ymmärtää, vaan vastaavaa puhetta on jo aiemmin kuultu muilta toimijoilta.

---

¹⁹ Hannula 2011, 10.

1. Tyyni edellä myrskyn? Vuodet 2001 – 2007

Tässä pääluvussa olen käsitellyt keskusteluita, joita käytiin vuosien 2001 – 2007 välillä Helsingin Sanomissa. Aloitan käymällä läpi hieman keskustelua maahanmuuttokeskustelun vähäisyydestä ja poliitikkojen haluttomuudesta ottaa kantaa aiheeseen. Siirryn tästä käytyihin keskusteluihin aloittaen mielipiteistä ja yleisestä sanainvaihdesta sekä poliitikkojen, että kansalaisten välillä. Tämän jälkeen käsittelen Sosiaalidemokraattien Kari Rajamäen sisäministerikautta 2003 – 2007, jolloin hän otti aktiivisesti kantaa maahanmuuttopoliittisiin keskusteluihin ja myös aloitti niitä ahkerasti. Viimeinen lukuni käsittelee Perussuomalaisia ja Tony Halmeen nousua politiikkaan.

1.1. Keskustelun vähäisyydestä

Yleinen näkemys vuosien 2001 – 2007 maahanmuuttokeskustelusta on ollut se, että keskustelua ei ole juurikaan käyty ja varsinkaan negatiivisia lausuntoja asiasta ei juurikaan tuotettu tai ainakaan julkisesti annettu.²⁰ Maahanmuuttoa Suomeen tapahtui kohtuullisen vähäisissä määrin ja turvapaikanhakijoista suurin osa saapui Itä-Euroopasta ja heidän hakemuksiaan ei juurikaan hyväksytty²¹.

Tiedotusopin tutkija Pentti Raittila osallistui vuosituhaten alkupuolella Tampereen yliopiston Journalismin tutkimusyksikön systemaattiseen mediaseurantaan perustuvaan tutkimukseen journalismin tavasta käsitellä maahanmuuttajia. Raittila tiivistää tutkimuksen tuloksia artikkelissaan kirjassa *En ole rasisti, mutta... Maahanmuutosta, monikulttuurisuudesta ja kritiikistä* näin:²²

Seurantatutkimusten mukaan etnisyyttä ja maahanmuuttoa käsiteltiin mediassa pääosin korrektisti, ja journalismin kuva maahanmuuttajista oli hyväksyvämpi kuin asennetutkimuksin mitattu yleinen mielipide... Rasismista sekä etnisiä vähemmistöjä vihaavista tai vieroksuvista henkilöistä ja ryhmistä oli hämmästyttävän vähän juttuja...

²⁰ Keskinen & Rastas & Tuori, 2009, 69-70; Nousiainen, "Onko Suomessa maahanmuuttopoliittikkaa?", 9.6.2002, HS.

²¹ Koskela, "Turvapaikka ei järjesty noin vain", 13.10.2001, HS.

²² Keskinen & Rastas & Tuori, 2009, 69.

Maahanmuuttoa vieroksvien ja erityisesti avoimen rasistisesti suhtautuvien keskuudessa journalismia syytettiin hymistelystä ja ulkomaalaisten hyysäämisestä. Kun kielteisesti maahanmuuttoon suhtautuvat eivät saaneet ääntään kuuluviin journalismissa, negatiivinen kirjoittelu siirtyi internetin keskustelupalstoille ja rasististen järjestöjen nettisivuille.²³

Seurantatutkimuksessa ei Raittilan mukaan näkynyt myöskään laajemmin poliitikkojen ääniä maahanmuuton suhteen ja ainoastaan Perussuomalaiset esittivät yleistä kritiikkiä. Raittila oletti poliitikkojen olleen haluttomia keskustelemaan maahanmuutosta, sillä jokaisen puolueen jäsenistössä oli maahanmuuttoon suopeasti ja vähemmän suopeasti suhtautuvia.²⁴ Maahanmuutto ei myöskään ollut kovinkaan laajamittaista, joten poliitikot eivät kokeneet sitä polttavimpana asiana. Kokonaisuudessaan vuosien 2001 – 2007 välillä Suomeen muutti 68 564 ulkomaan kansalaista²⁵, joista suurin osa töiden ja parisuhteiden perässä. Turvapaikanhakijoita maahan saapui keskimäärin 2000 – 4000 henkilöä vuodessa. Heistä huomattava osa ei saanut turvapaikkaa tai oleskelulupaa.²⁶

Yleisesti maahanmuuttajista puhuttiin lähinnä rikosuutisissa ja erilaisissa menestystarinoissa, sekä maahanmuuttajia ”eksotisoivissa” jutuissa. Näin Raittilan mukaan suomalainen journalismi oli suhteessa rasismiin ja maahanmuuttajiin näennäisen korrektia, mutta rakenteellisesti vinoutunutta. Maahanmuuttajia ei juurikaan käsitelty heidän itsensä kautta, vaan suhteessa suomalaisiin, ja monessa jutussa maahanmuuttajien oma näkökulma jäi hämärän peittoon.²⁷

Yleinen näkemys keskustelun vähäisyydestä ja maahanmuuttoa vastustavien näkökulmien vähäisyydestä julkisuudessa ei ollut kuitenkaan jaettu kaikkien kanssa. Pamfletissaan *Hallan vaara – Merkintöjä maahanmuuton puhetavoista* vapaa toimittaja ja ihmisoikeusjärjestö Amnesty Internationalin Suomen osaston ex-puheenjohtaja Jussi Förbom esitti, että mitään suurempaa muutosta keskusteluun ei tapahtunutkaan

---

²³ Keskinen & Rastas & Tuori, 2009, 69-70.

²⁴ Keskinen & Rastas & Tuori, 2009, 70.

²⁵ Tilastokeskus, väestötilastot, ”Kuvio 1. Tulomuutto kansalaisuuden mukaan 1987-2009”. Liite 7.

²⁶ Tilastokeskus, ”Maahanmuuttajien pieni vähemmistö on pakolaisia”, 2.5.2003.

https://www.stat.fi/tup/tietoaika/tilaajat/ta_04_03_maahanmuutto.html

²⁷ Keskinen & Rastas & Tuori, 2009, 71.

vuosikymmenen lopussa, vaan samat äänenpainot, joita esitettiin jo aiemmin vain voimistuivat. Forböm kävi läpi lähinnä eduskuntakeskustelupuheenvuoroja vuosituhannen alusta ja vertasi niitä vuosien 2009-2010 keskusteluihin.²⁸

Förbom on sekä oikeassa, että väärässä väitteensä kanssa. Hän pyrki marginalisoimaan Perussuomalaisten vaikutuksen tapahtumien kulussa vetämällä puheenvuoroista samansuuntaista argumentointia jo 2000-luvun alkuvuosilta pääpuolueitten, etenkin Kokoomuksen, esittäminä. Kuitenkin oli havaittavissa, että nämä keskustelut eivät levinneet julkisuudessa 2000-luvun alkuvuosina läheskään niin räjähdysmäisesti, kuin vuodesta 2008 alkaen alkoi käydä. Ennemminkin näyttää, että kyseessä oli normaali poliittinen kaksilla rattailla ajaminen, jossa näennäisesti pidettiin välillä myös maahanmuuttoasioita pinnalla ja haettiin ääniä myös maahanmuutosta huolestuneiden leiristä.

Lopultakin keskustelua käytiin kohtuullisen vähän. Maahanmuutosta huolestuneet kansalaiset eivät muodostaneet sellaista massaa, että heillä olisi ollut vaikutuksia vaalien tuloksiin ja toisaalta heillä ei ollut oikein äänestettävääkään kuin ehkä Tony Halmeessa. Halmeesta kerron enemmän alaluvussa 1.4. Lehdistössä keskusteluita herättivät lähinnä ulkomaalaislainmuutoksien pohdinta. Näitä keskusteluita edistivät vuosien 2001-2007 aikana lähinnä erinäiset ihmisoikeusjärjestöjen toimijat ja vuosien 2003-2007 sisäministeri Kari Rajamäki. Rajamäen keskusteluista olen koostanut alaluvun 1.3.

1.2. Terroria, populistieja, pikakäännytyksiä ja rasisteja - Keskusteluja Helsingin Sanomissa

Vuosien 2001 – 2007 Helsingin Sanomien jutut maahanmuuttopolitiikasta jakaantuvat karkeasti, ensinnäkin, hajanaisiin mielipidekirjoituksiin, joista välillä kehittyi pidempiä ajatusten vaihtoja. Toiseksi, poliitikkojen sanomisista lähteneisiin juttuihin ja, kolmanneksi, muutamiin laajempiin uutiskokonaisuuksiin. Tässä alaluvussa käyn läpi Helsingin Sanomissa esiintynyttä kirjoittelua kaikkien näiden kategorioiden osalta. Pyrkimyksenäni on nostaa jokaisesta kategoriasta esille tapauksia, jotka ovat

---

²⁸ Forböm, 2010, 9-13.

laadullisesti riittävän korkeatasoisia. Esimerkiksi mielipiteiden vaihdoista pyrin huomioimaan niitä, joihin osallistui asioiden ammattilaisia; viranomaisia, maahanmuuttoon liittyvän työn tekijöitä ja tiedemaailman edustajia. Uutisista käyn läpi maahanmuuttopolitiikan tapahtumia, mikäli ne ovat herättäneet keskustelua. Poliitikkojen puheita painotan, sillä heitä voidaan pitää sekä asiantuntijoina, että uutisten aiheina ja heillä on ollut myös parhaat lähtökohdat muokata maahanmuuttopolitiikkaa.

1.2.1. Terroristien silta

Vuonna 2001 syyskuun 11. terrori-iskujen jälkeen myös Suomessa pohdittiin terrorismiin liittyviä kysymyksiä, mutta hieman yllättäen Helsingin Sanomissa vain mielipideosastolle syntyi laajempaa kirjoittelua uudesta uhasta ja Suomen kyvystä toimia sitä vastaan. Heti iskujen jälkeen sisäministeri Ville Itälä oli tietänyt kertoa, että Suomeen ei kohdistu uusia terroristisia uhkia, vaan terrorin tarkoitus on ollut toimia ennen kaikkea Yhdysvaltoja vastaan²⁹. Vanhempi konstaapeli Vesa Levonen kirjoitti 8.10.2001 mielipiteen otsikolla ”Suomeen helppo soluttautua”, että Suomen turvapaikanhakupolitiikka on liian avointa ja ”Suomea voidaan pitää, ja on pidettykin terroristeiksi epäiltyjen majapaikkana”.

Poliisi- ja rajavartiolaitosviranomaiset ovat jo vuosia ihmetelleet, miksi tällainen maahanmuuttopolitiikka voi aina vain jatkua. Miksi viranomaisista on tehty täysin hampaattomia ja maahan pyrkivien valheellisten turvapaikanhakijoiden pilkan kohteita?

Mielestäni ministeri Ville Itälä on väärässä sanoessaan, etteivät Suomea uhkaa terrori-iskut. Suomea on uhannut terrorismi niin kauan kuin Suomeen on virrannut turvapaikanhakijoita, joiden taustoista

---

²⁹ Ahtiainen, Harju, ”Supo: Suomessa ei terrorismiuhkaa”, 13.9.2001, HS.

viranomaisilla ei ole mitään tietoa, ja tiedon hankkiminen on vielä hakemusvaiheessa kielletty.³⁰

Turun kauppakorkeakoulun laskentatoimen professori ja ahkera mielipidekirjoitusmies³¹ Pekka Pihlanto yhtyi 10.10.2001 Levosen huoleen ja vaati jo mielipidekirjoituksensa otsikossa, että Suomeen on saatava *”Tulijoille tiukempi kontrolli”*. Hän oli erityisen huolissaan siitä, että mahdolliset terroristiset toimijat saattoivat heikentää myös oikeiden pakolaisten mahdollisuutta päästä maahan ja halusi, että viranomaisille annettaisiin resurssit tehdä työnsä kunnolla.³²

Helsingin kihlakunnan poliisilaitoksen poliisikomentaja Paavo Koskela kirjoitti keskustelua seurattuaan 13.10.2001 otsikolla *”Turvapaikka ei järjesty noin vain”*, että vanhemman konstaapeli Levosen mielipiteet edustivat vain häntä, eivätkä laajemmin Helsingin poliisilaitosta. Koskela selvitti keskustelua ja toi ilmi, että Suomen turvapaikkaprosessi toimi YK:n ihmisoikeussopimusten pohjalta. Hän myös ansiokkaasti toi ilmi turvapaikkastatistiikkaa vuodelta 2000 ja 2001.

Esimerkiksi vuonna 2000 hakijoita oli 3170, joista turvapaikka myönnettiin yhdeksälle henkilölle ja oleskelulupa 467 henkilölle.

Kuluvana vuonna turvapaikanhakijoiden määrä näyttää olevan laskussa, sillä elokuun loppuun mennessä oli kirjattu 1117 turvapaikanhakijaa ja samana aikana myönnetty yksi turvapaikka ja 466 henkilölle oleskelulupa suojelun tarpeen tai henkilökohtaisten syiden vuoksi.³³

Koskela myös vakuutti, että mikäli turvapaikanhakijasta täytyi tehdä turvaselvitys, hakijaa ei tämän ajaksi sijoitettu vastaanottokeskukseen, vaan hänet otettiin säilöön. Tätä oli vuonna 2001 syyskuun loppuun mennessä tapahtunut 121 kertaa.³⁴ Koskelan kirjoituksen jälkeen ei enää ilmestynyt kilpailevia mielipiteitä, vaan keskustelu aiheesta

---

³⁰ Levonen, ”Suomeen helppo soluttautua”, 8.10.2001, HS.

³¹ Vuosien 1990-2016 välillä HS:n arkiston mukaan professori Pihlanto kirjoitti yli 170 mielipidekirjoitusta.

³² Pihlanto, ”Tulijoille tiukempi kontrolli”, 10.10.2001, HS.

³³ Koskela, ”Turvapaikka ei järjesty noin vain”, 13.10.2001, HS.

³⁴ Koskela, ”Turvapaikka ei järjesty noin vain”, 13.10.2001, HS.

Helsingin Sanomien mielipidesivuilla hiljeni, kuten on normaalia mielipidekirjoituksista syntyneiden keskusteluiden osalta.

Kokonaisuudessaan käydyssä keskustelussa tuotiin esille muutama myöhemminkin toistunut teema. Ensinnäkin vanhempi konstaapeli Levonen toi ilmi Suomen turvapaikkapolitiikan uhkakuvia sekä sen liiallista avoimuutta kritisoivan näkemyksen. Professori Pihlanto taas näki ongelmaksi viranomaisresurssit ja sen, että toimiva järjestelmä tukisi myös oikeasti hädänalaisia tehokkaammin. Poliisikomentaja Koskela taas laittoi keskusteluun mittakaavan, jonka perusteella ongelma, mikäli sellaista olikaan, vaikutti melko minimaaliselta. Keskustelu oli myös poikkeuksellinen, sillä vain erittäin harva mielipidekirjoitus, jonka aloitti joku muu kuin poliitikko tai ihmisoikeustyöntekijä, sai useampia vastineita. Asian syy taitaa kuitenkin liittyä syyskuun 11. terrori-iskuihin ja niiden herättämiin uusiin huoliin.

1.2.2. Onko Suomessa maahanmuuttopolitiikkaa?

Poliittisesti maahanmuuttoa on varottu. Ilman Smp:tä koko aiheesta ei olisi varmaan keskusteltu eduskunnassa 1990-luvulla. Maahanmuuttopolitiikalla ei saa helposti ääniä, varsinkaan jos suhtautuu maahanmuuttoon myönteisesti tai asiallisesti", [Suomen akatemian tutkija Outi] Lepola sanoo mutta arvelee, että ulkomaalaisvastaisella retoriikalla saattaisi saada kolmanneksen äänistä Suomessakin, jos joku tarpeeksi karismaattinen henkilö sitä tosissaan yrittäisi.³⁵

Helsingin Sanomien artikkelissa 9.6.2002 Anu Nousiainen haastatteli muiden muassa Suomen akatemian tutkija Outi Lepolaa suomalaisesta maahanmuuttopolitiikasta. Artikkelin otsikoitu kantaottavasti "Onko Suomessa maahanmuuttopolitiikkaa?". Tämän kysymyksen Nousiainen esitti seurattuaan ja raportoituaan yhden pakolaisperheen arkea edeltävän vuoden ajan. Perheen suurin ongelma oli kielten

---

³⁵ Nousiainen, "Onko Suomessa maahanmuuttopolitiikkaa?", 9.6.2002, HS.

opetus, jota perheen isä joutui odottamaan yli neljä kuukautta ja äiti ei vielä vuodenkaan odotuksen jälkeen ollut saanut. Lapset oli saatu maahanmuuttajaluokkiin ja sitä kautta aikuislukion maahanmuuttajapuolelle, mutta muutoin kotouttavat toimet tuntuivat olleen erittäin vähissä.³⁶

Artikkelissaan Nousiainen vieraili työministeriön maahanmuuttajien kotoutumisasioista vastaavan viraston työmarkkinaneuvos Sirkku Päivärinteen luona ja sai kuulla häneltä, että asioita voisi ehkä tehdä toisinkin. Päivärinne halusi kielikursseille pääsyn helpommaksi, mutta kovinkaan paljoa ei Nousiainen hänestä saanut irti. Nousiainen tutustui myös hallituksen esitykseen kotouttamispolitiikan uudistuksesta ja matkasi eduskuntaan, jossa asiasta oli tarkoitus keskustella. Keskustelua ei kuitenkaan juuri syntynyt, ja hallituksen ministereistä ainoastaan työministeri Filatov oli paikalla.³⁷ Tämä kaikki toimii hyvin sen oletuksen kanssa, että poliitikot olivat melko haluttomia keskusteluun maahanmuuttopolitiikasta, jopa siinä määrin, että erittäin tärkeistä lakiasioista ei päästy kunnolla edes puhumaan. Yksi potentiaalinen syy tähän haluttomuuteen, aiemmin mainittujen lisäksi, oli maahanmuuttajien vähäinen määrä sekä vieläkin vähäisempi äänestysaktiivisuus, joka ei nostanut heidän markkina-arvoaan poliitikon silmissä kovinkaan paljoa.

Tämä ajatus sai lisäpontta vuosien 1991 – 2000 ulkomaalaisvaltuutettu Antti Seppälän kirjoituksesta. Hänen mukaansa poliitikot olivat olleet haluttomia keskustelemaan maahanmuuttopolitiikasta, koska eivät nähneet sitä kannattavana aiheena oman uudelleenvalintansa näkökulmasta. Näin viranomaiset ja virkamiehet olivat luoneet omat käytäntönsä olemassa olleiden lakien pohjalta.³⁸ Jo syksyllä 2000 valtioneuvoston tarkastajat moittivat hallitusta siitä, ettei se ole luonut selkeää maahanmuuttostrategiaa, vaan jättänyt sen luomisen ja hoitamisen ulkomaalaisviraston käsiin.³⁹

---

³⁶ Nousiainen, ”Upeaa, että lapset pärjäävät!”, 24.3.2002, HS; Nousiainen, ”Kunpa olisi vain yksi kieli”, 9.6.2002, HS; Nousiainen, ”Koti kaukana Kabulista”, 25.11.2001, HS; Nousiainen, ”Onko Suomessa maahanmuuttopolitiikka?”, 9.6.2002, HS.

³⁷ Nousiainen, ”Onko Suomessa maahanmuuttopolitiikka?”, 9.6.2002, HS.

³⁸ Seppälä, ”Vuosikymmen opetti elämää maahanmuuttajien kanssa”, 27.12.2001, HS.

³⁹ Muilu, ”Tarkastajat kaipaavat siirtolaisuuspolitiikkaa”, 18.11.2000, HS.

Näistäkin artikkeleista voidaan nähdä, kuinka maahanmuuttopolitiikkaa ei pidetty kovinkaan hedelmällisenä keskustelualueena, vaikka ulkomaalaislaki kaipasi selkeyttämistä ja muutosta. Seuraava käsiteltävä keskusteluni antoi jälleen uusia syitä poliitikkojen haluttomuuteen koskea maahanmuuttoliittisiin teemoihin, kun kaksi hallituksen kansanedustajaa ottivat yhteen aiheen tiimoilta.

1.2.3. Zyskowiczin ja Biaudet'n taistelu

Samoihin aikoihin Nousiaisen artikkelin kanssa Kansallisen kokoomuksen puoluekokouksessa puolueen eduskuntaryhmän puheenjohtaja Ben Zyskowicz otti kantaa Suomessa ilmenevään ulkomaalaispolitiikkaan ja oli myös huolissaan siitä, että vakiintuneiden poliittisten toimijoiden hiljaisuus voisi antaa mahdollisuuksia uusille poliittisille voimille. Helsingin Sanomien uutisessa toimittaja Pekka Vuoristo tiivisti Zyskowiczin sanomaa:

Zyskowicz sanoi, että jos vakiintuneet puolueet vaikenevat maahanmuuttoon liittyvistä "kiistattomista ongelmista", se luo tilaa ääriaineiksille.

Hän luetteli huumorikollisuuden, "turvapaikkaturismin" sekä maahanmuuttajien laajan työttömyyden.

"Poliittinen korrektius ei voi eikä saa edellyttää näistä asioista vaikenemista. Päinvastoin näistäkin asioista on voitava puhua avoimesti ilman, että saa heti rasistin leiman otsaansa", Zyskowicz sanoi perussuomalaisten puheenjohtajan Timo Soinin argumentteja mukaillen.

Zyskowicz vaati myös keskustelemaan avoimesti siitä, että tänne tulevilta ulkomaalaisilta on voitava edellyttää sopeutumista täkäläisiin perinteisiin.

Kokoomus vastustaa sitä, että turvapaikanhakijoiden niin sanottu pikakäännitys poistuisi ulkomaalaislakia nyt uudistettaessa. Päinvastoin

on arvioitava, onko käsittelyaika nykyiselläänkään riittävän lyhyt, Zyskowicz sanoi.⁴⁰

Zyskowiczin kannanottoon ei tarvinnut kauaa odotella vastineita, kun Suomen ruotsalaisen kansanpuolueen peruspalveluministeri Eva Biaudet kertoi Ilta-Sanomille pitävänsä puheita ”äärioikeistolaisina, populistisina ja jopa muukalaisvastaisina”. Zyskowicz epäili, että Biaudet ei RKP:n puoluekokouskiireiltään ollut ehtinyt tutustua aiheeseen, johon otti kantaa.⁴¹ Seuraavana päivänä Helsingin Sanomien pääkirjoituksessa pohdittiin kahden hallituksessa istuvan kansanedustajan kärkeästä sanainvaihtoa ja päädyttiin loppukaneettiin:

...Ulkomaalaispolitiikasta tulee lähivuosina yksi EU:n keskeisimmistä asioista. Harmaantuva ja ikääntyvä Eurooppa tarvitsee siirtolaisia yhteiskuntiansa ylläpitämiseen. Samaan aikaan pitää pystyä estämään avoimesti rasististen poliittisten liikkeiden syntyminen ja turvata kadunihmisten turvallisuus.

Ongelma on vaikea, eikä siihen ole helppoja ratkaisuja. Huonoin ratkaisu on se, ettei ongelmasta saisi lainkaan keskustella ilman että saa rasistin leiman. Suvaitsevaisuus on tärkeä arvo, mutta sen ylläpitäminen ei saa johtaa silmien sulkemiseen asioilta, jotka eivät ole yksiselitteisiä.⁴²

Biaudet kirjoitti omaa kantaansa selkeyttävän vieraskynä pääkirjoituksen Helsingin Sanomiin 13.6.2002 otsikolla ”Maahanmuutto hoidettava vastuullisesti”. Peruspalveluministerin mukaan oli ongelmallista, jos maahanmuuttoa käsitellään lähinnä negatiivisessa valossa, sillä se ei auttanut maahanmuuttajien kotoutumista ja saattoi myös itsessään hapattaa kansalaisten mieliä. Biaudet myös pohti, onko maahanmuuttaminen niin vakava ongelma ensinkään, käyttäen esimerkkinään suomalaisten siirtolaisuutta Ruotsiin rakentamaan ruotsalaista teollisuusyhteiskuntaa. Silti myös hänen mukaansa kriittiselle keskustelulle maahanmuuton ongelmista oli oltava tilansa ja paikkansa, sillä muuten sorruttiin ”lyhytnäköiseen

---

⁴⁰ Vuoristo, ”Kokoomus haastaa oikeistopopulismiin”, 8.6.2002, HS.

⁴¹ Ilta-Sanomat, ”Biaudet syyttää Zyskowiczia muukalaisvihasta”, 11.6.2002.

⁴² HS, ”Sijaako oikeistopopulismille?”, 12.6.2002, pääkirjoitus.

yhteiskuntapolitiikkaan”.⁴³ Se, missä tämä tila ja paikka oli, ei kirjoituksesta selvinnyt. Biaudetin suhtautuminen Zyskowiczin puheisiin oli kuitenkin ollut sen verran aggressiivista, että oli vaikea nähdä tätä kommenttia muuna kuin sisällöttömänä konsensuspuheena.

Ainoat suorat ongelmat, joita Biaudet maahanmuuton yhteydessä mainitsi, liittyivät maahanmuuttajanaisten pahoinpitelyihin ja siihen, että myös maahanmuuttajien kohtaamasta väkivallasta tulee puhua.⁴⁴ Zyskowicz mainitsi omassa puheessaan kaksi asiaa, suomalaisiin perinteisiin sopeutumisen ja pikakäännytysten tarpeellisuuden⁴⁵.

Zyskowiczin ja Biaudet’n sananvaihdesta voitiinkin nähdä seuraava maahanmuuttokeskustelun ikuisuusongelma. Osa poliitikoista oli selkeästi sitoutuneempia yksilön oikeuksien puolustamiseen kaikissa suhteissa, mitä tuli maahanmuuttoon. Kutsun heitä tässä työssä yleisnimikkeellä yksilöoikeuspoliitikot. Toinen osa poliitikoista taasen oli kiinnostuneempi systeemin toiminnasta ja mahdollisten väärinkäytösten torjumisesta. Heitä kutsun tästedes systeemipoliitikoiksi. Yksilöoikeuspoliitikot olivat taipuvaisempia uskomaan, että mikäli turvapaikanhakijat altistettiin tiukemmalle tutkiskelulle, he ahdistuivat ja pahimmassa tapauksessa radikalisoituvat. Näin mieluummin uskottiin yksilöä kuin epäiltiin. He myös painottivat, että negatiivinen julkisuus aiheutti negatiivisia mielikuvia. Tämän vuoksi he ihmettelivät, miksi systeemipoliitikot toivat esille vain negatiivisia asioita. Systeemipoliitikot taasen näkivät, että vain tiukemmalla lainsäädännöllä voitiin estää epärehellisten yksilöiden systeemiin kohdistuvat väärinkäytökset ja näin myös tuettiin oikeassa hädässä olevien asiaa ja hälvennettiin kaikki epäilykset heidän kohdaltaan. Näin negatiivisten asioiden tuominen julkisuuteen pidemmällä tähtäimellä auttoi niitä turvapaikanhakijoita, jotka toimivat rehellisesti, sillä julkisuuden kautta oli saatavissa paine tuottaa parempaa lainsäädäntöä. Luvussa 1.3 nähdään enemmän tämän keskusteludynamiikan toimintaa käytännössä.

Itse keskustelussa ongelmaksi syntyi se, etteivät nämä kaksi ryhmää ymmärtäneet tai edes yrittäneet ymmärtää toistensa näkökulmia. Tässäkin keskustelussa Biaudet’n

---

⁴³ Biaudet, ”Maahanmuutto hoidettava vastuullisesti”, 13.6.2002, HS.

⁴⁴ Biaudet, ”Maahanmuutto hoidettava vastuullisesti”, 13.6.2002, HS.

⁴⁵ Vuoristo, ”Kokoomus haastaa oikeistopopulismiin”, 8.6.2002, HS.

ensimmäinen kommentti Zyskowiczin puheisiin oli julistaa ne äärioikeistolaisiksi ja mahdollisesti rasisisiksi, vaikka ilmiselvästi hän oli hyvin heikosti niihin perehtynyt. Myöhemmässä omassa pääkirjoituksessaan Biaudet ei puhunut lainkaan maahanmuuton suomalaiselle yhteiskunnalle mahdollisesti tuottamista ongelmista, ainoastaan maahanmuuttajiin kohdistuneista uhista. Tällaisessa ympäristössä systeemipoliitikon tuskin kannatti paljoakaan pohtia maahanmuuttopolitiikkaa, ainakaan julkisesti. Mikäli siis halusi välttää leimakirveitä. Myöskään Biaudet'n sanomiset sen suhteen, että keskustelussa piti saada myöskin esittää kriittisiä näkökulmia, eivät vaikuttaneet kovinkaan rehellisiltä, kun hän itse oli valmis heittämään ensimmäisen kirveen erittäin vähäisillä tiedoilla.

1.2.4. Pikakäännytyksiä ja turvapaikkaturismia

Zyskowiczinkin mainitsemat pikakäännytykset olivat kuuma peruna läpi 2000-luvun alkuvuosien. Pikakäännytyksellä tarkoitettiin keinoa, jossa turvallisesti määritellystä lähtömaasta saapuva turvapaikanhakija voitiin käännättää takaisin noin viikon pikaprosessilla tai jopa välittömästi rajalta. Syy tällaisen lainsäädännön tarpeeseen oli suuri joukko Itä-Euroopan maista vuosittain saapuneita turvapaikanhakijoita, jotka tukkeuttivat vastaanottokeskuksia ja eivät käytännössä koskaan saaneet turvapaikkaa.⁴⁶ Pikakäännytyslainsäädäntö saatiin valmiiksi vuonna 2000⁴⁷, mutta vuosina 2002 ja 2003 se oli uudelleen pöydällä ja aiheutti paljon keskustelua turvapaikanhakijoiden oikeuksista.

Kritiikki pikakäännytyksiä kohtaan koski pääasiallisesti turvapaikanhakijoiden oikeusturvaa ja turvallisten maiden määritelmää. Oikeusturva oli ongelmallinen siksi, että kahden viikon käsittelyajan jälkeen turvapaikanhakija poistettiin maasta, mikäli syytä oikealle käsittelylle ei löydetty ja näin maasta poistetun turvapaikanhakijan oli vaikea prosessoida ja seurata mahdollisia valituksiaan. Lopulta vuoden 2000 ulkomaalaislaissa turvapaikanhakijalla oli valitusoikeus, mutta hänet itsensä poistettiin

---

⁴⁶ Kaaja, "Ulkomaalaisvirasto valmistautuu pikakäännytyslain voimaantuloon", 6.7.2000, HS.

⁴⁷ Finlex, Laki ulkomaalaislain muuttamisesta, 30.6.2000.

maasta pikakäännytyspäättöksen tultua voimaan. Valitus sitten käsiteltiin normaaleja reittejä ja siitä pyrittiin parhaimman mukaan ilmoittamaan maasta poistetuille.⁴⁸

Aluksi laki näyttikin toimivan, kun syksyn 2000 niin sanotut turhat hakemukset lähestulkoon loppuivat⁴⁹, mutta kahdessa vuodessa virrat Itä-Euroopasta olivat jälleen palanneet⁵⁰. Kun lakia 2002 koottiin uudelleen, sai Eva Biaudet mukautettua pikakäännytystä niin, että vähemmistövaltuutettu sai tutkia ”pikakäännätyksen käytännön soveltamista” ja ”turvapaikanhakijan oikeusturvan toteutumista”⁵¹. Hallituskauden päättyminen kuitenkin esti laista äänestämisen ja näin jätti sen lopullisen kohtalon seuraavan hallituksen vastuulle⁵².

Jo vuoden 2002 aikana ulkomaalaislain valmistelua oli joiltain osin kritisoitu, mutta lain jäätyä toteutumatta myös kevät 2003 oli kärkeä keskustelun aikaa. Pikakäännätysten osalta nostettiin esiin Pakolaisneuvonnan vanhemman lakimiehen Sari Sirvan ja Punaisen ristin pakolais- ja maahanmuuttotyön koordinaattori Leena-Kaisa Åbergin HS:ssa ilmestyneessä vieraskynäkirjoituksessa se, että tätä käsittelymuotoa ei käytetty pelkästään Itä-Euroopan turvapaikanhakijoihin. Myös muualta maailmasta tulleet saivat saman kohtalon ja toisaalta taas tavallisen turvapaikkakäsittelyn aika venyi jopa yli kahteen vuoteen. Sirva ja Åberg toivoivat, että lakiin liitettäisiin hallinto-oikeuden nopea käsittely kielteisiin päätöksiin.⁵³

Sirva ja Åberg saivat myös vastineen, sillä mielipidekirjoituksessaan Harri Rosberg epäili kirjoittajien pitävän jokaista hylättyä turvapaikkahakemusta väärin hylättynä. Rosbergin mielestään oli mieletöntä vaatia hallinto-oikeuden mielipidettä jokaiseen pikakäännätyspäätökseen, jonka jo moni asialle omistautunut viranomainen oli tehnyt.⁵⁴ Rosberg sai kaksikolta vielä vastauksen pohdinnoilleen, kun Sirva ja Åberg kirjoittivat, että pahimmillaan turvapaikanhakupäätös oli yhden viranomaisen käsialaa. Myös palauttaminen turvalliseen kauttakulkumaahan, tai toiseen EU-maahan saattoi

---

⁴⁸ STT, ”Pikakäännätyksen menossa läpi eduskunnassa”, 13.6.2000, HS.

⁴⁹ Tulonen, ”Pikakäännätyslaki lopetti Itä-Euroopan romanien tulon”, 2.1.2001, HS.

⁵⁰ Kerkelä, ”Romanit hakevat taas sankoin joukoin turvapaikkaa Suomesta” 30.5.2002, HS.

⁵¹ Hautamäki, ”Hallitus pääsi sopuun uudesta ulkomaalaislaista”, 19.12.2002, HS.

⁵² HS, ”Ulkomaalaislakia ei ehditä käsitellä eduskunnassa”, 18.1.2003, Kotimaa.

⁵³ Sirva & Åberg, ”Ulkomaalaislakiin jäi korjaamista”, 11.1.2003, HS.

⁵⁴ Rosberg, ”Jäikö ulkomaalaislakiin korjattavaa?”, 18.1.2003, HS.

olla osalle turvapaikanhakijoista riskialtista, koska näiden maiden politiikat vaihtelevat suuresti.⁵⁵

Tämän jälkeen keskusteluun osallistui myös Ulkomaalaisviraston tulosalueen johtaja Camilla Kaitila, joka kyseenalaisti koko pikakäännytys-termin käytön Suomen tapauksessa. Hänen mukaansa pikakäännytys oli voimassa Ruotsissa, jossa selkeästi aiheeton turvapaikkahakemus voitiin hylätä muutamassa tunnissa maahantulon yhteydessä, kun taas Suomessa jokainen turvapaikkahakemus tarkistettiin ja hakija sijoitettiin täksi ajaksi vastaanottokeskukseen. Mikäli hakemus hylättiin, oli hakijalla vielä kahdeksan vuorokautta pysytellä maassa ja tämän ajan olisi pitänyt Kaitilan mukaan riittää oikeusavun hakemiseen. Hakija saattoi myös pyytää hallinto-oikeudelta toimeenpanon keskeyttämistä ja tämä säännönmukaisesti myönnettiin, mikäli nähtiin minkäänlaista mahdollisuutta päätöksen muuttumiselle hallinto-oikeuden käsittelyn seurauksena. Täytäntöönpanokielto Kaitilan mukaan taasen esti maasta poistamisen. Kirjoituksensa Kaitila lopetti vastaamalla Sirvan ja Åbergin kritiikkiin pikakäännytyksien käytöstä myös muihin, kuin Itä-Euroopan romaneihin:

*Kritiikkiin siitä, että myös muiden kuin etnisesti romanien tekemiä turvapaikkahakemuksia on todettu ilmeisen perusteettomiksi, totean, ettei ole Suomen lain tai kansainvälisten ihmisoikeussopimusten mukaista rajata tiettyä menettelyä tosiasiallisesti koskemaan vain jotakin yksittäistä etnistä ryhmää, kuten romaneja. Ratkaisu tehdään aina yksilöllisesti.*⁵⁶

Lopulta ulkomaalaislaista äänestettiin 15.4.2004 ja siinä pikakäännytys, joka siis oikeammin tunnettiin nimikkeellä ”nopeutettu turvapaikanhakumenetelmä”, jäi lähes koskemattomaksi, joskin turvapaikanhakijoiden oikeusturvaa parannettiin hieman. Tämä jätti pettyneitä molemmille laidoille.⁵⁷

Tässä keskustelussa mukaan tuli jälleen uusi julkisissa keskusteluissa usein nähty osapuoli, eli ihmiset, jotka työskentelivät pakolaisasioissa erilaisissa kansallisissa ja kansainvälisissä järjestöissä. Nämä henkilöt, joita kutsun tästedes ihmisoikeustoimijoiksi, toivat lehdissä melko aktiivisesti esille yksilön oikeusturvan

---

⁵⁵ Sirva & Åberg, ”Pikakäännytys ei takaa oikeusturvaa”, 23.1.2003, HS.

⁵⁶ Kaitila, ”Meillä ei ole pikakäännytystä” 25.1.2003, HS.

⁵⁷ Vuoristo, ”Pikakäännytystä vaadittiin taas eduskunnassa”, 15.4.2004, HS.

kannalta ongelmallisia puolia maahanmuuttolainsäädännön osalta. He olivat siis usein samalla puolella kuin yksilöoikeuspoliitikot. Monet maahanmuuttoasioiden tutkijat limittyivät tähän ihmisoikeustoimijoiden rintamaan pohtimaan ennen kaikkea maahanmuuttoa maahanmuuttajien oikeuksien kannalta ja kritisoimaan systeemipoliittikkojen pyrkimyksiä tiukentaa lainsäädäntöä.

1.3. Kari Rajamäen sisäministeriys – Kovan linjan ministeri

2000-luvun kenties tärkein ja äänekkäin maahanmuuttoasioita myös kriittiseen sävyyn käsitellyt systeemipoliitikko oli SDP:n Kari Rajamäki, joka toimi sisäministerinä vuosina 2003 – 2007. Rajamäki sai aikaan paljon keskustelua nostaessaan toistuvasti esiin sellaisia asioita, kuten turvapaikkaturismi ja ankkurilapset. Muun muassa näitä keskusteluita käyn läpi tässä luvussa. Lehdistössä palstatilaa saivat myös Rajamäkeä kritisoineet ihmisoikeustoimijat, jotka eivät juuri ministerin toimista välittäneet. Rajamäki otti aktiivisesti osaa keskusteluihin ja välillä myös avasi niitä tuottaen mielenkiintoista ajatustenvaihtoa vastustajiensa kanssa koko kautensa läpi.

1.3.1. Ukrainalaisperhe ja maahanmuuton poliittinen jako

Yksi vuoden 2003 suurimpia kohuja oli syksyllä julkisuuteen noussut vuonna 2002 tapahtunut ukrainalaisperheen käännitys maasta. Asiasta kohun teki se, että perheenjäsenet huumattiin poliisin toimesta lennon ajaksi ja Suomi sai asiasta moitteita Euroopan kidutuksen vastaiselta komitealta.⁵⁸ Huumauksia oli harrastettu myös vuonna 2003, mutta näissä tapauksissa käännytettävillä oli mahdollisuus kieltäytyä.⁵⁹ Rajamäki ottikin kohuun kantaa ilmoittamalla, että lääkitystä ei saanut käyttää käännityksen

---

⁵⁸ Reinboth, "Ukrainalaisperhettä lääkinnyt hoitaja pyysi lääkäriä toistuvasti paikalle", 15.6.2004, HS.

⁵⁹ Harju, "Käännityksissä tarvittu lääkäriä tänä vuonna kuudesti", 31.10.2003, HS.

turvaamiseen, vaan ainoastaan terveydenhoitoon. Tietävästi tämä lopetti lääkitysten käytön.⁶⁰

Kohun sivutuotteena kuitenkin syntyi keskustelu siitä, kenen poliittiselle vastuulle koko turvapaikka- ja maahanmuuttoprosessi pitäisi jakaa. Svenska social- och kommunalhögskolanin CEREN:n⁶¹ tutkijat Perttu Salmenhaara ja Annika Forsander olivat 3.11.2003 vieraskynä pääkirjoituksessaan sitä mieltä, että sisäasianministeriö ei ollut oikea paikka näille käsittelyille, vaan ne pitäisi siirtää ulkoministeriön ja työministeriön alaisuuteen. Salmenhaara ja Forsander pitivät sisäasiainministeriötä kykenemättömänä ratkaisemaan maahanmuuton ongelmia ja halusivat lisää vaihtoehtoja turvapaikanhaun rinnalle. Tämän lisäksi tutkijoiden mukaan EU:ssa normi oli, että maahanmuuttoasiat ratkaistaan ulkoministeriössä.⁶²

Maahanmuuton ongelmiksi kirjoittajat nimesivät suomalaisen maahanmuuttopolitiikan lähtökohtaisen negatiivisuuden suhteessa tulijoihin. Tätä he perustelivat muun muassa *pikakäännytys*-lainsäädännön tuomisella eduskuntaan, nimittäen sitä ”piittaamattomuudeksi ulkomaalaisten ihmisoikeuksia kohtaan”. Suomalaisessa politiikassa pitäisi heidän mukaansa ottaa huomioon tuleva työvoimapula. Toimenpide-esimerkkinä he nostivat Iso-Britanniassa tapahtuneen 30 000:n pitkäaikaisesti maassa turvapaikkaa hakeneen yhtäaikaisen hyväksynnän ministerin toimesta.⁶³

Noin viikkoa myöhemmin Rajamäki vastasi Salmenhaaralle ja Forsanderille. Ensinnäkin hän puhkaisi melko monet tutkijoiden väitteistä suoriltaan. Vaikka julkisuudessa oli ollut ukrainalaisperheen tapaus, se kuitenkin oli Rajamäen mukaan yksittäistapaus ja poliisi oli onnistunut poistamaan maasta tuhansia turvapaikanhakijoita ilman ongelmia. Mitä taasen tuli maahanmuuttoasioiden järjestelyihin yleensä, Rajamäen mukaan EU-maissa maahanmuuttoasiat olivat pääasiallisesti juurikin sisäministeriön alaisia tehtäviä. Suomessa linjaukset tehtiin yhteistyössä ulkoasian- ja työministeriön kanssa. Toisin kuin tutkijoiden, Rajamäen mukaan olisikin paras, jos maahanmuuttoasioita keskitettäisiin

---

⁶⁰ Palm, ”Kari Rajamäki: Lääkityksellä ei saa varmistaa käännytystä”, 14.11.2003, HS.

⁶¹ CEREN, eli The Centre for Research on Ethnic Relations and Nationalism, eli kansainvälisten suhteiden ja nationalismin tutkimuskeskus. Lähde: <https://www.helsinki.fi/en/researchgroups/ethnic-relations-and-nationalism>.

⁶² Salmenhaara & Forsander, ”Pakolaisasiat ulkoministeriölle”, 3.11.2003, HS.

⁶³ Salmenhaara & Forsander, ”Pakolaisasiat ulkoministeriölle”, 3.11.2003, HS.

vielä enemmän sisäministeriön alaisuuteen, koska hajautus aiheutti kommunikaatio-ongelmia ja turhaa työtä.⁶⁴

Sisäministeri korjasi myös tutkijoiden väitteitä pikakäännetyksistä:

Meillä ei ole turvapaikanhakijoiden pikakäännetyksen menettelyä, vaan perusteettomien turvapaikkahakemusten nopeutettu menettely. Se kestää noin kaksi kuukautta.

Muissa EU-maissa menettely on huomattavasti nopeampi. Linjamme ei ole muita tiukempi. Esimerkiksi IGC:n (Inter-Governmental Consultations) vuoden 2001 tilastoista ilmenee, että Suomen hylkäysprosentti 48 on 15 maan joukossa viidenneksi alhaisin. Ruotsin hylkäysprosentti on 63.⁶⁵

Myöskään väitettä siitä, että maahantulijoille ei ollut muita vaihtoehtoja kuin turvapaikanhakumenetelmä, oli Rajamäen mielestä täysin kestämaton. Esimerkkinä hän toi esiin, että Ulkomaalaisvirasto oli 2003 käsitellyt yli 10 000 oleskelulupahakemusta, jotka tulivat muista kuin turvapaikanhakusyistä. Syyt turvapaikanhakijoiden vähäiseen määrään eivät Rajamäen mukaan liittyneet lakien tiukkuuteen tai kielteiseen asenteeseen, vaan maantieteelliseen asemaan Venäjän rajanaapurina ja Euroopan syrjäisessä kolkassa, josta ei paljoa tiedetty. Näin monet hakijat saapuivat muihin EU-maihin ensin ja noin 30% Suomeen tulleista turvapaikanhakijoista olikin jo saanut hylkäävän päätöksen toisesta EU-maasta, jolloin heidät voitiin suoraan käännättää.⁶⁶

Rajamäen vastineesta sisuuntuneena tutkijat Salmenhaara ja Forsander, yhteistyössä Etnisten suhteiden ja kansainvälisen muuttoliikkeen tutkimuksen seuran kanssa, päättivät palata asiaan 20.11.2003 mielipiteellään. He pelkäsivät, että jos asiat keskitettäisiin sisäministeriölle, ”monet epäkohdat eivät enää todennäköisesti tulisi julkisuuteen”. Myöskään Rajamäen yksittäistapauksiksi nimeämät ongelmat eivät olleet heidän mielestään yksittäistapauksia. Kirjoittajien mukaan maahanmuuttoasioiden keskittäminen sisäasiainministeriölle ei olisi optimaalista, sillä:

---

⁶⁴ Rajamäki, ”Päällekkäisyydet pois pakolaisasioista”, 9.11.2003, HS.

⁶⁵ Rajamäki, ”Päällekkäisyydet pois pakolaisasioista”, 9.11.2003, HS.

⁶⁶ Rajamäki, ”Päällekkäisyydet pois pakolaisasioista”, 9.11.2003, HS.

Ulkomaalaisvirastoon on viime vuosina saatu runsaasti lisäresursseja turvapaikkahakemusten käsittelyyn, eikä prosessi ole nopeutunut. Poikkihallinnollisuus tuskin on hitauden syy, vaan sisäasiainministeriön tulisi tarkastella kriittisesti oman hallinnonalansa prosesseja.

Vastaanoton keskittämistä perusteltiin myös EU-maissa käytössä olevilla hallintomalleilla. Suomi on kuitenkin ainoa EU-maa, jossa poliisi ja ulkomaalaisten lupa-asiat on yhdistetty samaan ministeriöön.⁶⁷

He myös vetosivat, että tutkimusten mukaan Suomessa lakia tulkittiin tiukemmin kuin muualla.⁶⁸

26.11.2003 sisäasiainministeriön ulkomaalaisosaston ylijohtaja Pentti Visanen päätti vastata tutkijoiden esittämiin väitteisiin omalla mielipiteellään. Ensimmäisenä hän tyrmäsi täysin heidän väitteensä, etteivät poliisiasiat ja ulkomaalaisasiat olisi normaalisti samalla hallinnonalalla:

Toisin kuin kirjoittajat väittävät, ulkomaalaisasiat ja poliisi ovat useimmissa EU-maissa samalla hallinnonalalla. Molemmat ovat sisäasiainministeriön tai vastaavan ministeriön hallinnonalalla Britanniassa, Saksassa, Itävallassa, Belgiassa, Ranskassa, Espanjassa, Portugalissa, Italiassa ja Kreikassa.

Irlannissa sekä ulkomaalaishallinto että poliisi on sijoitettu oikeusministeriön alaisuuteen.

Myös uusissa jäsenvaltioissa tilanne on jokseenkin sama.⁶⁹

Visanen suhtautui maltillisesti myös väitteisiin, että Suomen sisäasiainministeriö soveltaisi erityisen tiukasti lainsäädäntöä ja kysyikin tutkijoilta mahdollisia tehtyjä tutkimuksia nähtäväkseen. Hän ei myöskään allekirjoittanut väitettä, että

---

⁶⁷ Salmenhaara & Forsander & Etnisten suhteiden ja kansainvälisen muuttoliikkeen tutkimuksen seura, "Miten hallinnoida maahanmuuttoa?" 20.11.2003, HS.

⁶⁸ Salmenhaara & Forsander & Etnisten suhteiden ja kansainvälisen muuttoliikkeen tutkimuksen seura, "Miten hallinnoida maahanmuuttoa?" 20.11.2003, HS.

⁶⁹ Visanen, "Turvapaikan saa nopeammin", 26.11.2003, HS.

sisäasiainministeriöön keskittäminen johtaisi tietojen julkiseen pimittämiseen, sillä Suomessa kaikilla hallinonaloilla oli samat pelisäännöt. Käsittelyajoistakin Visasen tieto poikkesi tutkijoiden ilmoittamasta: käsittelyajat olivat lyhentyneet muutaman kuukauden vuosikymmenen alun lukemista. Käsittely kesti silti myös hänen mielestään liian kauan. Kaiken kaikkiaan hänen mukaansa tutkijat antoivat Suomen maahanmuuttopolitiikasta huonomman kuvan, kuin mitä se oikeasti oli, eikä hän ymmärtänyt syytä tälle. Kuitenkin hän myös myönsi, että pelkkä maahanmuuttoasioiden keskittäminen sisäasiainministeriöön tuskin olisi tie täyteen onneen, vaan ennemminkin hyvä aloitus.⁷⁰

Kaiken kaikkiaan keskustelusta voi nähdä selkeän erimielisyyden agendoissa. Ensinnäkin, on ymmärrettävää, että sisäministeri Rajamäki ja ulkomaalaisosaston ylijohdaja puolustavat asemaansa ja tekemäänsä työtä, mutta on myös mielenkiintoista, kuinka helposti he pystyivät kumoamaan Salmenhaaran ja Forsanderin väitteitä, joita nämä esittivät tutkijan auktoriteetilla. Toiseksi, ei voi myöskään unohtaa, että tapahtumahetkellä sekä ulkoministerin, että sisäasiainministerin salkut olivat SDP:n hallussa. Kuitenkin siinä missä Rajamäkeä voitiin pitää hieman kovemman linjan poliitikkona, ulkoministerinä toimi Erkki Tuomioja, joka on keskimäärin mielletty pehmeämpiä vasemmistolaisia arvoja. Kuitenkin Tuomiojakin oli jo 2001 varoittanut, ettei pakolaisia saisi sekoittaa työvoimakysymyksiin⁷¹. Kolmas huomioon otettava asia oli, että missään vaiheessa kukaan ulkoministeriön puolelta ei ottanut osaa keskusteluun.

Keskustelu itsessään lakkasi Visasen mukaantulon jälkeen, eivätkä Salmenhaara tai Forsander saapuneet puolustamaan tekemiään väitteitä tai perustelemaan omia kantojaan enää pidemmälle. Keskustelun yksi piirre, joka liittyi myös tuleviin keskusteluihin, oli kolmannen sektorin toimijoiden yleinen käsitys sisäministeriöstä tiukan linjan poliisiministeriönä. Tässä ajatuksessa voidaan nähdä yhtäläisyyksiä aina Eila Kännön aikoihin asti.

---

⁷⁰ Visanen, ”Turvapaikan saa nopeammin”, 26.11.2003, HS.

⁷¹ Karhu, ”Tuomioja varoitti epäeettisestä pakolaisten valinnasta”, 19.4.2001.

1.3.2. Ankkurilapset

Vuoden 2004 puolella Rajamäki alkoi puhua enemmän ankkurilapsista ja lainsäädännöllisistä ongelmista heidän ympärillään. Ankkurilapsilla tarkoitettiin alaikäisiä turvapaikanhakijoita, jotka saapuivat maahan ja mikäli he saivat turvapaikan tai oleskeluluvan, heillä oli oikeus yhdistää perheensä luokseen. Tämä nähtiin mahdollisena uudenlaisena strategiana saada koko perhe turvaan Eurooppaan. Rajamäki halusi yhdistää lapset perheidensä luokse, sillä näki alaikäisten turvapaikanhakijoiden olevan erityisen haavoittuvaisessa asemassa ihmiskaupan ja muun hyväksikäytön osalta matkallaan Eurooppaan⁷². Mikäli perheenyhdistämiset Suomeen olisivat alkaneet toimia, olisivat vanhemmat saattaneet lähettää lapsiaan enenevissä määrin vaaralliselle matkalle halki mantereiden.

Kalevassa 19.2.2004 julkaistussa uutisessa Rajamäki huolestui siitä, että vastaanottokeskusten henkilökunnalla ei ollut velvollisuutta ilmoittaa Ulkomaalaisvirastolle turvapaikanhakijoiden toimista, kuten yhteydenotoista kotimaihinsa. Tämä hankaloitti alaikäisten vanhempien paikallistamista ja siten palauttamista.⁷³

Pakolaisneuvonnan tiedottaja Reetta Helander ja Lastensuojelun keskusliiton suunnittelija Taina Martiskainen kirjoittivat omassa mielipidekirjoituksessaan Rajamäen tavoitteita vastaan peläten, että mikäli laki velvoittaisi tiedonvaihtoon, se rikkoisi turvapaikanhakijoiden oikeusturvaa ja saattaisi aiheuttaa vaaratilanteita lähtömaassa. Myös luottamussuhde ja kotouttamislaissa määritelty salassapitovelvollisuus vastaanottokeskusten henkilökunnan ja turvapaikanhakijoiden välillä hajoaisi lain muokkauksen seurauksena.⁷⁴

Mielipiteensä lopussa kirjoittajat ottivat myös kantaa termeihin, joita keskustelussa käytettiin:

Turvapaikanhakijat ovat yksilöitä, eivät "tulvia" tai "virtoja".

---

⁷² Rajamäki, "Turvapaikkakäsittelyyn ei kuulu salailu", 9.3.2004, HS.

⁷³ Kukko-Liedes, "Viranomaisten yhteistyö päätii", 19.2.2004, Kaleva.

⁷⁴ Helander & Martiskainen, "Turvapaikkaa hakeneita lapsia ei pidä urkkia", 28.2.2004, HS.

Vuonna 2003 Suomeen saapui reilut 3000 turvapaikanhakijaa, mikä on noin yksi prosentti EU:n alueelle saapuneista turvapaikanhakijoista. Lapsia vailla huoltajaansa saapui hieman yli sata.

Kauhukuvien maalailuun ei siten ole aihetta, ja puhe "ankkurilapsista" ruokkii ennakkoluuloja. Ilmiön taustalla on lukuisia erilaisia ihmiskohtaloita.⁷⁵

Saamansa kritiikin johdosta Rajamäki aktivoitui kirjoittamaan vastineen. Hänen huolensa keskittyi lasten oikeuksien toteutumiseen pitkässä juoksussa, sillä hän pelkäsi ankkurilapsista tulevan uusi tapa, jolla turvapaikanhaku voitiin kiertää. Termiä ja ilmiötä "ankkurilapsi" Rajamäki selvittää näin:

Maahanmuuttopaine kehitysmaista läntisiin teollisuusmaihiin on kova ja etsii jatkuvasti uusia muotoja. Eräs sen ilmentymä on lasten käyttäminen välineenä pyrittäessä parempiin olosuhteisiin.

Puhutaan nk. ankkurilapsista, joiden avulla lasten vanhemmat pyrkivät hankkimaan koko perheelle oleskeluluvat jostakin länsimaasta.

Vanhemmat lähettävät lapsensa, usein rikollisten tai muiden vieraiden ihmisten mukana, tuntemattomiin olosuhteisiin. Jopa pieniä lapsia erotetaan perheestään pitkiksikin ajoiksi.⁷⁶

Rajamäki halusi luoda käytäntöjä, jotka tekivät tällaisen, jopa hengenvaarallisen, temppuilun tyhjäksi. Hän myös tiesi kertoa, että EU neuvostossa pyrittiin luomaan säädöstä, jossa jäsenvaltion olisi mahdollisimman nopeasti pyrittävä hankkimaan tieto alaikäisen turvapaikanhakijan perheestä. Mikäli tieto vastaanottokeskuksen ja Ulkomaalaisviraston välillä ei kulkenut, vaikeutui tämä prosessi huomattavasti.⁷⁷

Keskustelu alaikäisten oikeuksista taukosi kevään jälkeen, kun uusi ulkomaalaislaki saatiin viimein äänestettyä läpi. Vuoden 2005 syksyllä Helsingin Sanomiin ilmestyi uusi lyhyt keskustelu aiheesta, kun Pakolaisneuvonta ry:n vanhempi lakimies Kirsi Hytinantti otti kantaa lasten oikeuksista mielipiteessään. Hänen mielestään lasten leimaaminen turvapaikanhakuprosessin väärinkäyttäjiksi oli väärin ja hän myös alleviivasi alaikäisten

---

⁷⁵ Helander & Martiskainen, "Turvapaikkaa hakeneita lapsia ei pidä urkkia", 28.2.2004, HS.

⁷⁶ Rajamäki, "Turvapaikkakäsittelyyn ei kuulu salailu", 9.3.2004, HS.

⁷⁷ Rajamäki, "Turvapaikkakäsittelyyn ei kuulu salailu", 9.3.2004, HS.

suhteellisen vähäistä osuutta (139 henkilöä vuonna 2004) hakijoiden joukossa. Hytinantin mukaan vain yksi näistä 139:stä sai turvapaikan Suomesta. Hän myös antoi esimerkkejä siitä, kuinka Ruotsissa on turvapaikkapolitiikkaa alettu kahlita ja se oli johtanut suureen määrään turvapaikanhakijoita, jotka olivat kadonneet. Osa näistä oli myös tämän jälkeen pyrkinyt Suomeen ja Suomesta jälleen palautettu Ruotsiin Dublin-säädösten mukaisesti. Hytinantin mielestä:

Kohtuullista olisi antaa ainakin yksintulleiden lasten jäädä Suomeen normaaliin turvapaikkamenettelyyn eikä kierrättää heitä eteenpäin.

Myös Suomessa olisi nyt herättävä vakavasti pohtimaan, halutaanko myös meille huonosti voivia pakolaisia, apaattisia turvapaikanhakijalapsia ja käännnytyspelon vuoksi yhteiskunnan ulkopuolella piileskelevien turvapaikanhakijoiden suuri joukko.⁷⁸

Rajamäki päättikin vastata nopeasti Hytinantille, ja mielipiteessään kiitti häntä hyvistä ajatuksista, mutta myös tarkensi tiettyjä Suomen käytäntöjä ja syitä näihin:

Suomeen ilman huoltajaa saapuvat turvapaikanhakijalapset eivät yleensä ole järjestelmän väärinkäyttäjiä. He saattavat kuitenkin joutua perheenjäsentensä, sukulaistensa tai ulkopuolisten hyväksikäyttämiksi.

Koska maahanmuuttopaine köyhemmistä maista rikkaisiin länsimaihin on voimakas, voidaan lapsia käyttää välineenä pyrittäessä parempiin elinolosuhteisiin.

Nuorimmat heistä saatetaan lähettää Suomeen nk. ankkurilapsiksi hankkimaan perheen yhdistämisen kautta luvat muille perheenjäsenille.

Tällöin turvaudutaan mahdollisesti myös lapsikaupan tai -salakuljetuksen harjoittajiin välittämättä siitä, että lapsen turvallisuus ja hyvinvointi saattavat matkalla vakavasti vaarantua.⁷⁹

---

⁷⁸ Hytinantti, "Lapsille tilaisuus turvapaikkaan", 26.7.2005, HS; Turvapaikanhakijalapsien apaattisuus oli yksi vuoden 2005 huomioista ja Ruotsissa tästä oli tullut laaja ongelma. Syitä tähän apaattisuuteen saattoivat olla turvapaikanhaun toivottomuus, etäisyys läheisiin ja myös matkalla koetut tapahtumat. Lehto, "Osa Suomesta turvapaikkaa hakevista lapsista apaattisia", 25.5.2005, HS.

⁷⁹ Rajamäki, "Lapsen etu on keskeinen turvapaikkamenettelyssä", 3.8.2005, HS.

Rajamäki selvitti myös, että siinä missä Suomessa alaikäisten turvapaikanhakijoiden määrät olivat lievässä nousussa, Ruotsissa ja Norjassa ne olivat jo kääntyneet laskuun. Etenkin Norjassa laskua aiheutti kaikille lapsille tehty ikätutkimukset, joita Rajamäki ehdotti myös Suomessa käyttöönotettaviksi. Hän myös tarkensi, että vaikka vain yksi 139:stä alaikäisestä turvapaikanhakijasta sai turvapaikan, myös 65 sai oleskeluluvan erinäisistä suojelun tarpeeseen tai inhimillisiin syihin liittyvistä syistä. Ilman suojeluntarvetta olleet lapset Rajamäki katsoi parhaaksi yhdistää takaisin perheidensä luo tuttuun ympäristöön. Tämä oli mahdollista vain, mikäli perheet oli kyetty paikallistamaan.⁸⁰

Keskustelussa ankkurilapsista voidaan huomata lisää ongelmia, joita maahanmuuttokeskusteluun liittyi. Rajamäki pelkäsi, että liian lepsu asenne alaikäisiä turvapaikanhakijoita kohtaan loisi kannustimen lisääntyvälle määrälle alaikäisiä turvapaikanhakijoita tulevaisuudessa. Häntä vastustaneet tahot taas halusivat turvata jo maahan tulleiden alaikäisten oikeuksia viimeiseen asti, eivätkä ilmeisesti nähneet kannustinta realistisena uhkana.

Toinen huomattava asia keskustelusta oli se, kuinka tilastoja käytettiin. Pakolaisneuvonnan lakimies Hytinantti toi mielipiteessään esille vain turvapaikan saaneiden määrän (1), vaikka tiesi takuulla, että vain murto-osa turvapaikanhakijoista missään kategoriassa saavuttaa YK:n turvapaikkamääritelmän, eli pakolaisaseman. Hänelle oli kuitenkin hyödyllistä jo työnsä puolesta antaa vaikutelma, että Suomen turvapaikkapolitiikka oli erittäin tiukkaa ja näin hän päätyi käyttämään täysin puolinaista tilastoa.

Käsittelen ankkurilapsi-ilmiötä lisää kappaleessa 2.2., kun alaikäisten turvapaikanhakijoiden määrät alkavat yhtäkkisesti ja yllättäen kasvaa Astrid Thorsin maahanmuuttoministerikaudella.

---

⁸⁰ Rajamäki, ”Lapsen etu on keskeinen turvapaikkamenettelyssä”, 3.8.2005, HS.

1.3.3. Turvapaikanhakijoiden toimeentulotuet

On totta, että noin puolet tänäkin vuonna [2005] Suomeen tulevista turvapaikanhakijoista on niin sanottuja Dublin-sopimuksen tapauksia, jotka ovat jo saaneet kielteisen turvapaikkapäätöksen toisessa EU-maassa", sanoo Pakolaisneuvonnan tiedottaja Reetta Helander.

Kun lukuun lisätään ilmeisen perusteettomat hakemukset, "turhien" hakemusten joukko onkin jo kolme neljäsosaa kaikista hakemuksista.⁸¹

Elokuussa 2005 HS:n artikkelissa Rajamäki esitti, että syy edellä mainittuun hyvin suureen määrään "turhia" hakemuksia on Suomen hyvässä sosiaaliturvassa, jota myös turvapaikanhakijat saivat sen ajan, kun heidän hakemuksiaan käsiteltiin. Pakolaisneuvonnan mukaan syyt olivat ennemminkin siinä, että Suomeen tulee vähän turvapaikanhakijoita muutenkin, joten Suomi oli viimeinen mahdollisuus saada turvapaikka. Suurin osa Dublin-tapauksista oli saanut kielteisen päätöksen Ruotsista tai Norjasta ja sitten karannut tai kadonnut ennen palauttamista. Rajamäki halusikin, että noin 80€ viikossa annettavasta toimeentulotuesta luovuttaisiin ja turvapaikanhakijoille tarjottaisiin vain ruoka, asunto ja terveydenhuolto, kuitenkin:

Tästä on kokemusta muualta Euroopasta, ja käytäntö on vähentänyt perusteetta turvapaikkaa hakeneiden määriä.

Myös Naantalin vastaanottokeskuksessa kokeiltiin kahden euron päivärahaa ja ilmaista ruokaa viime vuonna.

Kokeilusta luovuttiin, kun huomattiin, että keittiöhenkilökunnan palkkaaminen ja ruokailun järjestäminen tuli kalliimmaksi kuin se, että asukkaat ostavat ja laittavat kukin oman ruokansa.⁸²

Syyskuussa 2005 Helsingin Sanomien pääkirjoitustoimittaja Keijo Himanen otti yllättävänsä jyrkästi kantaa keskusteluun Dublin-tapauksien toimeentulotuesta. Hänen mukaansa Eurodac-sormenjälkirekisterin vuoksi Dublin-hakijat paljastuivat nopeasti,

---

⁸¹ Markkanen, "Yli puolet turvapaikkahakemuksista todetaan perusteettomiksi", 23.8.2005, HS.

⁸² Markkanen, "Yli puolet turvapaikkahakemuksista todetaan perusteettomiksi", 23.8.2005, HS.

mutta koska Suomen lainsäädäntö vaati käsittelyä, keskimääräinen hakija viipyi Suomessa 107 päivää. Himanen piti tätä käytäntöä järjestömänä rahan tuhlausena, kun jo rajalla voitiin todeta, että hakija ei ollut pätevä turvapaikkaan tai oleskelulupa:

Rahaa palaa täysin turhaan, koska jo alkuvaiheessa tiedetään, että hakijat eivät ole suojelun tarpeessa. Jotain mätää on siinäkin, että ihmisille, jotka jo tänne tullessaan tietävät tulewansa palautetuiksi, maksetaan tukea. Monet saapuvat jopa omilla autoillaan ruuat mukanaan, jolloin tuet jäävät lähes kokonaan "puhtaana käteen".⁸³

Himasen teksti oli poikkeuksellinen toimitukselliseksi kannanotoksi poliittiseen kysymykseen maahanmuutosta. Hän käsittelee asiaa hyvin läheltä sitä näkökulmaa, jota Rajamäkin pyrki tuomaan keskusteluissa esille ja oli näin yksi harvoista Rajamäen liittolaisista. Himanen kävi tekstissään läpi useita esimerkkejä, ankkurilapsista hän kirjoitti:

Tiedossa on tapauksia, joissa turvapaikkamatkailua järjestävät organisaatiot ottavat yhteyttä perheisiin ja ehdottavat lapsen lähettämistä Suomeen, vaikka perheellä ei alun perin ole tarvetta lähteä maasta.

Muissa Pohjoismaissa toimitaan toisin. Niissä ajatellaan, että lapsen lähettäminen yksin toiseen maahan tuskin on lapsen kannalta perusteltua. Siksi lapsi pyritään saamaan takaisin perheensä luokse. Ensin on luonnollisesti selvitettävä, onko palauttaminen lapsen edun mukaista.⁸⁴

Liittolaisten määrä oli kuitenkin hyvin rajallista lehtikeskusteluissa ja mielenkiintoisessa sivujuonteessa Demarinuorten puheenjohtaja Petteri Oksa otti kärkevästi kantaa Rajamäen turvapaikkapolitiikkaan ja piti "ajatusta "turvapaikkashoppailusta" naurettavana". Lyhyen mielipiteensä lopuksi hän vaati Rajamäkeä joko muuttamaan kantojaan sekä toimintatapojaan tai eroamaan.⁸⁵ Kyseessä oli ankarin julkinen hyökkäys Rajamäkeä vastaan hänen kautensa ajalta ja mielenkiintoiseksi sen tekee se, että

---

⁸³ Himanen, "Turvaa vai toimeentuloa", 11.9.2005, HS.

⁸⁴ Himanen, "Turvaa vai toimeentuloa", 11.9.2005, HS.

⁸⁵ Oksa, "Ei mitään sosiaalipummeja", 20.11.2005, HS.

hyökkäys tuli oman puolueen nuorisojärjestöstä. Tässä voidaan huomata, että Rajamäen poliittinen tuki jopa oman puolueen sisältä oli vähintäänkin kyseenalaista. Kukaan ei myöskään näkyvästi noussut puolustamaan Rajamäkeä, joka alleviivaa tätä päätelmää.

Demarinuorten vaatimuksista huolimatta Rajamäki jatkoi lähes välittömästi samasta aiheesta 24.11.2005 otsikolla *"Laiton maahanmuutto on syytä torjua tehokkaasti"* julkaistussa mielipiteessä, jossa hän halusi painottaa laittoman ja laillisen maahanmuuton eroja. Hänen mielestään oli vaarallista, kun selkeästi turvapaikkajärjestelmää hyväksikäyttävät hakijat laitettiin samaan lokeroon oikeiden pakolaisten kanssa. Näin oli vaarana, että kansalaisten silmissä kaikki turvapaikkaa hakenneet leimaantuivat vain järjestelmän hyväksikäyttäjiksi ja rasismi sekä syrjintä valtaisi alaa. Rajamäen mielestä toimeentulotuen sijaan tulisi perusteettomasti turvapaikkaa hakeville, eli ilmeisille Dublin-tapauksille ja nopeutetun turvapaikanhakumenetelmän käyttäjille, antaa hyödykkeitä tai ruokakupongeja, jotta väärinkäytökset vähenisivät. Normaalisti turvapaikkaprosessista Rajamäki kirjoitti näin:

Normaalimenettelyssä käsiteltävien turvapaikkahakemusten osalta kielteisen päätöksen tulisi merkitä toimeentulotuen maksamisen loppumista. Tuki voitaisiin osittain maksaa henkilölle siinä vaiheessa, kun hän ilmoittaa lähtevänsä maasta vapaaehtoisesti.

Tällainen "säästössä" oleva paluuraha kannustaisi vapaaehtoiseen maasta poistumiseen eikä nykykäytäntöön verrattuna ainakaan lisää kustannuksia.⁸⁶

Rajamäelle vastineen kirjoitti SDP:n työministeri Tarja Filatov, jonka mukaan turvapaikanhakijoita ei tullut asettaa eriarvoiseen asemaan toistensa kanssa. Perustuslakivaliokunnan päätöksen myötä myöskään toimeentuloa ei voinut maksaa turvapaikanhakijoille muutoin kuin rahana muissa kuin lyhytaikaisissa erityistilanteissa. Kun lyhyinkin turvapaikanhakuprosessi kesti noin 100 vuorokautta, ei voitu puhua muutaman viikon erityistilanteesta. Mielipiteensä Filatov päätti toteuttaa:

---

⁸⁶ Rajamäki, *"Laiton maahanmuutto on syytä torjua tehokkaasti"*, 24.11.2005, HS.

Poliittisen päättäjän tai viranomaisen ei tulisi tehdä vastakkainasetteluja maahanmuuttajaryhmien välille, päinvastoin. Oleskeluluvan saaneista turvapaikanhakijoista tulee Suomelle tulevaisuudessa kipeästi tarvitsemaa työvoimaa.

Jo nyt hakijat, joilla on oikeus tehdä työtä ensimmäisen kolmen kuukauden jälkeen, osallistuvat työelämään. Heidän panoksensa mm. maatalous- ja kausityössä on merkittävää.⁸⁷

Filatovin kirjoituksesta voidaan nähdä yksi perustelu sille, miksi turvapaikanhakijoille ei haluttu kasata esteitä. Filatovin linjoja myötäilleille kasvava maahanmuutto oli välttämättömyys Suomen selviytymisen kannalta, sillä Suomen väestö ilman maahanmuuttoa ei pystyisi selviämään tulevaisuuden heikkenevästä huoltosuhteesta. Turvapaikanhakijoiden käyttäminen väestöpohjan tukemiseen taasen johtui siitä, että Suomea ei pidetty kovinkaan houkuttelevana maana puhtaasti työperäisille maahanmuuttajille ja turvapaikanhausta saatavilla oleskeluluvilla pystyi kiertämään työlupaprosessin.

Rajamäki ei kuulunut näihin ryhmiin ja vastasikin saamiinsa vastineisiin 1.12.2005 mielipiteessään ”*Turvapaikkapolitiikka pitää erottaa työvoimapolitiikasta*”. Ennen kaikkea hän puuttui työministeri Filatovin artikkelin lopussa esittämään ajatukseen työvoimapolitiittisesta näkökannasta. Rajamäen mielestä Suomen työvoimapolitiittisia tarpeita ei voitu täyttää turvapaikanhakijoilla, vaan turvapaikanhakuprosessin lähtökohta oli yksilön suojeluntarve. Kun oleskelulupa oli myönnetty, tuli työllistymistä tukea. Mitä taasen tuli eri maahanmuuttajaryhmien kohteluun prosessien aikana, Rajamäen mielestä:

Eri maahanmuuttajaryhmien väliset vastakkainasettelut ovat tarpeettomia myös sisäasiainministeriön mielestä sen jälkeen, kun oleskelulupa tai turvapaikka on myönnetty. Ennen päätöksentekoa on kuitenkin selkeästi erotettava työvoimapolitiikka turvapaikkapolitiikasta.

---

⁸⁷ Filatov, ”Turvapaikkakäsittelyn nopeuttaminen toisi säästöjä, 27.11.2005, HS.

*Perusoikeudet on kaikille turvattava, mutta muutoin ennen lupapäätöstä hakijoiden asemassa ja eduissa saa ja tuleekin olla eroja.*⁸⁸

Rajamäki halusi myös osoittaa, että hänen tavoitteensa oli ennen kaikkea laskea väärinkäytöksiä määrää turvapaikanhaussa. Vuoden 2005 lopulla Rajamäen mukaan vain noin 10% turvapaikanhakijoista oli oikeasti suojeluntarpeessa ja osa turvapaikanhakijoista oli ollut maassa jo useita kertoja hakemassa turvapaikkaa.⁸⁹ Koska Suomen lainsäädäntö ei sisältänyt mahdollisuutta käännättä selkeästi asiattomia hakemuksia välittömästi, heidätkin piti käsitellä uudelleen ja heidän valituksensa tukkeuttivat systeemiä vielä lisää.

Tutkija Anna Rastas liittyi keskusteluun 29.11.2005 ja kirjoitti mielipiteessään ihmettelevänsä sisäministeriön tapaa tuoda maahanmuuton ongelmakohdista esille lähinnä vain ja ainoastaan turvapaikanhakuun liittyviä ongelmia. Maahanmuuton muista ongelmista Rastas nosti esiin...

*...esimerkiksi kysymykset laittomasta ulkomaalaisesta työvoimasta, laillisesti maassa olevien maahanmuuttajien työllisyydestä, samoin kuin siirtolaisten ja heidän jälkeläistensä kokemasta syrjinnästä ja rasismista.*⁹⁰

Kaiken kaikkiaan Rastas halusi Rajamäen ottavan vastuullisemman roolin ministerinä, jotta hän ei levittäisi tietynlaista kuvaa turvapaikanhakijoista.⁹¹ Rastas liittyi siis vahvasti ihmisoikeustoimijoiden linjoille kritisoimaan Rajamäkeä negatiivisten asioiden yksipuolisesta esiintuomisesta.

Rajamäki vastasi Rastaan huoliin ilmoittaen, että laittoman ulkomaalaisen työvoiman seuraamiseksi hän oli jo perustanut KRP:lle yksikön, jonka tehtävänä oli hoitaa näitä asioita. Rajamäen oman kertoman mukaan yksikkö oli jo tuottanut hyvää tulosta.⁹²

Kaiken kaikkiaan Rajamäen sisäministerikaudesta näkee suomalaisen kriittisen maahanmuuttokeskustelun alkavaa piristymistä. Keskustelu oli kuitenkin lähes täysin Rajamäen itsensä aloittamaa tai vähintäänkin pyöri hänen aktiivisen osallistumisensa

---

⁸⁸ Rajamäki, "Turvapaikkapolitiikka pitää erottaa työvoimapolitiikasta", 1.12.2005, HS.

⁸⁹ Rajamäki, "Turvapaikkapolitiikka pitää erottaa työvoimapolitiikasta", 1.12.2005, HS.

⁹⁰ Rastas, "Maahanmuuttokysymykset kattavat laajan alueen", 29.11.2005, HS.

⁹¹ Rastas, "Maahanmuuttokysymykset kattavat laajan alueen", 29.11.2005, HS.

⁹² Rajamäki, "Turvapaikkapolitiikka pitää erottaa työvoimapolitiikasta", 1.12.2005, HS.

ympärillä. Tässä voidaan huomata myös se, että ministerinsalkun painollaan hänen oli helppo avata keskusteluja ja saada julki näkemyksiä, joita muuten ei juurikaan mediassa esiintynyt. Hän myöskin toimi läpi kautensa rauhallisesti sekaantumatta turhiin kohuihin ja vaikka hänestä annettiin kuva kovan linjan poliitikkona, sen pidemmälle kuvaukset eivät usein menneet. Rajamäki siis käyttäytyi pidättyväisesti ja yleisesti myös sai asiallisesti esitettyä kritiikkiä.

Poliitikkona Rajamäki oli systeemipoliitikon mallikappale ja hänen näkemyksensä mukaan tiukempi lainsäädäntö tuki sekä suomalaista yhteiskuntaa, että turvapaikkaa rehellisesti hakevia. Tämä johti Rajamäen jatkuvaan konfliktiin niiden ihmisten ja ryhmien kanssa, jotka näkivät yksilönoikeudet ensisijaisina ja pelkäsivät tiukemman turvapaikkapolitiikan satuttavan hakijoita. Kolmas Rajamäkeä vastustanut ryhmittymä olivat ihmiset, jotka näkivät työvoimapulan uhkaavan Suomen huoltosuhdetta niin vakavasti, että vain laajempi maahanmuutto saattaisi Suomea auttaa. Laajempaa maahanmuuttoa taasen sai lähinnä vain turvapaikanhakijoista, sillä suomalaiset työmarkkinat eivät vetäneet kansainvälistä osaamista kovinkaan aktiivisesti. Huoltosuhtepuolta ei kovin usein tuotu keskustelussa esille, mutta se selittää monien toimijoiden varovaisen ja vähemmän varovaisen myönteisyyden turvapaikkakysymysten osalta.

Lopultakin turvapaikkalakien oltua tietyiltä osin edelleen vahvasti tulkinnallisia, joutuivat sisäministeriön virkamiehet tekemään omat tulkintansa asioista. Rajamäen sisäministeriön aikana turvapaikanhakijamäärät pysyivät melko vähäisinä ja laskivat vielä huomattavasti kauden loppua kohden. Vuonna 2007 turvapaikanhakijoita saapui maahan enää reilut 1400⁹³. Määrien oltua alhaisia, ei välittömiin poliittisiin toimiin ilmeisesti nähty useimpien poliitikkojen mielestä tarvetta. Heille vaarana olisi ollut joutua syytetyksi rasismista, ulkomaalaisvihamielisyydestä ja kaikesta siitä väliltä tilanteesta, jossa maahanmuutossa ei näyttänyt suuremmin olevan ongelmia.

---

⁹³ Maahanmuuttovirasto, ”Turvapaikkayksikön tilastoanalyysi, vuosi 2007”, 1-2.

1.4. Perussuomalaiset - Tony Halmeen nousu ja tuho

Perussuomalaiset, puheenjohtajansa Timo Soinin johdolla, olivat Suomen puolueista lähimpänä julkisesti populistista liikettä. Soini pyrki nostamaan puoluetta kohti eurooppalaista oikeistopopulismia ja saamaan pettyneiden ihmisten protestiäänä⁹⁴. Olikin hyvin loogista, että Perussuomalaisista nousivat myös maahanmuuton osalta ne kriittisimmät äänet, sillä useat Euroopan oikeistopopulistipuolueet olivat kasvaneet ennen kaikkea maahanmuuttopolitiikkaa kritisoiden. Kuitenkin 2000-luvun alussa Perussuomalaiset (jatkossa PS) oli vasta hakemassa jalansijaansa ja vuoden 1999 vaaleista heillä oli vain yksi edustaja eduskunnassa Raimo Vistbackan hahmossa.

Puheenjohtajana Soini kuitenkin oli aina varovainen puhuessaan maahanmuutosta ja oli pääasiallisesti enemmän tai vähemmän tyytyväinen Suomen suhteellisen tiukaksi katsomaansa linjaan turvapaikanhakijoiden suhteen.⁹⁵ Soinille maahanmuutto ei vaikuttanut kovinkaan tärkeältä teemalta, ja hän toivotti maahanmuuttajia maahan mieluusti, kunhan kansaa kuunneltiin asiassa ja maahanmuuttajat sitoutuivat elämään ”maassa maan tavalla.”⁹⁶

Samaan aikaan, kun Soini piti maahanmuuttokysymyksiä hieman sivussa oman politiikkansa keskiöstä, mahtui Perussuomalaisiin kuitenkin aina myös tiukempia ääniä. 2000-luvun alkupuolella kukaan näistä äänistä ei aiheuttanut enemmän pahennusta kuin entinen show-painija ja ammattinyrkkeilijä Tony Halme vuoden 2003 eduskuntavaaleissa. Halme saavutti vaaleissa viidenneksi eniten ääniä, 16 390⁹⁷, keräten ne lähinnä Helsingin lähiöistä. Hänen tavaramerkkinään oli suora rasistisvivahteinen ja hyvin maanläheinen ”kansanmiehen” puhe, jossa kiro sanat vilisivät ja mielipiteet lentelivät. Halme niputettiin mediassa oikeistopopulistiksi:

Tony Halme täyttää hyvin oikeistopopulistin vaatteen.

Hänen kotisivullaan selkeä viesti on, että eliitti ja ulkomaalaiset mälläävät verovaroilla, mutta kansalaiset jonottavat palveluja ja asuntoja. Pedofiilit,

---

⁹⁴ Mölsä, Vuoristo, ”Timo Soini tarjoutuu protestin kanavaksi”, 4.3.2003, HS.

⁹⁵ Luukka, ”Presidenttiehdokkaat ja pakolaiset”, 11.12.2005, HS.

⁹⁶ Astikainen, Vuoristo, ”Ulkomaalaisten värväys närästää vasemmistoa”, 9.11.2006, HS.

⁹⁷ Tilastokeskus, ”Kaikkien ehdokkaiden äänimäärät ja vertausluvut vaaliipiireittäin ja puolueittain 2003 (valituksi tulleet merkitty *:llä) (excel-taulukko)”, 28.3.2003.

*raiskaajat ja ryöstelevät ulkomaalaiset taas saavat heilua melkein vapaasti, mutta kansalaisella ei ole turvaa.*⁹⁸

Medialle Halmeen valtava äänimäärä tuli melkoisena yllätyksenä ja toimittajat lähtivät kartoittamaan kansan mielipiteitä Helsingin lähiöihin, jotka Halme oli herättänyt äänestämään.⁹⁹ Toimittajat löysivätkin Meri-Rastilasta ja Jakomäestä Halmeen äänestäjiä, jotka kertoivat syistään äänestää Halmetta. Halme oli vedonnut heihin olemalla jotakin muuta, kuin normaalit poliitikot ja puhumalla suoraan ja kiertelemättä. Monia viehätti Halmeen tiukka linja pakolaispolitiikkaan, mutta myös muun muassa nuorten liikuntaharrastusten tukeminen toi äänestäjiä.¹⁰⁰

Halmeen tähti paloi kirkkaana kesäkuussa 2003, kun Soini, puhuessaan seuraavista presidentinvaaleista, antoi Helsingin Sanomien toimittaja Jaakko Hautamäen mukaan merkitseviä katseita Halmeen suuntaan.¹⁰¹ Aiemmin toukokuussa puhuttiin myös, että Halmeen tukijoukot olisivat pohtineet oman Pro Finland -puolueen perustamista Halmeen ympärille, eikä hän tätä myöskään heti kumonnut. Halmeen mukaan asialla ei ollut mitään kiirettä. Kesäkuun Perussuomalaisen puoluekokouksen yhteydessä Halme kuitenkin jo totesi, ettei tarvitse omaa puoluettaan, sillä Perussuomalaiset riittävät hyvin. Samalla hän myös myönsi kiinnostuksensa presidenttiehdokkuutta kohtaan.¹⁰²

Heinäkuun 2003 jälkeen ei kuitenkaan Halmeen presidenttiehdokkuudesta enää puhuttu. Hän nimittäin jäi kiinni aseiden laukaisemisesta ja huumeiden käytöstä omassa kodissaan heti kuun aluksi.¹⁰³ Samassa rytäkässä Halme myös menetti tajuntansa ja vaipui koomaan. Halme oli sairaalassa koomassa sekä sairauslomalla aina syyskuun loppuun asti.¹⁰⁴ Lopulta Halme sai neljän kuukauden ehdollisen vankeusrangaistuksen.¹⁰⁵ Tämän jälkeen hän jäi eduskuntaan kautensa loppuun asti, muttei pyrkinyt uudelle kaudelle.¹⁰⁶

---

⁹⁸ Sinerkari, ”Tyytymättömyys purkautui”, 18.3.2003, HS.

⁹⁹ Pyykkönen, ”Suurin kannatus vuokratiloalueilla”, 19.3.2003, HS.

¹⁰⁰ Räisänen, ”Meri-Rastilassa Tony Halmeen vaalivoitto ei ollut yllätys”, 19.3.2003, HS.

¹⁰¹ Hautamäki, ”Uudelleen valittu Timo Soini ajaa myönteistä populismia”, 8.6.2003, HS.

¹⁰² Hautamäki, ”Tony Halme valmis presidentiksi, jos kansa haluaa”, 8.6.2003, HS.

¹⁰³ Härkönen, Jaakkola, ”Tony Halmeen epäillään ampuneen asunnossaan”, 4.7.2003, HS.

¹⁰⁴ Nieminen, ”Tony Halme jää syyskuuksi sairastamaan”, 31.8.2003, HS ; Harju, ”Tony Halmeen syytekirjelmässä uusia rikoksia”, 24.10.2003, HS.

¹⁰⁵ Harju, ”Tony Halme sai ehdollista vankeutta”, 31.1.2004, HS.

¹⁰⁶ Nieminen, ”Tony Halmeen kansanedustajaura jää yhteen vaalikauden”, 30.11.2006, HS.

Vaikka Halmeen suora vaikutus politiikassa jäi lopulta melko vähäiseksi, hän kuitenkin osoitti, että Suomestakin voisi nousta uudenlaisia poliittisia voimia, mikäli nämä saisivat poliittisen kanavan. Halmeen tapauksessa poliittiseksi kanavaksi osoittautui Perussuomalaiset ja näin lopulta kävi monien muidenkin osalta. Medialle Halme oli vaikea pala, eikä se koskaan oikein kyennyt ymmärtämään Halmetta ilman halveksuntaa. Yksi mielenkiintoisemmista esimerkeistä oli, kun Matti Vanhasen isän Tatu Vanhasen tieteelliset tutkimukset ÄO-eroista tulivat julkisuuden kauhisteltaviksi vuonna 2004¹⁰⁷. Tällöin Halme totesi haastattelussa:

*- Mielestäni hän meinasi, että Afrikassa syntyneillä on eri älykyys, koska sitä ei treenata enempää. Uskon, että jos musta ja valkoinen laitetaan samaan kouluun ja heillä on samat taustat, he pääsevät suht samoihin.*¹⁰⁸

Helsingin Sanomien ”Sanottua”-palstalle kuitenkin päätettiin irrottaa vain Halmeen lausunnon ensimmäinen lause¹⁰⁹, joka yksinään kuulostaa selkeästi rasistiselta. Näin lukija, jolla ei ollut kontekstia, saattoi tehdä päätelmän, että Halme oli tehnyt rasistisen päätelmän. Koko lainauksen jälkeen oli kuitenkin selkeää, että näin ei ollut.

Vuoden 2008 viestinnän pro gradu -tutkielmassaan Markus Mattlar käsitteli muun muassa HS:n kirjoittelua Halmeesta heti tämän vaalituloksen selvittyä. Mattlarin mukaan HS:n asenne Halmetta kohtaan oli kriittinen ja tämä näkyi selkeimmin siinä, että Halmetta ei juurikaan päästetty ääneen hänestä kertovissa jutuissa:

*Halmeesta kirjoitettiin paljon, mutta yleensä joko politologisessa tai sosiologisessa diskurssissa. Joko hänen voittonsa vain mainittiin, tai sitten se esitettiin oireena poliittisen järjestelmän ongelmista tai ilmentymänä äänestäjäkunnan sosiaalisesta häädystä ja protestoinninhalusta. Lehti otti etäisyyttä Halmeeseen jättämällä hänen lausuntonsa julkaisematta ja Halmeen äänestäjiin esittämällä nämä sosiaalisista ongelmista kärsivinä protestiäänestäjinä.*¹¹⁰

---

¹⁰⁷ Hamilo, ”Kohu Vanhasen rotuopista kulkee tuttuja latuja”, 17.8.2004, HS.

¹⁰⁸ Iltalehti, 12.8.2004.

¹⁰⁹ Sanottua, ”Ketään ei saa syrjiä syntyperän...”, 14.8.2004, HS.

¹¹⁰ Mattlar, 2008, 138.

Helsingin Sanomien mielestä Halme oli siis vain protestikanava. Mattlarin mukaan etenkin HS otti tämän asenteen Halmetta kohtaan ja näin Halmeen poliittisilla kannoilla ei ollut muuta merkitystä, kuin ilmentää äänestäjiensä pahoinvointia. Poliittisessa mielessä Halme oli liian salonkikelvoton, mutta Mattlar kuitenkin arveli, että koko oikeistopopulistinen liike ei ollut täysin tuhoon tuomittu suomalaisen median edessä:

Halme sai politiikan journalismilta viileän vastaanoton, koska hänen retoriikkansa oli sille liian karkeaa eikä hänen poliittinen agendansakaan täysin kohdannut politiikan journalismin agenda. Radikaali oikeistopopulisti, joka esittää asiansa julkisuudessa korrektimmin eikä leimaudu vain pienehkön kansanosan puolestapuhujaksi, olisi kuitenkin saattanut menestyä mediassa Halmetta paremmin.¹¹¹

Vuosikymmenen lopussa Halme saikin seuraa, kun Jussi Halla-aho pääsi valtakunnan julkisuuteen omien maahanmuuttomielipiteidensä kautta. Tämän tutkimuksen kolmannessa pääluvussa käsittelen sitä, menestyikö Halla-aho lopulta Halmetta paremmin. Seuraava päälukuni taas sukeltaa muuhun vuosikymmenen lopun maahanmuuttopolitiikan kritiikkiin, keskusteluun ja yleiseen suuntaan.

---

¹¹¹ Mattlar, 2008, 146.

2. Maahanmuuttoministeri Thors ja turvapaikkapolitiikka, 2007 – 2011

Vuoden 2007 eduskuntavaaleissa voittajaksi selvisi toista kertaa peräkkäin Suomen Keskusta. Muita hallituspuolueita olivat Kansallinen kokoomus, Vihreät ja RKP.¹¹² Hallitustunnusteluissa päädyttiin perustamaan uusi ministerinpesti maahanmuuttoasioille ja uudeksi maahanmuuttoministeriksi valittiin RKP:n Astrid Thors. Uuden pestin myötä maahanmuuttoasiat myös keskitettiin sisäministeriöön, omaan maahanmuuttovirastoon. Alustavasti asian suhteen ei suuresti hurrattu työministeriössä, ja myös vanhoja poliisiministeriöpuheita esitettiin¹¹³. Thors kuitenkin lupasi välittömästi ”aktiivisempaa ja parempaa” maahanmuuttopolitiikkaa.¹¹⁴

Thorsin tavoitteena oli muuttaa maahanmuuttopolitiikan käytäntöjä ja lakeja niin, että se olisi avoimempaa ja ihmisläheisempää. Thors olikin monissa asioissa samoilla linjoilla kansalaisjärjestöaktiivien kanssa ja oli ennen ministerin tointaan toiminut Pakolaisneuvonnan puheenjohtajana. Thorsia saattoi siis helposti kutsua ihmisoikeuspoliitikoksi. Ensimmäisenä Thors lupasi helpottaa vanhuksien oikeutta jäädä Suomeen perheidensä luokse. Tämä juonsi juurensa 2006-2007 puhuttaneisiin pakolaismummo-tapauksiin¹¹⁵, joissa Suomi karkotti ulkomaalaisten vanhempia. Tämän lisäksi Thors halusi helpottaa turvapaikanhakijoiden työlupien saantia niin, ettei kielteisen turvapaikan saanutta työllistynyttä turvapaikanhakijaa enää poistettaisi maasta ennen kuin hänen työlupa-asiansa olivat kunnossa. Aiemmin turvapaikanhakija oli poistettu maasta ja tämän jälkeen hän oli voinut hakea työlupaa, jonka oli myöskin useimmiten saanut.¹¹⁶

Thorsin kauden aikana tapahtui suuri asennemuutos suomalaisten keskuudessa. Vuonna 2007 tehdyissä Elinkeinoelämän valtuuskunnan asennemittauksissa suomalaisten positiivinen asenne maahanmuuttajia kohtaan oli korkeimmillaan 20

---

¹¹² Vaaleissa Keskusta sai 51 paikkaa, Kokoomus 50 paikkaa, Vihreät 15 paikkaa ja RKP 9 paikkaa.

¹¹³ Lapintie, ”Maahanmuuttoasioiden siirto sisäministeriölle hämmästyttää”, 17.4.2007, HS.

¹¹⁴ Pohjanpalo, ”Maahanmuuttoasioille oma ministeri”, 17.4.2007, HS.

¹¹⁵ Suomi oli karkottanut pakolaisperheiden isoäitejä ja tästä oli syntynyt kohuja, joissa kirkkokin oli tarjonnut apua karkotuspäätöksen saaneiden piilottelussa.

¹¹⁶ Manninen, ”Tiukan linjan muuttaja”, 6.5.2007, HS.

vuoteen, mutta vuonna 2011 tämä suuntaus oli katkennut ja epäilykset ulkomaalaisia kohtaan nousivat jopa 1980-luvun asenteiden tasolle.¹¹⁷ Seuraavissa alaluvuissa käyn läpi vuosien 2007-2011 keskustelua maahanmuuttoaiheista ja pureudun myös maahanmuuton tilastoihin. Tavoitteenani on selvittää, mikäli Thorsin kaudella tapahtui jotakin, joka johti asenteiden tiukentumiseen.

2.1. Maahanmuuttoviraston turvapaikkayksikön tilastoanalyysit 2007-2011

Uusi Maahanmuuttovirasto alkoi julkaista vuosittaisia tilastoanalyysijä turvapaikanhakijoista vuodesta 2007 eteenpäin. Nämä analyysit kävivät läpi ja selittivät tärkeimmät muutokset turvapaikanhakumäärissä, lähtömaissa ja muissa turvapaikanhakijoiden turvapaikanhakuun liittyvissä asioissa. Tässä alaluvussa käyn läpi näitä analyysijä ja muutoksia. Tavoitteenani on ollut luoda pohja seuraaville keskusteluille. Käyn läpi myös julkista keskustelua niistä aiheista, joita tilastoista nousi esiin. Luvuissa 2.2. ja 2.3. palaan jälleen maahanmuuttokeskusteluun sitoen sitä edelleen maahanmuuttoviraston julkaisemiin tilastoihin.

Johtuen ulkomaalaisasioiden lähes jatkuvasta uudistuksien tarpeesta, Thors näki mahdollisuuden muokata koko järjestelmää. Thors kertoi kautensa alussa pitäneensä Ulkomaalaisviraston linjaa ”verrattain kovana” ja oli valmis muokkaamaan sekä lainsäädäntöä, että itse viraston käytäntöjä. Johtuen Rajamäen kauden tiukennuksista kummankin osalta, Suomen turvapaikanhakijamäärät olivat tippuneet lähes romahdusmaisesti alkuvuosikymmenen noin 3000 – 4000:sta vuosittaisesta hakijasta vuoden 2006 2324:än. Thors alkoi vaikuttaa virassaan 2007, mutta Rajamäen luoma suuntaus oli vielä voimissaan ja turvapaikanhakijoita saapui vain 1434.¹¹⁸ Liite 1:n taulukosta voidaan nähdä kuinka turvapaikanhakijamäärät olivat muuttuneet kuukaudesta toiseen vuosien 2005-2007 välillä.

---

¹¹⁷ Kiljunen & Haavisto, 2011, 86-90.

¹¹⁸ Maahanmuuttovirasto, ”Turvapaikkayksikön tilastoanalyysi, vuosi 2007”, 2.

Samalla, kun turvapaikanhakijamäärät laskivat, tapahtui myös suuri muutos siinä, ketkä hakivat turvapaikkaa Suomesta. Vuosituhannen alusta lähtien suurimmat turvapaikkaa hakeneet joukot saapuivat Itä-Euroopan maista, kuten Bulgariasta ja Serbiasta. Vuodeksi 2007 lähtömaalistojen kärkeen siirtyivät Irak ja Venäjä. Pääasiallisesti tämä muutos tapahtui Itä-Euroopan maiden tulijoiden katoamisella, ei niinkään Irakin tai Venäjän hakijamäärien nousemisella.¹¹⁹ Venäläiset turvapaikan tai oleskeluluvan saaneet hakijat olivat useimmiten kotoisin Tšetšeniasta.¹²⁰ Liite 2 sisältää vuosien 2005-2007 turvapaikanhakijoiden kymmenen suurinta lähtömaata järjestyksessä.

Yksi syy Itä-Euroopan hakijoiden vähentymiseen oli luultavasti Rajamäen ajama tiukentunut linja suhteessa selkeästi perusteettomiin turvapaikanhakijoihin. Kappaleessa 1.3.3. käsittelin näitä keskusteluita. Vuoden 2005 aikana HS pääkirjoitustoimittaja Keijo Himanen kirjoitti turvapaikanhakijoista, jotka saapuivat maahan omilla autoillaan ja olivat valmistautuneet myös ruokien osalta. Näin he pystyivät säästämään kokonaisuudessaan Suomessa saamansa toimeentulotuen¹²¹. Vuosien 2005-2006 ajalta en valitettavasti löytänyt tarkkaa käsittelyaikadataa, mutta Rajamäki totesi HS:n mielipidekirjoituksessaan, että onnistui kautensa aikana lyhentämään perusteettomien hakemusten käsittelyaikoja ”muutamaan kuukauteen”¹²². Vuoden 2007 osalta käsittelyajat olivat normaalimenettelyssä keskimäärin 275 päivää ja nopeutetussa menettelyssä, jolla selkeästi perusteettomat hakemukset ratkaistiin, 90 päivää¹²³, eli Rajamäen antama muutaman kuukauden lukema pitänee paikkansa.

Thorsin linjaukset yhdessä Ruotsin muuttuneisiin käytäntöihin, joista enemmän edempänä, muuttivat laskevaa suuntausta huomattavasti, sillä vuosina 2008 ja 2009 turvapaikanhakijamäärät olivat jälleen selkeässä nousussa. Hakijamäärät jatkoivat samalla, vuoden 2007 tasolla, aina toukokuuhun 2008 asti, jolloin tapahtui huomattava muutos. Lopulta vuonna 2008 hakijoita tuli 4035, joista 3495 saapui toukokuusta lähtien. Vuosi 2009 oli ennätysvuosi ja silloin maahan saapui 5988 turvapaikanhakijaa. Vuoden

---

¹¹⁹ Maahanmuuttovirasto, ”Turvapaikkayksikön tilastoanalyysi, vuosi 2007”, 1-2.

¹²⁰ Maahanmuuttovirasto, ”Turvapaikkayksikön tilastoanalyysi, vuosi 2007”, 28.1.2008, 8.

¹²¹ Himanen, ”Turvaa vai toimeentuloa”, 11.9.2005, HS.

¹²² Rajamäki, ”Maahanmuuttopolitiikasta tarvitaan rohkeaa keskustelua”, 1.11.2007, HS.

¹²³ Maahanmuuttovirasto, ”Turvapaikkayksikön tilastoanalyysi 2008”, 2.3.2009, 12.

2010 lukemat palautuivat vuoden 2008 tasolle ja hakijoita saapui 4018.¹²⁴ Liite 3 sisältää yllä esitetyt tilastot.

Mielenkiintoisena ja jopa mystisenä muutoksena turvapaikanhakijoiden lähtömaiden suhteen on osoitettava bulgariaalaisten hakijoiden paluu. Siinä missä bulgarialaiset vuosina 2005-2006 olivat suurin turvapaikanhakijaryhmä, 2007-2008 bulgariaalaisten määrä hakijoista oli laskenut huomattavasti. Syitä tähän muutokseen en kykene täysin ymmärtämään. Vuoden 2007 alussa Bulgaria liittyi EU:n jäseneksi ja samalla maasta alkoi virrata kerjäläisiä muihin EU-maihin, myös Suomeen¹²⁵. Suomeen tulleet kerjäläiset eivät kuitenkaan ilmeisesti suuremmin hakeneet turvapaikkoja vuosina 2007 ja 2008. Vuonna 2009 bulgarialaisia turvapaikanhakijoita kuitenkin oli jälleen ennätysmäärä, yli 700. Vuonna 2010, jolloin bulgarialaisia saapui yli 400, tehtiin lakimuutos, jossa kaikki EU-maat todettiin turvallisiksi ja siten määriteltiin, että turvapaikanhakijat näistä maista saivat lähes automaattisesti kielteisen päätöksen. Muutos käytännössä lopetti bulgariaalaisten saapumisen kokonaan, sillä se mahdollisti päätöksien tekemisen heille jopa samana päivänä. Samalla laki myös alensi toimeentulotukea niiltä päiviltä, jotka vietettiin vastaanottokeskuksessa.¹²⁶ Liite 4 sisältää turvapaikanhakijoiden top 10 lähtömaat 2008-2010.

Toinen suuri muutos tapahtui irakilaisten ja somaleiden määrien kasvussa. Irakilaisten osalta tämä johtui suurelta osin siitä, että Ruotsin käsitys Irakin turvallisuustilanteesta muuttui ja tämä johti yhä useamman heistä valitsemaan Norjan tai Suomen turvapaikanhakumaakseen. Hakijamäärien kasvuun vaikutti myös se, että Suomeen oli vähitellen kertynyt kasvavia irakilaisten ja somaleiden yhteisöjä, jotka nostivat Suomen houkuttelevuuden tasoa näistä maista tulevien turvapaikanhakijoiden keskuudessa. Kasvaneet turvapaikanhakijamäärät jatkuivat vuoden 2009 kesään asti. Tämän jälkeen irakilaisia saapui maahan enää 50-60 kuukaudessa, siinä missä alkuvuodesta heitä tuli noin 100 kuukausittain. Kurssin käännöksen johtui Maahanmuuttoviraston uudesta

---

¹²⁴ Maahanmuuttovirasto, Turvapaikkayksikön tilastokatsaus 2010, 25.3.2011, 2.

¹²⁵ Lapintie, "Kerjäläiset ilmestyivät katukuvaamme", 25.6.2008, HS.

¹²⁶ "Bulgarialaiset hävisivät Suomen turvapaikkajonosta", Uusi Suomi, 17.10.2010; Maahanmuuttovirasto, Turvapaikkayksikön tilastokatsaus 2010.

turvallisuusarviosta, jossa päädyttiin toteamaan osat Irakia, Afganistania ja Somaliaa turvallisiksi.¹²⁷

Kaiken kaikkiaan turvapaikanhakijamäärät kasvoivat vuoden 2007 vuosikymmenen ennätysvähäisestä vuoden 2009 ennätyskorkeaan. Tämän jälkeen ne kääntyivät laskuun. Tässä voidaan selkeästi nähdä kolme vaikutusta, kaksi Suomea kohti vetävää ja kolmas Suomea kohti työntävä. Ministeri Thors oli turvapaikanhakijoita Suomeen vetävä, sillä hän ajoi julkisesti avoimempaa politiikkaa Rajamäkeen verrattuna. Toisena vetävänä tekijänä olivat alati kasvaneet maahanmuuttajayhteisöt, jotka houkuttelivat uusia hakijoita. Työntävä vaikutus taasen oli Ruotsin tiukentunut linja ja turvallisuusarviot, jotka sysäsivät etenkin irakilaisia kohti Suomea. Kaiken tämän yhteisvaikutuksesta Suomessa heräsi myös uutta poliittista liikehdintää, jonka erityishuolenaihe oli maahanmuutto. Suurena syynä tälle liikkeelle voitaneen pitää kasvaneita turvapaikanhakijamääriä, jotka antoivat polttoainetta monille.

2.2. Maahanmuuttoviraston oleskeluluvat ja perheen yhdistämiset

Yksi eniten keskustelua aiheuttaneista asioista 2008-2010 oli turvapaikanhakijoiden perheen yhdistäminen, jonka kautta pelättiin Suomeen saapuvan lukemattoman määrän turvapaikanhakijoiden sukulaisia ja perheitä. Monet maahanmuuttokriitikot pelottelivat kannattajiaan tällä, vaikka lain mukaan perheen yhdistämiset koskivat vain ydinperhettä. Ydinperhe taasen suomalaisessa laissa tarkoitti lähinnä alaikäisen turvapaikanhakijan vanhempia, sisaruksia, puolisoa ja lapsia. Johtuen erilaisten kulttuurien eri perhekäsityksistä, oli myös äänenpainoja, jotka pohtivat ydinperheen käsitteen avaamista koskemaan myös erilaisien kulttuurien perhekäsityksiä, joihin usein kuului enemmän lähisukua, kuten vanhemmat¹²⁸. Tämä olisi saattanut tehdä kriitikoiden pahimmista peloista totta.

Seuraavan sivun kaaviossa on nähtävissä kolmen maahanmuuttajaryhmän, irakilaisten, somaleiden ja afganistanilaisten perheen yhdistämishakemuskemusten kehitys vuosien

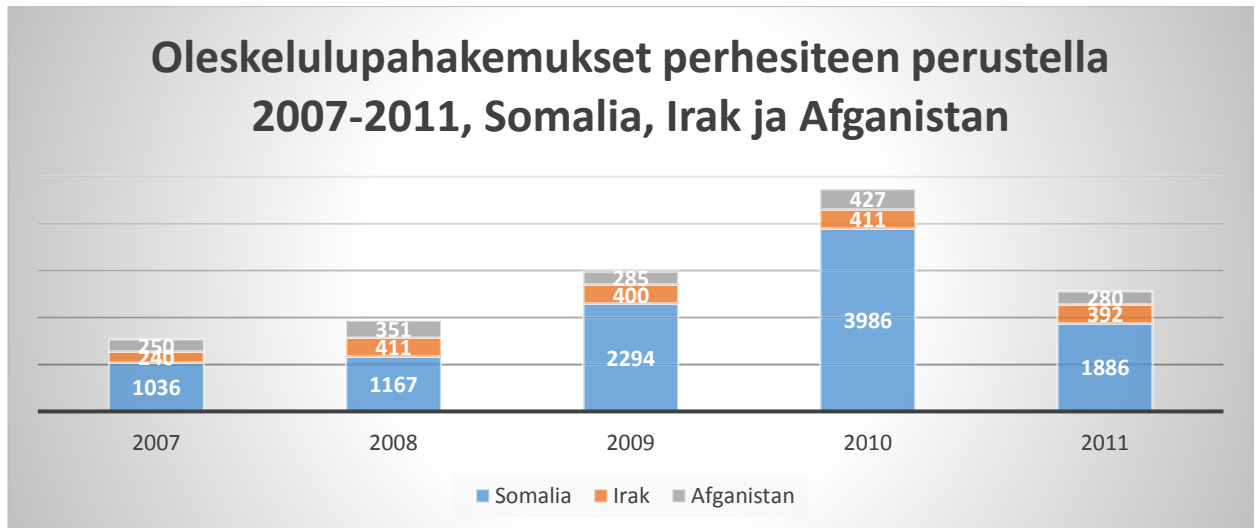
---

¹²⁷ Maahanmuuttovirasto, Turvapaikkayksikön tilastoanalyysi 2009, 25.2.2010 ; Maahanmuuttovirasto, ”Maahanmuuttovirasto on arvioinut Irakin turvallisuustilanteen uudelleen”, 8.5.2009.

¹²⁸ Sirva, ”Perheen yhdistäminen edistää pakolaisten kotoutumista”, 12.7.2009, HS.

2007 ja 2011 välillä. Valikoin nämä ryhmät, koska ne voidaan tilastoista nähdä ja maahanmuuttokriittiset äänenpainot painottuvat niistä puhumiseen. Tilastoista voidaan havaita, että etenkin somalialaisten osalta perheenyhdistämishakemusten määrä koki suuren nousun tarkastelun alla olleiden vuosien aikana.

Taulukko 1, Oleskelulupahakemukset perhesiteen perusteella 2007-2011, Somalia, Irak ja Afganistan.

Maahanmuuttovirasto, maahanmuuttoyksikön tilastoanalyysit 2007-2011. Koostettu omin voimin.

Perheenyhdistämisistä keskusteltiin kovasti vuosien 2008 ja 2011 välillä, jolloin ulkomaalaislakeja pyrittiin muokkaamaan suuntaan, jos toiseenkin. Maahanmuuttokriitikot ja systeemipoliitikot halusivat kiristää perheenyhdistämiskäytäntöjä, kun taas ihmisoikeustoimijat ja yksilöoikeuspoliitikot, maahanmuuttoministeri Thors heidän mukanaan, halusivat tarkistaa, oliko lakeja mahdollista avata. Vuonna 2008 Thorsin ulkomaalaislakiesityksessä olisi annettu jatkuva oleskelulupa perheenyhdistämisoikeuksineen myös niille turvapaikanhakijoille, joiden turvapaikkahakemus hylättiin, mutta joita ei voitu erinäisten syiden perusteella palauttaa lähtömaahansa. Asiasta syntyi suuri meteli. Metelin aikana perustettiin lähes 30 000 nimeä kerännyt adressi¹²⁹ ja kokoomusnuoret vaativat Thorsin eroa¹³⁰. Lopulta lakimuutos tyssäsi myös hallintovaliokuntaan ja sitä muutettiin.¹³¹ Se meni läpi

¹²⁹ Mäki-Ketelä, "ASTRID THORSIN IDEOIMA UUSI ULKOMAALAISLAKI HYLÄTTÄVÄ!", 9.12.2008, Adressit.com.

¹³⁰ Kaarto, "Kokoomusnuoret: Thorsin erottava", 12.12.2008, HS.

¹³¹ Vuoristo, "Eduskunta pyyhki pykälistä ulkomaalaislain kiistellyt muutokset", 13.12.2008, HS.

uudistettuna niin, että hylätyt hakijat pysyivät väliaikaisen oleskeluluvan piirissä, mutta väliaikaiseen oleskelulupaan lisättiin oikeus työntekoon.¹³²

Kyseistä lakimuutosta kommentoitiin HS:ssa Amnestyn Ihmisoikeustyön johtajan Taina Järvisen, Maahanmuuttoviraston ylijohdaja Jorma Vuorion ja Työ- ja Elinkeinoministeriön ylitarkastaja Olli Soraisen toimesta. Vuorio ja Järvinen painottivat, että laissa lähinnä vahvistettiin jo käytössä ollut käytäntö ja Järvinen painotti, että pelkkä työ lupa ei vielä riittänyt, vaan myös turvapaikanhakijoiden ja oleskeluluvan saaneiden toimetomuuksiin piti saada apua. Sorainen totesi, että lakimuutoksella ei ollut suurtakaan väliä, sillä:

*Käytännössä maahan tulevien työmarkkina-asema ei ole kovin vetävä. Useimmilla ei ole kielitaitoa eikä usein ammattitaitoa. Lähinnä kesäaikaista sadonkorjuutyötä voi olla tarjolla.*¹³³

Pääasiallisesti puhuttiin kahdesta eri debatista, joiden molempien keskuksessa oli perheen yhdistämislaissa ollut ydinperheen määritelmä. Kummassakin keskustelussa pyrittiin laajentamaan kyseistä määritelmää. Ensimmäinen keskustelu perustui mummoihin. Se käynnistyi, kun Suomessa nousi esille tapauksia, joissa maahanmuuttajan vanhempi tai isovanhempi sai kielteisen oleskelulupapäätöksen, vaikka tällä ei ollut enää lähisukua lähtömaassaan.¹³⁴ Näissä tapauksissa viitattiin siihen, ettei kyseinen vanhus ollut täysin riippuvainen Suomessa jo asuneesta lapsestaan. Maahanmuuttovirastosta arvioitiin, että jos lain sanamuotoa muutettaisiin ”täydestä riippuvuudesta” ”huomattavaan riippuvuuteen Suomessa asuvasta sukulaisesta”, olisi tuloksena mahdollisesti jopa satojen venäläismummojen rynnäkö maahan. Tämä johtui Suomen paremmasta sosiaaliturvasta ja terveydenhoitopalveluiden tasosta.¹³⁵ Mummokeskustelussa median huomio oli laajaa ja myös kirkko tarjosi karkotetuille mummoille apuaan¹³⁶. Lopulta lain sanajärjestyksestä ei kuitenkaan muutettu laajasta mediahuomiosta huolimatta¹³⁷. Thors kuitenkin jatkoi mummolain valmistelua usean

---

¹³² Vuoristo, ”Humanitaarinen suojele lakiin”, 18.2.2009, HS.

¹³³ Elonen, ””Työskentelyn mahdollistaminen hyvä uudistus””, 18.2.2009, HS.

¹³⁴ Pääkirjoitus, ”Kohtuuton laki on muutettava”, 5.9.2009, HS.

¹³⁵ Rantanen, Sutinen, ”Ulkomaalaislain muutos toisi satoja mummoja Suomeen vuosittain”, 8.4.2010, HS.

¹³⁶ Sutinen, ”Kirkko tarjoaa yhä turvapaikkaa egyptiläisrouvalle”, 10.9.2009, HS.

¹³⁷ Saikkonen, ”Astrid Thors ei kajoa ulkomaalais- lain perhe- tulkintaan”, 3.7.2009, HS.

vuoden ajan, kunnes sen ongelmat lopulta koettiin liian haastaviksi ja ulkomaalaislaki jätettiin koskemattomaksi näiltä osin.¹³⁸ Monen vuoden prosessin tyrehtyminen voitiin katsoa Thorsin tappioksi ja resurssien hukkaamiseksi.

Toinen keskustelu koski ennen kaikkea somaleita. Vuonna 2009 todettiin somaleiden olevan yhä aktiivisempia perheen yhdistämishakemusten tekemisen suhteen. Arvioitiin myös, että 80-90% yhdistettävistä oli luku- ja kirjoitustaidottomia¹³⁹. Suuri osa somaleiden perheen yhdistyshakemuksista koski muita, kuin ydinperheen käsitteeseen kuuluvia. Somaleiden erikoisuus olivat kasvattilapset, joita lähes jokainen hakija pyrki yhdistämään. Muualla Euroopassa tällaista ilmiötä ei ollut, joten se herätti epäilyksiä ihmiskaupasta tai ns. ”kakkosvaimojen” ja ”piikojen” hankkimisesta maahan. 13-17 vuotiaista kasvattilapsista noin 70% tyttöjä.¹⁴⁰

Vuonna 2010 somalien hakemukset olivat pahasti ruuhkauttaneet järjestelmää, ja niitä oli jonossa jopa 5000 alkaen vuoden 2008 alusta. Seuraavana vuonna hakemuksia oli käsittelemättä jo 9000¹⁴¹. Ongelmia tuottivat puutteelliset resurssit ja se, ettei hakemusta voinut hylätä ilman perusteluita. Somaleiden hakemukset käsiteltiin yleensä Addis Abeban suurlähetystössä Etiopiassa, jossa käsittelyyn oli varattu 0,75 henkilötyövuotta/vuosi¹⁴². Puutteellisten resurssien kanssa perusteluita oli vaikea saada. Useat Suomesta turvapaikan tai oleskeluluvan saaneet somalit myös käyttivät perheen yhdistämispalveluita ja...

*...keskimäärin yhtä myönteistä turvapaikka- ja suojelupäätöstä seuraa viiden ihmisen perheen yhdistämishakemus.*¹⁴³

Kasvattilapsi-ilmiö oli myös suhteellisen uusi, sillä ennen vuotta 2008 tehdyissä hakemuksissa niitä ei ollut. Myöskään muualla Euroopassa ei ollut havaittu kasvanutta määrää somalien kasvattilapsia hakemuksissa. Suomessa ”lähes jokaisesta” perheestä löytyi hakemusten mukaan kasvattilapsi¹⁴⁴.

---

¹³⁸ Hannula, ”Maahanmuuttoministeri hävisi väännön isoäitipykälästä”, 28.10.2010, HS.

¹³⁹ Pääkirjoitus, ”Lukuja tästä maailmasta, tältä vuosisadalta”, 3.4.2010, HS.

¹⁴⁰ Elonen, ”Kasvattilapsi liki joka perheessä”, 29.8.2010, HS.

¹⁴¹ Sutinen, ”Eduskunnassa haluja kiristää perheen Suomeen saamisen ehtoja” 9.2.2011, HS.

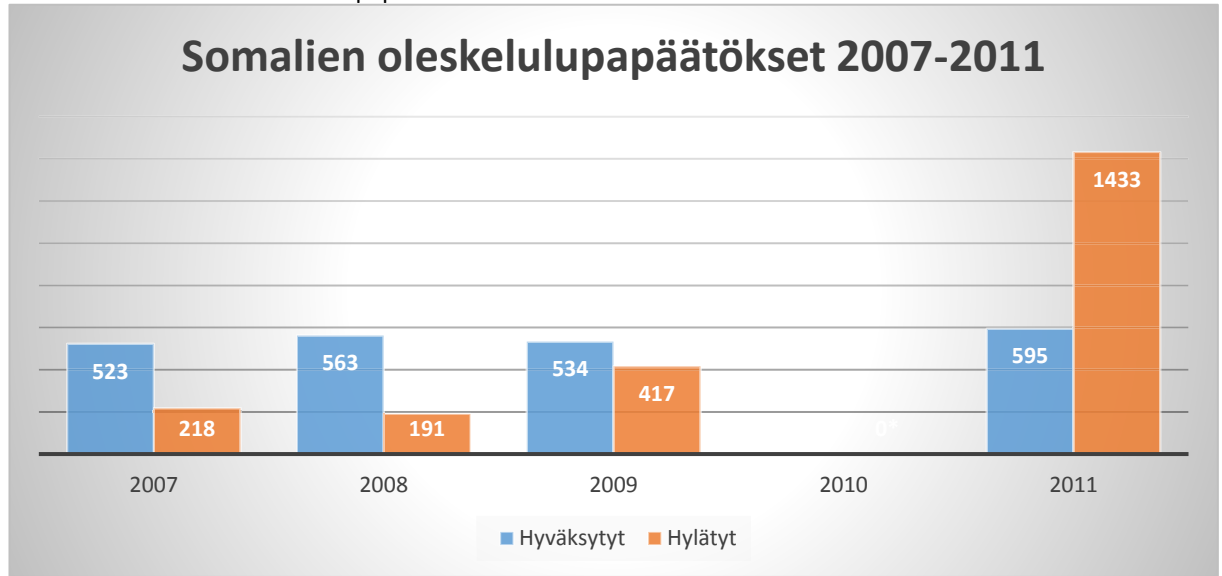
¹⁴² Elonen, ”Näistä syistä perhesidehakemukset ovat ruuhkautuneet”, 29.8.2010, HS.

¹⁴³ Elonen, ”Käsittelyruuhka on laitton”, 29.8.2010, HS.

¹⁴⁴ Elonen, ”Käsittelyruuhka on laitton”, 29.8.2010, HS.

Ilmiölle löytyi myös ymmärtäjiä ja yksi mahdollinen syy kasvattilapsien määrän kasvuun oli Somalian tilanteen muuttuminen epävakaaammaksi 2000-luvun viimeisinä vuosina. Tämä oli Somaliliiton puheenjohtaja Abdirashid Dirien mukaan johtanut siihen, että maassa oli tavallista enemmän orvoiksi jääneitä lapsia, joista läheiset huolehtivat.¹⁴⁵ Sisäministeriön oma muistio asiasta ei tukenut näkemystä maan muuttumisesta yhä epävakaaammaksi¹⁴⁶.

Taulukko 2. Somalien oleskelulupapäätökset 2007-2011.

Maahanmuuttovirasto, Oleskelulupapäätökset 2007, 2008, 2009, 2011, Top-10-kansalaisuudet. Koostettu omin voimin.¹⁴⁷

Yllä oleva kaavio näyttää oleskelulupapäätösten kehitystä vuosien 2007-2011 välillä somaleiden osalta. Kaaviosta voi nähdä selkeän kehityssuunnan, jossa samalla, kun hakemusten määrä oli kasvanut, hakemusten hyväksymisprosentti sukelsi. Ennen vuotta 2010 perheen yhdistämispäätösten keskimääräinen hyväksymisprosentti kaikkien ryhmien osalta oli hieman yli 80% useiden vuosien ajan ja muiden kuin somaleiden osalta se myös pysyi korkeana läpi tarkastelujakson.¹⁴⁸ Vuonna 2010

¹⁴⁵ Hannula, Mannila, "Suomen oma ilmiö", 30.8.2010, HS.

¹⁴⁶ Elonen, "Käsittelyruuhka on laitton", 29.8.2010, HS.

¹⁴⁷ Vuoden 2010 tilastoja ei löydy, joten ne on merkattu nolliksi. Oikeasti luultavimmin myös 2010 tehtiin päätöksiä.

¹⁴⁸ Maahanmuuttovirasto, "ratkaistut oleskelulupahakemukset diaariryhmittäin ajalta: 2006", 23.1.2008; Maahanmuuttovirasto, "OLESKELULUVAT VUONNA 2007", 28.1.2008, 3-4; Maahanmuuttovirasto, "OLESKELULUVAT VUONNA 2008", 16.3.2009, 3-4; Maahanmuuttovirasto, "OLESKELULUVAT VUONNA 2009", 22.2.2010, 3-4; Maahanmuuttovirasto, "OLESKELULUVAT VUONNA 2010", 25.3.2011, 4; Maahanmuuttovirasto, "OLESKELULUVAT VUONNA 2011", 29.2.2012, 4.

hyväksymisprosentti laski 73% ja vuonna 2011 se oli enää 65%. Maahanmuuttoviraston oleskelulupien tilastokatsauksessa vuodelta 2011 todetaan:

Lainsäädännössä viime vuosien aikana tapahtuneet muutokset ovat varmasti osaltaan tuoneet keinoja puuttua väärinkäytöstilanteisiin tehokkaammin, mikä on lisännyt kielteisten päätösten määrää. Muutokset eivät kuitenkaan pelkästään selity lainsäädännön muutoksilla. Myönteisten ja kielteisten päätösten suhteet vaihtelevat huomattavasti eri kansalaisuuksien ja tarkemman hakuperusteen mukaan. Esimerkiksi puolisoille myönnetään enemmän oleskelulupia kuin ydinperheen ulkopuolisille muille omaisille.¹⁴⁹

Tietäen tämän, ja seuraten tilastoja voidaan päätellä suuren osan muutoksesta johtuvan juurikin somaleiden perheenyhdistämishakemuksista. Tämä sen vuoksi, että vaikka perheenyhdistämislainsäädäntöä muutettiin, sitä ei voinut taannehtivasti käyttää jo ennen muutosta tehtyihin hakemuksiin. Näin siis varsinkaan somaleiden hakemusruuhka ei joutunut pääasiallisesti uusien käytäntöjen pauloihin.

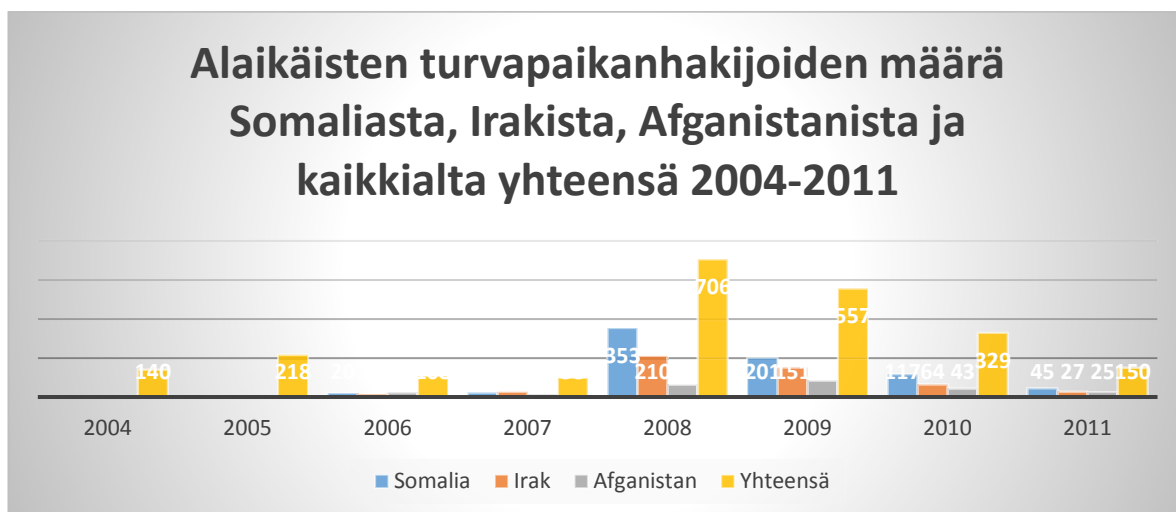
Lakimuutokset, niistä puhuminen ja kasvattilapsihakemusten kohoamisen huomaaminen kuitenkin johtivat vähenevään määrään hakemuksia vuoden 2010 jälkeen. Toisaalta on huomautettava, että myös somaliturvapaikanhakijoiden määrä laski jo vuoden 2009 jälkeen, joten myös uusia hakemuksentekijöitäkin oli vähemmän.

---

¹⁴⁹ Maahanmuuttoyksikkö, "OLESKELULUVAT VUONNA 2011", 29.2.2012, 8.

2.3. Alaikäiset turvapaikanhakijat 2007-2011

Taulukko 3. Alaikäisten turvapaikanhakijoiden määrä Somaliasta, Irakista, Afganistanista ja kaikkialta yhteensä 2004-2011.

Maahanmuuttovirasto, "Yksintulleet alaikäiset turvapaikanhakijat kansalaisuuksittain", 2006-2011; Vuorio, "Yksin turvapaikkaa hakevan lapsen etua on vaikea ratkaista", 25.2.2006, HS.

Yllä olevasta kaaviosta voidaan nähdä alle 18-vuotiaina tulleiden turvapaikanhakijoiden määrät vuosien 2006-2011 välillä. Alle 18-vuotiaat turvapaikan tai oleskeluluvan¹⁵⁰ saaneet saivat oikeuden yhdistää perheensä luokseen. Kaaviossa on jälleen eriteltyinä kansallisuuksina somalialaiset, irakilaiset ja afganistanilaiset, jotka olivat myös kolme suurinta alaikäisten turvapaikanhakijoiden ryhmää läpi tarkastellun jakson. Vuosien 2004 ja 2005 osalta ei kuitenkaan ole saatavilla kansallisuusstatistiikkaa, mutta kokonaismäärät löytyivät silti.

Keskusteluita alaikäisistä turvapaikanhakijoista käytiin jo hieman läpi ensimmäisessä pääluvussa, jossa sisäministeri Kari Rajamäki toi ilmi mahdollisen ankkurilapsi-ilmiön. Luvuista päätellen ilmiö, mikäli sellaista oli, oli kohtuullisen rajallinen hänen kaudellaan, mutta pientä nousua oli havaittavissa vuosien 2004-2005 välillä. Tähän Rajamäki puuttuikin ilmeisesti heti ja kautensa loppua kohti luvut laskivat jälleen. Thorsin tultua

¹⁵⁰ Lukuun ottamatta tilapäisiä oleskelulupia, joihin perheen yhdistäminen ei kuulunut.

valtaan lukemat kuitenkin kääntyivät hyvin jyrkkään nousuun ja vuoden 2008 jälkeen ankkurilapsista alettiin taas puhua.

Vuonna 2009 mietittiin lakimuutoksia koskien alaikäisten iäntunnistusta. Iäntunnistuksia oltiin tehty aiemminkin satunnaisesti, mutta nyt niiden käyttö haluttiin kirjata lakiin. Tämä johtui siitä, että eduskunnan oikeusasiamiehen mukaan testien tekeminen ilman lainsäädännöllistä sääntelyä rikkoi mahdollisesti testattavan koskemattomuutta ja yksityisyyttä. Oikeusasiamiehen ilmoituksen johdosta iänmääritysten käyttäminen lopetettiin kesällä 2009.¹⁵¹

Iäntunnistus tehtiin röntgentutkimuksella, joka otettiin turvapaikanhakijan ranteesta ja hampaista. Useat oikeusoppineet ja ihmisoikeuspuolen henkilöt kritisoivat iäntunnistuksia. Yleisimmät kritiikit koskivat sitä, että iäntunnistuksessa oli epävarmuustekijöitä, joiden vuoksi niitä ei olisi pitänyt käyttää ja röntgensäteiden ionivaikutus nähtiin epäterveellisenä. Myös turvapaikanhakijoiden tarinoiden epäilyä pidettiin kyseenalaisena toimintana, vaikka monet heistä paljastuivat yli 18-vuotiaiksi:

"Lasten leimaaminen ja syylistämisen on ollut yleistä. Heitä kutsutaan ankkurilapsiksi, valehtelijoiksi ja hyväksikäyttäjiksi. Heidän kerrotaan kärehtäneen ikätesteissä", sanoi [Vähemmistövaltuutetun toimiston tutkija Annika] Parsons. Parsonsin tekemässä selvityksessä oli mukana 98 tapausta, joissa tehtiin turvapaikkatutkintaa.

Hieman yli puolessa tapauksista oikeuslääketieteellinen arvio ei tukenut hakijan omaa kertomusta.

Sekä Parsons että vähemmistövaltuutettu [Johanna] Suurpää haluavat kuitenkin korostaa, että joka toisen lapsen kertomusta voitiin pitää luotettavana, vaikka poliisi oli sitä epäillyt.¹⁵²

Professori Helena Rannan mukaan epävarmat tapaukset tulkittiin kuitenkin aina hakijan hyväksi.¹⁵³ Thors puolusti testejä, kun ne tehtiin hakijan suostumuksella.¹⁵⁴

---

¹⁵¹ Pokkinen, "Poliisi keskeytti turvapaikanhakijoiden ikätestit", 27.5.2009, YLE.

¹⁵² Markkanen, "Ikäarvio tehty lähes 150:lle yksin turvapaikkaa hakeneelle lapselle", 15.1.2010, HS.

¹⁵³ Markkanen, "Ikää voidaan vain arvioida", 15.1.2010, HS.

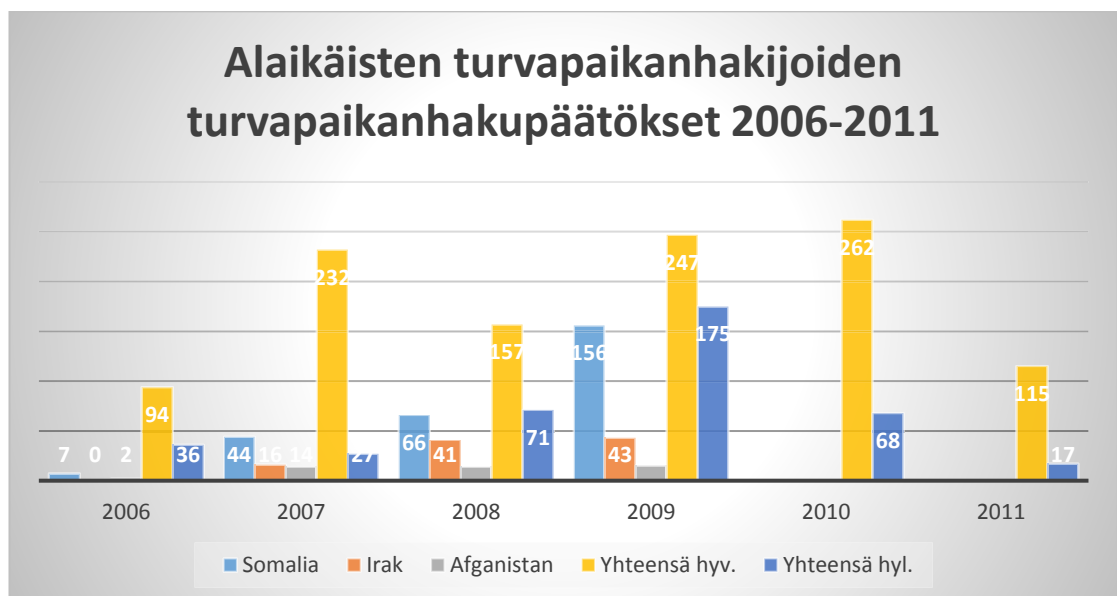
¹⁵⁴ Pokkinen, "Poliisi keskeytti turvapaikanhakijoiden ikätestit", 27.5.2009, YLE.

Alaikäisten turvapaikanhakijoiden valehtelu ikänsä osalta oli kohtuullisen normaalia. Vuonna 2009 poliisi arvioi jopa joka kolmannen alaikäisenä esiintyneen valehdelleen ikänsä¹⁵⁵. Maaliskuussa 2010 HS uutisoi 2009 tehtyjen testien perusteella lukeman olleen joka kahdeksas. Testeihin oli otettu 137 hakijaa ja heistä 60% oli yli 18-vuotiaita.¹⁵⁶ Huomattava kuitenkin on, että johtuen oikeusasiamiehen nootista, testit mitä ilmeisimmin lopetettiin jo ennen kesäkuuta 2009. Tältä pohjalta voitaneen arvioida, että vain vuoden alkupuoliskolla tulleita turvapaikanhakijoita joutui testeihin ja näin on aivan mahdollista, että suurempi osa oli ikänsä valehdellut. Onkin mielenkiintoista, että HS käytti tätä tilastoa uutisessaan verrokkina.

länmääritys oikeuslääketieteellisin testein tuotiin lakiin lopulta elokuussa 2010.¹⁵⁷ Lain mukaan turvapaikanhakija sai kieltäytyä testauksesta, mutta mikäli tämä teki näin ilman hyväksyttävää syytä, hänet tulkittiin automaattisesti yli 18-vuotiaaksi.¹⁵⁸ Vuodesta 2010 lähtien myös alaikäisten hakijoiden määrät tippuivat melko rajusti ja tässä voidaan nähdä ikätestien vaikutuksia.

Taulukko 4. Alaikäisten turvapaikanhakijoiden turvapaikanhakupäätökset 2006-2011.

Maahanmuuttovirasto, turvapaikkayksikön tilastoanalyysit 2006-2011.

¹⁵⁵ Kauppinen, ”Jopa kolmannes alaikäisistä turvapaikanhakijoista valehdellut ikänsä”, 5.5.2009, HS.

¹⁵⁶ Toivonen, ”Noin joka kahdeksas huijaa ikänsä”, 30.3.2010, HS.

¹⁵⁷ Hallituksen esitys eduskunnalle laiksi ulkomaalaislain muuttamisesta, HE 240/2009 vp.

¹⁵⁸ Mölsä, ”Turvapaikanhakijoiden ikätestaus lakiin”, 13.11.2009, HS.

Edellisen sivun kaaviossa nähdään alaikäisten turvapaikanhakijoiden turvapaikanhakupäätökset vuosien 2006-2011 välillä. Jälleen mukana ovat kansallisuuksina somalialaiset, irakilaiset ja afganistanilaiset. Näiden lisäksi jokaiselta vuodelta on otettu kokonaismäärät hyväksytyistä hakemuksista ja hylätyistä hakemuksista. Vuosien 2010 ja 2011 osalta kansallisuusstatistiikkaa ei ollut saatavilla, joten näiltä vuosilta on vain yhteenvetotilastot. Toisin kuin maahanmuuttoviraston statistiikassa, tässä kaaviossa on hylättyihin laskettu myös ne hakemukset, jotka ovat rauenneet.

Kun tilastoa vertaillaan alaikäisten turvapaikanhakijoiden hakemustilastoon, voidaan nähdä, että vuosina 2006 ja 2007 käsiteltiin yhteensä enemmän hakemuksia, kuin niitä tuli sisään. Loppuina vuosina hakemuksia käsiteltiin vähemmän, vaikka samaan aikaan hakijamäärät kasvoivat huomattavasti. Kun ikätestaus otettiin käyttöön, laskivat myös päätösten määrät hakijoiden määrän laskettua, mutta päätösten hyväksymisprosentti alkoi nousta. Näin voidaan todeta lain tuoneen vähemmän alaikäisinä esiintyneitä yli 18-vuotiaita maahan.

Sytä maahanmuuttokritiikin nousulle on siis löydettävissä turvapaikanhakijamäärien kasvusta. Kasvua tapahtui suuresti vuosien 2008-2009 aikana ja se taittui vuoden 2010 kuluessa. Samaa aikaan julkisuudessa käsiteltiin maahanmuuttopolitiikkaa ja sen ongelmia hieman Rajamäen kautta enemmän, mutta tällä kertaa julkisuudesta puuttui Rajamäen kaltainen systeemipoliitikko. Näin useat keskustelut olivat keskusteluita virkamiesten ja ihmisoikeuksista huolestuneiden välillä.

Tämän keskustelun sivussa tapahtui, sillä internetissä julkaistiin yhä enemmän maahanmuuttokriittistä tekstiä niin yksityisissä blogeissa, kuin asialle vihkiytyneellä Hommaforumilla. Yhä laajempaa osaa kansasta alkoi kiinnostamaan maahanmuuttopolitiikka. Vaikka osaan näiden ihmisten huolista vastattiin poliittisin päätöksin, julkisessa keskustelussa heitä ei otettu kovinkaan tosissaan ja pyrittiin lähinnä hiljentämään. Seuraava päälukuni käsittelee tätä tapaa kohdella uutta poliittisesti aktiivisten kansalaisten liikehdintää Jussi Halla-ahon tapausesimerkin kautta.

3. Jussi Halla-aho – ”Maahanmuuttajia vastustava” ”rotutohtori”?

Suomen maahanmuuttokriittisen liikkeen selkeäksi keskushahmoksi voitaneen nimittää helsinkiläistä filosofian tohtoria ja kielitieteilijää, Jussi Halla-ahoa. Hän nousi ensimmäistä kertaa julkisuuteen vuoden 2007 eduskuntavaalien myötä. Vaaleissa hän oli sitoutumattomana ehdokkaana Perussuomalaisten ja Kristillisdemokraattien vaaliliiton listoilla. Vuonna 2007 hän ei kuitenkaan vielä lyönyt läpi, vaikka saikin 2217 ääntä. Läpimenoon vaadittava äänimäärä oli hieman yli 4000¹⁵⁹. Seuraavan vuoden kunnallisvaaleissa Halla-aho kuitenkin saavutti 18. suurimman äänimäärän 2977 ja pääsi Helsingin kunnanvaltuustoon.¹⁶⁰

Halla-aho oli uudenlainen ehdokas, sillä hän ei juurikaan panostanut normaaliin vaalimainontaan lehtien sivuilla tai teiden penkereillä vaan loi maineensa ja kampanjansa internetissä blogillaan, Scriptalla¹⁶¹. Blogissaan hän käsitteli pääasiallisesti turvapaikanhakuun ja -hakijoihin sekä monikulttuurisuuteen liittyviä ongelmia ja pelkoja. Suurina ongelmina Halla-aho näki sen, että erilaiset kulttuurit eivät sekoitu hyvin. Hänen mukaansa turvapaikanhakijoiden ottaminen maista, jotka ovat pääasiallisesti islamilaisia, tuottaisi kulttuurien törmäyksiä, kasvavia ongelmia yhteiskunnan vakaudessa ja laskevaa turvallisuuden tuntua. Turvapaikanhakijat myös työllistyivät kantaväestöä heikommin ja suhteellisesti ylliedustivat rikostilastoissa.¹⁶² Lehdistössä Halla-ahosta alettiin kirjoitella kasvavissa määrin vuoden 2008 jälkimmäisellä puolikkaalla kunnallisvaalimenestyksen jälkeen.

Halla-ahon nousu tapahtui samoihin aikoihin, kunnallisvaaleissa 2008, kun maahanmuuttokeskustelun henki alkoi muuttua. Tutkija Suvi Keskinen mukaan keskustelun konsensushenki katosi ja varsinkin syksy ja syystalvi 2008 toivat

---

¹⁵⁹ Stat, 28.3.2007.

¹⁶⁰ Stat, 3.9.2009.

¹⁶¹ Halla-aho, Scripta, 2003-.

¹⁶² Halla-aho, ”Maahanmuuttopolitiikan hahmottelua, osa 1: Käsitteet”; ”Maahanmuuttopolitiikan hahmottelua, osa 2: Kontrolli”, 5.-8.12.2009, Scripta.

perussuomalaisten maahanmuuttokriitikot näkyvästi lehtiin ja julkisuuteen. Hänen mukaansa tämä johti myös muiden puolueiden edustajien liittymiseen keskusteluun¹⁶³

Politiikan journalismia ja oikeistopopulismia tutkinut Markus Mattlar kirjoitti Halla-ahosta Journalismikritiikin vuosikirja 2010:ssä. Hän seurasi keskustelua Halla-ahon ympärillä loka-marraskuussa 2008 ja maaliskuussa 2009. Mattlarin mukaan median käytös Halla-ahoa kohtaan oli korrektia sikäli, että jokaisessa häntä koskeneessa uutisessa oli myös hänen omalle mielipiteelleen annettu tilaa. Näin kaikki osapuolet pääsivät keskusteluun. Kuitenkin yhtä vaille kaikki aineiston uutiset käsittelivät Halla-ahoa konfliktin kautta. Ainut konfliktiton uutinen koski Halla-ahon aikeita julkaista kirja blogitekstiensä pohjalta¹⁶⁴. Konfliktiosapuoliksi Mattlar nimitti vastakkaista poliittista mieltä olleet ryhmät, syyttäjän ja myös osan toimittajista, jotka toivat esiin omat mielipiteensä. Näiden lisäksi:

*Voimakkain vastapuoli lienee kuitenkin vallitseva konsensus, yleinen mielipide, jonka varjo näkyi esimerkiksi silloin, kun Halla-aho esiteltiin maahanmuuttokriitikoksi, eräänlaiseksi toisinajattelijaksi.*¹⁶⁵

Mattlar myös huomioi, että Halla-ahoa ei käsitelty juurikaan hänen tuomiensa asiakysymysten kautta, vaan ainoastaan havaitut ylilyönnit kelpasivat uutisiin. Näin mediassa Halla-aho oli lähinnä vain puolustelemassa omia sanojaan. Aikajanalta löytyi vain yksi Halla-ahon politiikkaan liittynyt teksti, HS:ssa 30.11.2008 julkaistu toimittaja Esa Mäkisen henkilöhaastattelu ”Mitä Jussi Halla-aho oikein tahtoo?”.¹⁶⁶

Media siis käsitteli Halla-ahoa eri tavalla, kuin Tony Halmetta, jota ei yleensä edes kutsuttu kommentoimaan hänestä tehtyä uutisointia. Halla-ahonkin osalta on kuitenkin todettava, että hänen osuutensa artikkeleissa oli yleensä lyhyt kommentti koskien käsillä ollutta kohua. Näin poliittisena entiteettinä Halla-aho jäi yksiulotteiseksi kohupoliitikoksi.

---

¹⁶³ Keskinen & Rastas & Tuori, 2009, 33-36.

¹⁶⁴ Seuri, ”Jussi Halla-aho julkaisee kirjan kiistellyistä kirjoituksistaan”, 24.2.2009, HS.

¹⁶⁵ Mattlar, ”Retoriikkaa ja rikostutkintoja – Maahanmuuttokriitikko Jussi Halla-aho marginalisoitui häiriköksi”, Journalismikritiikin vuosikirja 2010, 1/2010, 56.

¹⁶⁶ Mattlar, ”Retoriikkaa ja rikostutkintoja – Maahanmuuttokriitikko Jussi Halla-aho marginalisoitui häiriköksi”, Journalismikritiikin vuosikirja 2010, 1/2010, 57.

Tutkija Suvi Keskinen vastasi Journalismikritiikin vuosikirjassa Mattlarille. Hän halusi painottaa, että keskustelussa oli myös monia muita osapuolia, eikä maahanmuuttokeskustelua voinut käsitellä vain Halla-ahon kautta.¹⁶⁷ Tässä Keskinen on tietenkin osittain oikeassa, tosin Halla-ahoa voitaneen kuitenkin pitää tietynlaisena lähtöpisteenä moneen keskusteluun, joihin myös muut ottivat kantaa. Keskinen suurin kritiikki oli se, ettei keskusteluissa juurikaan kuulunut maahanmuuttajien tai heidän järjestöjensä ääntä ja että maahanmuuttoa käsiteltiin lähinnä ongelmien kautta¹⁶⁸. Keskinen huomio on täysin linjassa ensimmäisessä luvussa osoittamani ihmisoikeustoimijoiden negatiivista kielenkäyttöä koskevan huolen kanssa.

3.1. Mitä Halla-aho oikein tahtoo?

Poikkeuksen luoneessa Esa Mäkisen haastatteluartikkelissa käytiin läpi Halla-ahon taustaa ja ajattelua, mutta myös maalattiin kuvaa miehestä sanojen ja asenteiden takana. Halla-aho julkaisi omassa blogissaan vastineen, jossa kävi läpi artikkelissa näkemiään virheellisyyksiä ja ongelmallista narratiivin rakennusta¹⁶⁹. Artikkelin oli kirjoittanut HS:n toimittaja Esa Mäkisen, joka oli aiemmin toiminut myös Vasemmistoliiton pää-äänenkannattaja Kansan Uutisten toimittajana¹⁷⁰. Artikkelin koostui haastatteluosuuksista, joita sidottiin toisiinsa hänen omilla näkemyksillään asioihin:

Monet ovat pitäneet Halla-ahon kirjoituksia rasistisina, eikä ihme. Rivien välistä ja joskus riveiltäkin paistaa viha. Hän ei ole mikään kiihkomielinen natsi, pikemminkin 1800-lukulainen kolonialisti Rudyard Kiplingin hengessä: valkoisen miehen taakka on oman kulttuurin ylemmyys ja siitä seuraavat velvollisuudet.

---

¹⁶⁷ Keskinen, "Maahanmuuttokeskustelu ei ole yhden miehen varassa", Journalismikritiikin vuosikirja 2010, 1/2010, 61-64.

¹⁶⁸ Keskinen, "Maahanmuuttokeskustelu ei ole yhden miehen varassa", Journalismikritiikin vuosikirja 2010, 1/2010, 61-64.

¹⁶⁹ Halla-aho, "Kommentti päivän hesariin", 30.11.2008, Scripta.

¹⁷⁰ Tossavainen, "Helsingin Sanomat otti oikeuden omiin käsiinsä ja vaaransi maan turvallisuuden", 17.12.2017, Imatralainen.

*Halla-aho sekoittaa teksteissään ulkomaalaiset, maahanmuuttajat, islamilaiset ja somalit. Esimerkiksi niin, että ensin puhutaan maahanmuuttajien rikoksista yleisesti ja sitten annetaan esimerkkeinä mustiin miehiin viittaavia lehtijuttuja.*¹⁷¹

On kuitenkin vaikea syyttää Halla-ahoa termien sekoittamisesta viitaten mihinkään faktuaaliseen. Halla-ahon yksi perusargumenteista on, että julkisessa keskustelussa maahanmuuton eri kategoriat sekoitetaan usein. Hänen mukaansa työperäistä maahanmuuttoa ei tulisi käsitellä humanitäärisen maahanmuuton kanssa, vaan nämä tulisi erottaa omiksi selkeiksi kategorioikseen sekaannusten välttämiseksi. Pääasiallisen kritiikkinsä Halla-aho kohdisti juurikin humanitääristä maahanmuuttoa vastaan. Halla-aho ei omassa blogivastineessaan myöskään ymmärtänyt kyseistä kritiikkiä ja oli kertomansa mukaan jo aiemmin haastattelun aikana vaatinut selkeämpää termistöä:

*Halla-ahon mukaan pitää erottaa työperäinen ja humanitaarinen maahanmuutto. Työperäiset muuttajat tekevät töitä eivätkä ole haitaksi, pakolaiset taas ovat.*¹⁷²

Mäkinen myös kritisoi Halla-ahoa siitä, ettei tämä tarjonnut omia ehdotuksia siihen, miten maahanmuuttopolitiikkaa tulisi kehittää, vaikka artikkelissa juuri muutamaa kappaletta aiemmin Halla-aho oli todennut haluavansa Suomen siirtyvän kohti Tanskan maahanmuuttopolitiikkaa¹⁷³, joka voitaneen nähdä jonkinlaisena maahanmuuttopolitiikan kehitysideana.

Halla-ahon käyttämiä tilastoja Mäkinen kritisoi myös:

Halla-aho väittää esimerkiksi, että somalit tekisivät 12 prosenttia ryöstöistä. Todellisuudessa monen vuoden keskiarvo on 4 prosenttia.

*"Olin voinut tarkistaa tämän. Silti neljä prosenttia 0,2 prosentin väestöllä on aikamoinen ylliedustus", hän vastaa.*¹⁷⁴

---

¹⁷¹ Mäkinen, "Mitä Jussi Halla-aho oikein tahtoo?", 30.11.2008, HS.

¹⁷² Mäkinen, "Mitä Jussi Halla-aho oikein tahtoo?", 30.11.2008, HS.

¹⁷³ Mäkinen, "Mitä Jussi Halla-aho oikein tahtoo?", 30.11.2008, HS.

¹⁷⁴ Mäkinen, "Mitä Jussi Halla-aho oikein tahtoo?", 30.11.2008, HS.

Blogissaan Halla-aho toi ilmi, että kyseinen 12% luku oli yhden vuoden tilastopiikki, jonka hän oli lukenut Turun Sanomista¹⁷⁵. Tämän hän oli myös oman kertomansa mukaan ilmoittanut Mäkiselle haastattelun jälkeen, mutta Mäkinen ei suostunut korjaamaan artikkelia.¹⁷⁶ Lopullisessa julkaisumuodossaan haastattelun tästä osiosta jää lukijalle vahva epäily Halla-ahon tilastojen todenperäisyydestä, vaikka ne ovat aivan perusteltavissa.

Toinen Mäkisen yritys saada Halla-aho kiinni virheellisistä tilastoista tuli pian edeltävän jälkeen, kun Mäkinen sanoi Halla-ahon käyttäneen vääriä työttömyyslukuja somaleiden osalta. Halla-aho oli ilmoittanut somaleiden työttömyysprosentiksi 61%, kun taas Mäkisen mukaan se oli 44%.¹⁷⁷ Halla-ahon kyselyä haastattelun jälkeen sitä, mistä tämä 44% oli saatu, mitään vastausta ei tullut, eikä Halla-aho itsekään kyennyt kyseistä prosenttia mistään löytämään. Hänen omat tilastonsa olivat tulleet työministeriöltä.¹⁷⁸ En kyennyt löytämään Halla-ahon tai Mäkisen tilastoja, mutta Tilastokeskuksen vuoden 2008 tilastojen mukaan somalien työttömyysprosentti oli 55,2%¹⁷⁹, toisaalta Tilastokeskuksen vuoden 2007 tilastoissa kansallisuustaulukot eivät näkyneet tai olivat rikki¹⁸⁰. Vuoden 2008 tilastoja kummallakaan ei tietenkään vielä marraskuussa 2008 ollut, mutta niistä voidaan päätellä, että Halla-ahon lukema oli ainakin lähempänä todellisuutta, kuin Mäkisen.

Syy hyökätä Halla-ahon tilastoja vastaan saa selitystä puhetaidon kouluttajan Antti Mustakallion analyysistä Halla-ahon retoriikasta vuodelta 2011. Mustakallion mukaan Halla-aho painotti retoriikassaan logosta, eli argumentointia järkiperustein. Hänen mukaansa Halla-ahon tapa perustaa väitteensä tutkimuksille ja tilastoille oli retorisesti hyvin tehokasta ja lisäsi puhujan uskottavuutta lukijoiden silmissä.¹⁸¹ Kun Mäkinen pyrki kaivamaan maata Halla-ahon tilastojen alta, hän pyrki iskemään Halla-ahoa sinne, missä lukija saattoi tulkita Halla-ahon olevan vahvimmillaan. Kyseenalaistamalla Halla-ahon tapa käyttää tilastoja oli tapa kyseenalaistaa koko Halla-ahon poliittisen toiminnan pohja

---

¹⁷⁵ Halla-aho, "Kommentti päivän hesariin", 30.11.2008, Scripta; Sudenniemi, "Ryöstöririkoksista jää yli puolet paljastumatta", 21.2.2008, Turun Sanomat.

¹⁷⁶ Halla-aho, "Kommentti päivän hesariin", 30.11.2008, Scripta.

¹⁷⁷ Mäkinen, "Mitä Jussi Halla-aho oikein tahtoo?", 30.11.2008, HS.

¹⁷⁸ Halla-aho, "Kommentti päivän hesariin", 30.11.2008, Scripta.

¹⁷⁹ Tilastokeskus, "Työssäkäynti 2008", 2010, 4.

¹⁸⁰ Tilastokeskus, "Työssäkäynti 2007", 30.9.2009, 4.

¹⁸¹ Mustakallio, "Jussi Halla-ahon radikaali retoriikka", 19.9.2011, Hyvejohtajuus.fi.

ja oikeutus. Ainoaksi heikkoudeksi jäi lopulta se, että Mäkisen kyseenalaistamat tilastot olivat Halla-ahon puolella. Kun Halla-aho julkaisi oman vastineensa, asiasta kiinnostunut lukija pystyi tarkistamaan, kumman väitteet olivat lopultakin lähempänä totuutta. Tavalliselta lehdenlukijalta kuitenkin tuskin pystyi oletamaan tällaista kiinnostuksen tasoa, joten Mäkisen väitteet takuulla muuttivat tai vankistivat joidenkin ihmisten mielipiteitä Halla-ahosta.

Käytyään artikkelissaan läpi Halla-ahon tilastoja Mäkinen antoi yllättävästi arvoa Halla-ahon toiminnalle keskustelun herättelijänä. Hän kuitenkin palasi nopeasti takaisin ruotuun ja totesi Halla-ahon ”väitteiden olevan liioiteltuja”. Mäkinen huomautti myös, että Halla-aholta tuntui puuttuvan empatia, sillä Halla-aho ei välittömästi uskonut hänen tuomaansa tilastoa, jonka mukaan 57% turvapaikanhakijoista oli kertonut heitä kidutettaneen. Halla-ahon mukaan turvapaikanhakijan kannatti kertoa tällaista, koska se paransi heidän mahdollisuuksiaan turvapaikkaan.¹⁸²

Pian Mäkisen haastattelun jälkeen Helsingin Sanomien Saska Saarikoski sekoitti myös kätensä Halla-aho -soppaan omalla näkökulmallaan, joka oli otsikoitu ”*Epämiellyttäviä totuuksia*”. Saarikoski näki keskustelussa Halla-ahon ympärillä paljon samankaltaisuuksia Yhdysvaltojen kaksinapaisen keskustelukulttuurin kanssa. Tässä kulttuurissa:

*Argumentoinnin on korvannut vastustajien mustamaalaus, eikä yhteisistä asioista kyetä enää käymään järkevää keskustelua. Ilmiöltä ei ole säästynyt edes tiedemaailma.*¹⁸³

Saarikoski myös mietti, olisiko median omassa toiminnassa ollut parannettavaa maahanmuutosta keskustelun osalta. Saarikosken mukaan media oli keskustellut asioista silkkihansikkain ja ehkä näin ollut luomassa Halla-ahon suosiota, sillä nettiajassa tällainen sensuuri ei enää toimi.¹⁸⁴

Tätä sivusi myös Antti Mustakallio pohtiessaan Halla-ahon *pathosta*, eli retoriikan tunteita herättävää puolta. Hänen mukaansa Halla-aho käytti paljon tunteita herättävää

---

¹⁸² Mäkinen, ”Mitä Jussi Halla-aho oikein tahtoo?”, 30.11.2008, HS.

¹⁸³ Saarikoski, ” ”Epämiellyttäviä totuuksia””, 3.12.2008, HS.

¹⁸⁴ Saarikoski, ” ”Epämiellyttäviä totuuksia””, 3.12.2008, HS.

kieltä. Halla-aho muun muassa käytti terminologiaa, joka koettiin monissa ympyröissä hyvin provokatiiviseksi ja hänen yleinen toimintansa oli kaikkea muuta, kuin konsensushakuista. Mustakallion mukaan voimakkaasti tunteita nostattava kielen käyttö jakoi kuulijakuntaa niin, että ne, jotka olivat taipuvaisempia pitämään kielenkäyttäjän lähtökohdista, pitivät hänestä vieläkin enemmän ja toisaalta vastustajat vastustivat kiivaammin.¹⁸⁵ Halla-ahon kohdalla tämä retoriikan teoria vaikutti toteutuneen täydellisesti.

3.2. Syytöksiä ja kanteluita

Halla-ahon kirjoitustyyli ja aihevalinnat toivat paljon huomiota ja myös vastustajia. Halla-aho myös halusi pitää huolta omasta julkisesta imagostaan ja vastasi moniin artikkeleihin itsestään omassa blogissaan. Jo ennen vaaleja Halla-aho pyrki saamaan Helsingin Sanomia oikomaan julkaisemaansa yhden lauseen kuvausta hänestä. Artikkelissa Halla-ahoa kuvattiin sanaparilla ”maahanmuuttajien vastustaja”¹⁸⁶. Blogitekstinsä mukaan Halla-aho lähetti HS:lle vastineen, jota HS ei koskaan julkaissut. Tämän jälkeen Halla-aho teki kantelun Julkisen Sanan Neuvostolle, joka ei aloittanut tutkintaa, koska heille oli epäselvää, oliko vastinetta edes lähetetty HS:lle. Halla-ahon mukaan tämän olisi voinut selvittää ottamalla yhteyttä HS:n päätoimittajaan. Hänen oma sähköpostinsa oli vastineen kadottanut.¹⁸⁷

Nopeasti kunnallisvaalien jälkeen Vihreät Naiset ry alkoivat pohtia rikosilmoituksen jättämistä vuoden 2006 lopulla julkaistusta blogikirjoituksesta, jossa Halla-aho totesi:¹⁸⁸

Raiskaukset tulevat joka tapauksessa lisääntymään. Koska näin ollen yhä useampi nainen tulee joka tapauksessa raiskatuksi, toivon hartaasti, että uhrinsa sattumanvaraisesti valitsevien saalistajien kynsiin jäisivät oikeat naisihmiset. Vihervasemmistolaiset maailmanparantajat ja heidän

---

¹⁸⁵ Mustakallio, ”Jussi Halla-ahon radikaali retoriikka”, 19.9.2011, Hyvejohtajuus.fi.

¹⁸⁶ Huhtanen, ”Seppo Kanerva asettuu perussuomalaisten vaaliehdokkaaksi”, 14.9.2008, HS.

¹⁸⁷ Halla-aho, ”Minä, Hesari ja JSN”, 9.10.2008., Scripta.

¹⁸⁸ Grönholm, ”Vihreiden naisjärjestö harkitsee rikosilmoitusta Jussi Halla-ahosta”, 14.11.2008, HS.

*äänestäjensä. Mieluummin he kuin joku muu. Heihin ei tehoa mikään muu kuin se, että monikulttuuri osuu omaan nilkkaan.*¹⁸⁹

Tämän kappaleen lisäksi Halla-aho oli vieraskirjassaan yksilöinyt Rosa Meriläisen yhdeksi raiskauskohteeksi:

Sanon aivan suoraan, että jos maahanmuuttajajengi raiskaa Rosa Meriläisen, minä olen tapauksesta yksinomaan iloinen. Olen valmis sanomaan tämän suoraan aivan koska, missä ja kenelle tahansa. Pystyn myös perustelemaan sen:

* Se on moraalisesti oikein, koska Meriläisen kaltaiset ihmiset ovat syyllisiä siihen, että noita tyyppejä tulee Suomeen.

* Se vähentää raiskaajien Suomessa oloon syyttömien naisten tilastollista todennäköisyyttä tulla raiskatuksi.

** Se on opettavaista.*¹⁹⁰

Saatuana vieraskirjassaan kritiikkiä sanoistaan, hän oli poistanut kommentin todeten, että:

*Kriittiset äänet ovat aivan oikeassa siinä, että kärkevät lausunnot, varsinkin nimettyihin henkilöihin liittyvät, ovat tyhmiä. Otan ne takaisin. Olen myös siivonnut hieman vieraskirjaa, koska keskustelun kohteena ollut taho käy kuuleman mukaan jo melko kuumana.*¹⁹¹

Itse uutisen aikaan Halla-aho kommentoi tapausta näin:

*Yksittäisten henkilöiden mainitseminen tällaisissa yhteyksissä on epäviisasta, ja siksi poistin kommentin. Itse periaatteesta olen toki edelleen samaa mieltä.*¹⁹²

---

¹⁸⁹ Halla-aho, "Monikulttuurisuus ja nainen", 20.12.2006, Scripta.

¹⁹⁰ Halla-aho poisti kyseisen viestin itse, mutta useammat lukijat ottivat sen talteen. Russ, viesti, Scripta vieraskirja, 8.3.2007; ihmettelijä, viesti, Scripta vieraskirja, 8.3.2007; Mikä ihme siinä on, "Halla-aho ja Roosa Meriläinen", Suomi24.fi, 21.12.2006.

¹⁹¹ Halla-aho, "Ilmoitusasia", 21.12.2006, Scripta-blogin vieraskirja.

¹⁹² Grönholm, "Vihreiden naisjärjestö harkitsee rikosilmoitusta Jussi Halla-ahosta", 14.11.2008, HS.

Viikkoa myöhemmin päätös oli tehty ja Vihreät Naiset päätyivät tutkintapyyntöä tekemiseen. Halla-aho itse syytti Vihreitä Naisia poliittisesta kiristämisestä, jonka tarkoitus oli rikkoa hänen välejänsä Timo Soiniin.¹⁹³ Lopulta raiskauskirjoitus ei johtanut poliisin jatkotoimenpiteisiin.¹⁹⁴

Kirjassa *Jätkät ja jytkyt* Tuula Vaarakallio kirjoitti Perussuomalaisten kaksoispuheesta. Kaksoispuheen käsitettä voidaan käyttää myös Halla-ahon osalta muutamissa tapauksissa. Ennen kaikkea kaksoispuhe näkyy siinä, miten poliitikko puhuu virallisesti maltillisesti ja miten toisaalta taas ollessaan vain ”omien” seurassa, puhe on usein radikaalimpaa. Vaarakallion mukaan kaksoispuhe on yleistä oikeistopopulistisissa puolueissa.¹⁹⁵ Halla-ahon osalta ennen kaikkea Hommaforumilla ja sitä ennen hänen bloginsa vieraskirjassa tapahtunut kommunikointi voinee osaltaan täyttää poliittisen kaksoispuheen määritelmää. Raiskauskohussa tämä näkyi mielenkiintoisella tavalla, kun Halla-aho vei jo valmiiksi tulenarkaa ja kyseenalaista argumenttiaan vielä pidemmälle vieraskirjassaan.

Marraskuussa 2008 Halla-ahoa vastaan tehtiin myös toinen tutkintapyyntö, joka liittyi hänen blogissaan vuonna 2003 julkaistuun ja sittemmin poistettuun kirjoitukseen, jossa Halla-aho kertomansa mukaan kohtasi seksuaalista häirintää homoseksuaalilta mieheltä julkisella paikalla. Tämän johdosta hän pohti mahdollisuutta ampua kyseistä henkilöä päähän käsiaseella. Vuoden 2008 kommentissaan hän ei pitänyt omaa kirjoitustaan kovinkaan ansiokkaana ja itse ampumisosion hän oli poistanut jo paljon aiemmin.¹⁹⁶ Poliisi kuitenkin otti mietintäänsä Halla-ahon aseluvat.¹⁹⁷ Asiasta uutisoi ensimmäisenä Ilta-Sanomat.¹⁹⁸ Halla-aho ihmetteli myöhemmin, miten lehdistö oli saanut moisesta tietoa, sillä lähtökohtaisesti poliisin tutkinnat ovat luottamuksenalaisia. Blogissaan hän kertoi kysyneensä asiaa poliisilta, joka kertoi, että Ilta-Sanomien toimittaja oli itse soittanut poliisille kertoen kyseisestä blogitekstistä ja tehnyt uutisen tämän keskustelun

---

¹⁹³ Grönholm, ”Vihreät Naiset tekee tutkintapyyntöä Halla-ahosta”, 20.11.2008, HS.

¹⁹⁴ Grönholm, ”Poliisi aloittaa rikostutkinnan Jussi Halla-ahosta”, 13.12.2008, HS.

¹⁹⁵ Vaarakallio, 2017, 199-200.

¹⁹⁶ Halla-aho, ”Kommentti homonampumiskohinaan”, 28.11.2008, Scripta.

¹⁹⁷ Salonen, ”Poliisi harkitsee Jussi Halla-ahon aseluvan peruuttamista”, 29.11.2008, HS.

¹⁹⁸ IS, ”Poliisi: Jussi Halla-ahon aselupa mietintään”, 28.11.2008, IS.

pohjalta.¹⁹⁹ Tämän jälkeen asiasta ei enää kuultu, joten voitaneen olettaa poliisin lopettaneen mietinnän ilman toimenpiteitä.

Joulukuussa 2008 poliisi päätti aloittaa tutkinnan Halla-ahon Scripta-blogista. Poliisi epäili Halla-ahon mahdollisesti syylistyneen kiihotukseen kansanryhmää vastaan. Tämä tutkinta ei poliisin mukaan liittynyt Vihreiden Naisten tutkintapyyntöön, vaan tutkinnanalaisena oli koko blogi kaikkine kirjoituksineen. Halla-aho ei uskonut syytteen nousevan, elleivät tutkimuksia ohjanneet ”poliittiset vaikutteet”.²⁰⁰ Myöhemmin omassa blogissaan Halla-aho kommentoi rikostutkimusta huvittuneeseen sävyyn todeten erikoiseksi sen, että selkeää rikollisuuteen viittaavaa kohtaa ei poliisi suoriltaan tuonut esille:

Vaikka rikosta on "syytä epäillä", siitä, missä kohdassa kirjoituksiani rikos mahdollisesti olisi tapahtunut, ei viranomaisilla tunnu olevan hajuakaan. Kaikki tekstini aiotaan käydä läpi siinä hengessä, että "jospa niistä nyt jotain raskauttavaa löytyisi".

Paitsi että mahdollisesti rikollisen materiaalin olemassaolo ja sijainti ovat vielä hakusessa, yhtä hakusessa on se, mistä rikoksesta mahdollisesti olisi kyse:

"Esitutkinnan aikana selviää Hietalan mukaan tarkemmin, mistä rikosnimikkeestä voi olla kyse. Tutkinta kattaa Halla-ahon blogissaan usean vuoden aikana julkaisemat kirjoitukset."

Ei tiedetä, onko rikollista materiaalia olemassa, ja jos onkin, millä tavalla se on rikollista. Mutta "syytä epäillä" on. Mieleen tulee väkisinkin se stalinilainen periaate, että kun syyllinen on selvillä, kyllä se rikoskin löytyy.²⁰¹

---

¹⁹⁹ Halla-aho, ”Lyhyt kommentti esitutkintaan”, 13.12.2008, Scripta.

²⁰⁰ Grönholm, ”Poliisi aloittaa rikostutkinnan Jussi Halla-ahosta”, 13.12.2008, HS.

²⁰¹ Halla-aho, ”Lyhyt kommentti esitutkintaan”, 13.12.2008, Scripta; lainauksen sisäinen lainaus MTV3, ”Perussuomalaisten Halla-ahosta rikostutkinta”, 12.12.2008, MTV3.fi.

Tammikuun 2009 lopussa uutisoitiin, että rikostutkinta eteni syyteharkintaan. Poliisi oli kuulustellut Halla-aho sähköpostin kautta kahteen otteeseen kuukauden aikana ja syyteharkinnan rikosnimikkeeksi tuli ”kiihottaminen kansanryhmää vastaan”.²⁰² Halla-aho julkaisi sähköpostikuulustelunsa blogissaan kuun aikana. Kuulusteluissa poliisin edustaja kysyi Halla-aholta, onko hän mielestään syyllistynyt kiihottamiseen kansanryhmää kohtaan lukuisissa eri teksteissään. Kuulustelu eteni niin, että poliisin edustaja lähetti pitkän lainauksen blogitekstistä ja Halla-aho kommentoi sitä.²⁰³

Syyteharkinnan aika ei ollut myöskään kohutonta, sillä seuraava Halla-ahon ympärillä purskahtanut kohu alkoi jo 7.2.2009, kun Ylen pääuutislähetyksessä uutisankkuri käytti Halla-ahosta nimitystä ”rotutohtori”. Halla-aho päätti tehdä asiasta tutkintapyyntöä kunnianloukkauksen nimikkeellä. Halla-aho julkaisi tutkintapyyntönsä jälleen blogissaan ja perusteli sitä näin:

Jyri Rantalan toimittamassa jutussa esitetään seuraava lause:

"Ulkomaalaisvastaisen Halla-ahon ehdokkuus tuskin riemastuttaisi Kristillisdemokraatteja, mutta antaisi Perussuomalaisten johdolle mahdollisuuden passittaa kiusallinen rotutohtori turvallisen välimatkan päähän."

Pidän Rantalan käyttämää termiä "rotutohtori" erittäin loukkaavana, halventavana ja leimaavana. En ole suorittanut tällaisen alan tohtorintutkintoa tai muutoinkaan teoillani moista nimitystä oikeuttanut. Käsitettä "rotutohtori" ei löydy sanakirjoista, mutta se synnyttää välittömiä mielleyhtymiä kansallissosialismin ajan rotuteoreetikoihin ja Josef Mengelen kaltaisiin keskitysleirilääkäreihin. Koska sanan käytölle ei löydy uutisjutusta tai sen ulkopuoleltakaan perustelua, katson, että sitä on käytetty solvaamis- ja mustamaalaustarkoituksessa...

...RL 9§:n mukaan kunnianloukkaukseen syyllistyy se, joka "esittää toisesta valheellisen tiedon tai vihjauksen siten, että teko on omiaan aiheuttamaan vahinkoa tai kärsimystä loukatulle taikka häneen kohdistuvaa

---

²⁰² Salonen, ”Jussi Halla-ahon blogikirjoitukset syyteharkintaan”, 27.1.2009, HS.

²⁰³ Halla-aho, ”Esitutkintaa koskeva päivitys, osa 2”, 27.1.2009, Scripta.

halveksuntaa". RL 10§:n mukaan kyseessä on törkeä kunnianloukkaus, jos "rikos tehdään joukkotiedotusvälinettä käyttämällä tai muuten toimittamalla tieto tai vihaus lukuisten ihmisten saataville".²⁰⁴

Poliisi päättikin aloittaa tutkinnan Halla-ahon pyynnön perusteella. Asiaa tutkittiin törkeänä kunnianloukkauksena.²⁰⁵ HS:n artikkelitoimittaja Jyrki Räikkä otti kantaa Halla-ahon tekemään tutkintapyyntöön nimittäen Ylen käyttämää termiä tyyli-rikoksi, jota voidaan arvostella "pikemminkin journalistisin kuin juridisin perustein." Räikän mielestä Halla-ahon tulisi kestää tällaiset kommentit, sillä hänkin syylistyy ylilyönteihin silloin tällöin. Medialle hän totesi, että Halla-ahoa tulisi käsitellä "viileämmin ja analyttisemmin", sillä:

Hyökkäävä käsittelytapa johtaa vain siihen, että Halla-aho joutuu tai pääsee uhrin asemaan. Se on hänelle poliittisesti hyödyllistä.²⁰⁶

Halla-ahon omiin ylilyönteihin vertaaminen oli jokseenkin kyseenalaista, kun verrataan minkälainen painoarvoero oli yksittäisen kunnallispoliitikon ja valtakunnan pääuutislähetysten välillä. Halla-ahon blogia luki päivätasolla hänen omien sanojensa mukaan 5000 ihmistä²⁰⁷, kun taas Ylen pääuutislähetysten katsoo edelleen vuonna 2019 yli 1.2 miljoonaa ihmistä päivittäin²⁰⁸.

Vastaavanlaista argumentointia kuitenkin kuuli median toimesta useaan otteeseen käsittelyjakson aikana. Perustasolla logiikka oli, että koska Halla-aho ei pitänyt mediasta ja kirjoitti kärjistävästi, myös mediatoimijat katsoivat oikeudekseen kirjoittaa ja puhua kärjistävästi Halla-ahosta. Sikäli Räikän loppuvetoomus käsitellä Halla-ahoa viileämmin näyttäytyikin perustellulta toiveelta, joka kuitenkin kaikui kuuroille korville suurimmassa osassa tapauksia.

Lopulta toukokuussa 2009 poliisi lopetti esitutkintansa aiheesta ja asia ei edennyt syyteharkintaan. Tutkinnan lopetti kihlakunnansyyttäjä Heikki Poukka. HS:ssa Poukan perusteluista kirjoitettiin:

---

²⁰⁴ Halla-aho, "Tutkintapyyntö Ylen uutislähetyksestä", 9.2.2009, Scripta.

²⁰⁵ HS-STT, "Poliisi epäilee Yleä Halla-ahon kunnian loukkaamisesta", 14.2.2009, HS.

²⁰⁶ Räikkä, "Halla-aho, median uhri", 10.2.2009, HS.

²⁰⁷ Halla-aho, "Esitutkintaa koskeva päivitys", 19.1.2009, Scripta.

²⁰⁸ Finnpanel, "Katsotuimpien ohjelmien top-listat, YLE tv1, 10.-16.4.2019.

... tutkinta keskeytettiin muun muassa siksi, että kunnianloukkauksena ei pidetä arvostelua, joka kohdistuu toisen menettelyyn politiikassa, jos arvostelu ei selvästi ylitä hyväksyttävänä pidettävän rajaa. Ankarakin arvostelu on politiikassa sallittua... ilmausta "rotutohtori" voidaan pitää kielikuvallisena ilmauksena. Sen käyttäminen oli hyväksyttävää, kun otetaan huomioon Halla-ahon poliittinen asema ja se, että hän on koulutukseltaan tohtori, ja että hän on esittänyt voimakkaita mielipiteitä muun muassa maahanmuuttopolitiikasta.²⁰⁹

Halla-aho ei ollut asiasta tyytyväinen ja ihmetteli, miten hän voi olla vastuussa siitä, minkälaisen kuvan media luo hänestä. Halla-ahon mukaan kihlakunnansyyttäjä käytti perusteluissaan "samoja valheita", joista hän syytti Yleä.²¹⁰

3.3. Parlamenttiin vai linnaan – Eurovaalipolemiikki ja syyte

Helmi-maaliskuussa 2009 käytiin keskustelua Halla-ahon mahdollisesta eurovaaliehdokkuudesta. Halla-aho oli valmis ehdolle ja hänen kannattajansa odottivat Soinin päätöstä malttamattomina. Itseasiassa niinkin malttamattomina, että alkoivat kerätä kannattajakortteja Halla-aholle omin voimin siltä varalta, että Soini ja Perussuomalaiset päättäisivät jättää Halla-ahon rannalle²¹¹. Koko asiaa varjosti vielä meneillään ollut syyteharkinta, joka oli määritelty päättyväksi juuri ennen ehdokkaiden asettelua. Halla-aho epäili syyteharkinnan valmistumisen ajoittumisen niin lähelle ehdokasasettelua olevan merkki poliittisesta pelistä, jossa Soinia koitettiin painostaa tekemään päätös Halla-ahoa vastaan.²¹²

Ilta-Sanomissa julkaistiin 17.2.2009 uutinen, jossa Soini totesi, että mikäli puolueen jäsen saa lainvoimaisen tuomion rasismista, hänet erotetaan puolueesta. Soini ei missään vaiheessa maininnut Halla-ahoa nimeltä haastattelussa, mutta Ilta-Sanomien toimittaja oli kuitenkin liittänyt Halla-ahon sekä tekstiin, että otsikkoon, antaen olettaa

---

²⁰⁹ Mölsä, "Poliisi lopetti Ylen Halla-aho-uutisen esitutinnan", 6.5.2009, HS.

²¹⁰ Mölsä, "Poliisi lopetti Ylen Halla-aho-uutisen esitutinnan", 6.5.2009, HS.

²¹¹ Rantanen, "Kannattajat keräävät Halla-aholle nimiä eurovaaleja varten", 19.3.2009, HS.

²¹² Halla-aho, "'It's raining shit, Halla-lujah!'", 17.2.2009, Scripta.

Soinin puhuneen Halla-ahosta: *"Timo Soini: Rikostuomio toisi potkut Halla-aholle"*.²¹³

Halla-aho kommentoi asiaa blogissaan sanoen, että Soinilta oli kysytty kommentteja rassistiseen Facebook-ryhmään, eikä suinkaan Halla-ahon mahdolliseen syytteeseen tai tuomioon. Halla-aho esittikin hypoteesin median käytöksestä:

*Soini pyritään vakuuttamaan siitä, että minä ja muut mokukriittiset olemme käenpoika, joka vehkeilemällä on kaappaamassa puoluetta. Mokukriittisille taas kuiskutellaan, että Soini on median paineeseen sortuva selkäänpuukottaja, mitä pyrkimystä edustaa tämän päivän Ilta-Sanomissa julkaistu Sanna "aseluvat harkintaan" Ukkolan ja Jarmo Huhtasen juttu... Neuvoni kaikille lyhyesti: Tätä lajia on tulossa lisää. Älkää reagoiko. Älkää hermostuko. Älkää uskoko. Sanoma-konsernin ja Ylen prioriteetti numero yksi helmikuussa herran vuonna 2009 on estää J. Halla-ahon ehdokkuus ensi kesän vaaleissa."*²¹⁴

Samaan aikaan todellakin oli kiistaa Facebook-ryhmästä, joka oli nimetty "autetaan somali-ystävämme takaisin kotiin". Ryhmän oli perustanut urjalalainen sitoutumaton perussuomalaisten varavaltuutettu Rami Sipilä ja ryhmään liittyi nopeassa tahdissa yli 14 000 jäsentä.²¹⁵

Lopulta syyteharkinta päättyi 27.3.2009, jolloin apulaisvaltakunnansyyttäjä Jorma Kalske julkisti syytemääräyksen. Se toi Halla-aholle syytteen uskonrauhan rikkomisesta ja kiihottamisesta kansanryhmää kohtaan. Molemmat syytteet tulivat samasta yksittäisestä tekstistä, joka oli otsikoitu *"Muutama täky Illmanin Mikalle"*.²¹⁶ Mika Illman oli valtakunnansyyttäjä, jota Halla-aho oli syyttänyt "ristirekkestä sananvapautta vastaan"²¹⁷. Itse teksti sisälsi kritiikkiä Seppo Lehdon²¹⁸ saamasta kahden vuoden ja neljän kuukauden ehdottomasta vankeusrangaistuksesta törkeistä kunnianloukkauksista. Halla-aho piti oikeutettuna Lehdon saamaa tuomiota, mutta rangaistus oli hänen mielestään järjetön, koska kukaan ei Suomen oikeushistoriassa ole

---

²¹³ Huhtanen, "Timo Soini: Rikostuomio toisi potkut Halla-aholle", 17.2.2009, IS.

²¹⁴ Halla-aho, "It's raining shit, Halla-lujah!", 17.2.2009, Scripta.

²¹⁵ Mäkinen, "Rami Sipilä ei pidä somaleista", 15.2.2009, HS.

²¹⁶ Kalske, valtakunnansyyttäjänvirasto

²¹⁷ Halla-aho, "Lyhyt kommentti esitutkintaan", 13.12.2008, Scripta.

²¹⁸ Seppo Lehto on suomalainen äärioikeistolainen internetpersoona, joka edustaa lähinnä vanhan kansan natsismia kaikkine hörhöilyineen.

saanut ehdotonta vankeutta törkeistä kunnianloukkauksista. Lehto sai myös tuomion uskonrauhan rikkomisesta, koska oli loukannut Islamin profeetta Muhammedia.²¹⁹

Ilmeisesti rohkaistuneena Lehdon saamasta tuomiosta ja tuomion Muhammedia loukkaavasta osiosta, Halla-aho päätti provosoida ja asettaa ”syötin”:

Profeetta Muhammad oli pedofiili, ja islam on pedofilian pyhittävä uskonto, siis pedofiiliuskonto. Pedofilia on Allahin tahto.

Halla-ahon mukaan väite on eittämättä loukkaava, mutta hän kyseenalaisti sen, voiko se olla laiton, mikäli se on myös todenmukainen. Halla-aho eteni väitteensä jälkeen perustelemaan sen, miksi väite on todenmukainen. Lyhyesti, Muhammadin nuorin vaimo Aisha astui avioon 6-7 vuotiaana ja avioliitto pantiin täytäntöön Islamin pyhien *Hadithien* mukaan Aishan oltua 9-vuotias. Halla-ahon lainaamaan Islamin doktriinin mukaan Muhammed oli aina oikeassa ja kaikki Muhammedin teot olivat hyveellisiä, eikä niitä saanut kritisoida. Tällä logiikalla Halla-aho saattoi siis mielestään totuuspohjaisesti teki väitteensä.²²⁰

Selkeimmän syyn koko syötin asettamiselle Halla-aho antoi kuitenkin perustellessaan, miksei nähnyt lausuntonsa selkeää anakronismia ongelmallisena:

Voidaan tietysti ajatella, että ajat olivat tuolloin toiset, eikä Muhammadin tekoja pidä arvioida nykypäivän kriteereillä, mutta koska toisaalta olemme viime vuosina oppineet, että 50-luvun koulukirjat olivat rasistisia puhuessaan ”neekereistä” (vaikka ”neekeri” ei tuolloin ollut kenenkään mielestä rasistinen termi), on kai yhtä lailla paikallaan kutsua 1400 vuotta sitten elänyttä lapsenraiskaajaa lapsenraiskaajaksi.²²¹

Halla-aho siis tunnisti väitteensä suhteellisen järjettömyyden, mutta puolusti sitä muiden toimijoiden käyttämällä hyväksytyillä, mutta Halla-ahon mielestä vaillinaisilla, perusteluilla. Näin koko väite asettuikin mielenkiintoiseen valoon ja näytti enemmän koepallolta, joka oli suunnattu kohti valtakunnansyyttäjää, kuin loukkaukselta Islamia ja muslimeita kohtaan.

---

²¹⁹ Halla-aho, ”Muutama täky Illmanin Mikalle”, 3.6.2008, Scripta.

²²⁰ Halla-aho, ”Muutama täky Illmanin Mikalle”, 3.6.2008, Scripta.

²²¹ Halla-aho, ”Muutama täky Illmanin Mikalle”, 3.6.2008, Scripta.

Syyte sisälsi Halla-ahon tekstistä suorana lainauksena vain itse väitelauseen ja lopun tekstin osalta Kalske päätyi referoimaan. Näin tekstin konteksti olla syötti syyttäjille, jäi puuttumaan syyttäjien tartuttua syöttiin ja syytettyä Halla-ahoa tekstistä. Kalskeen perusteet syytteelle uskonrauhan rikkomisesta löytyvät Liitteestä 5. Perusteluissaan nostaa syyte Kalske totesi, että Halla-ahon kirjoitus loukkaa uskonnollisen yhteisön tunteita. Hänen mukaansa Halla-ahon perustelut eivät myöskään toimi, sillä islam sisältää useampia eri uskonryhmiä, jotka uskovat eri asioihin. Syyte ei sisältänyt uskonnollisen asiantuntijan kommentteja.²²²

Toinen kirjoituksen syytteeseen johtanut kohta oli jonkinlainen ajatusleikki, jossa Halla-aho haki kansanryhmää vastaan kiihottamisen rajoja. Kaleva oli julkaissut uutisen, jossa todettiin: ”Päissään surmaaminen on kansallinen, ehkä suorastaan geneettinen erityispiirre.”²²³ Asiasta oli tehty kantelu JSN:lle. JSN ei nähnyt mitään oikaisemisen arvoista tapahtuneen, koska kirjoittaja ei käsitellyt geneettistä erityispiirrettä ”faktana vaan esitti siitä oman arvelunsa”. Tältä pohjalta Halla-aho arveli, että mikäli väitettä ei esitä faktana, voi myös toisista kansanryhmistä tehdä negatiivisia päätelmiä. Tämä johti Halla-ahon tuottamaan päätelmän:

Kaikki somalit eivät tietenkään ryöstä tai loisi verovaroilla, mutta eivät toisaalta kaikki suomalaisetkaan tapa päissään. Somalit, joita on 0.2 prosenttia Suomen kokonaisväestöstä, tekevät 12 prosenttia poliisin tietoon tulleista ryöstöistä. Yksi Suomessa asuva somali kymmenestä käy työssä. Ryöstely ja loisminen ovat somalien lukumäärään suhteutettuna paljon tavallisempia ilmiöitä kuin humalassa tappaminen suomalaisten keskuudessa. Niinpä esitän uudelleen arveluni (jota en käsittele faktana):

Ohikulkijoiden ryöstely ja verovaroilla loisminen on somalien kansallinen, ehkä suorastaan geneettinen erityispiirre.²²⁴

Syytemääräyksessä Kalske jälleen painotti tummennettua väitelausetta, sillä piti sitä erityisen raskauttavana. Raskauttavuutta nosti muun muassa se, että väitelause on

---

²²² Kalske, Syytemääräys Dnro R 09/8, 27.3.2009, Valtakunnansyyttäjänvirasto.

²²³ Pääkirjoitus, ”Rovaniemen surmien jäljet hirvittävät”, 20.5.2008, Kaleva.

²²⁴ Halla-aho, ”Muutama täky Illmanin Mikalle”, 3.6.2008, Scripta.

tummennettu.²²⁵ Liite 6 sisältää Kalskeen perustelut syytteelle kiihottamisesta kansanryhmää vastaan. Kalske myös huomioi Halla-ahon perustelut, mutta silti päätyi lähinnä perustelemaan syytettään vain tummennetun väitteen kautta.

Myös tästä syytekohtasta hieman omituisen teki se, että tummennetun lausuman asiasisältö kokee huomattavan muutoksen, mikäli se todellakin nähdään osana koko tekstiä, eikä vain yksittäisenä väitelauseena. Syyttäjän työtä helpotti tietenkin hyökätä vain selkeän hyökkäävää ja vahvasti kyseenalaista väitelausetta vastaan.

Halla-aho itse syytti Kalsketta tahallista väärinymmärtämisestä. Hänen mielestään kumpikaan syytekohtaan tuottanut lause ei ollut loukkaamistarkoituksessa kirjoitettu, vaan edusti enemmänkin kritiikkiä syyttäjänlaitosta ja JSN:n ”kaksoisstandardia” kohtaan. Tämä kaksoisstandardi antoi Halla-ahon mielestä erioikeuksia toisille ryhmille ja tätä hän halusi tuoda esille.²²⁶ Kaiken kaikkiaan näytti siltä, että Kalske ajoi täydellisesti Halla-ahon asettamaan miinaan ja jälkimmäisellä syytekohtalla todisti kansallisuusryhmien välisen kaksoisstandardin olemassaolon.

Yksi mielenkiintoinen piirre syytteessä oli se, että se koski vain noita kahta kohtaa koko Halla-ahon blogista. Halla-aho oli kuitenkin blogannut aktiivisesti noin viiden vuoden ajan ja tuottanut noin 300 kirjoitusta. Syyteeseen johtanutta tekstiä Halla-ahon oli jopa helppo käyttää poliittisesti hyväkseen, sillä se oli jo otsikostaan lähtien hyökkäys ennen kaikkea valtakunnansyyttäjänvirastoa kohtaan. Tämän puolen asiasta huomasivat myös monet asiaa seuranneet, Halla-aho mukaan lukien. Maahanmuuttokritikoiden Hommaforumilla asiaa käsiteltiin positiivisessa valossa²²⁷. Heidän mielestään syytteet tulivat hyvin vähäisistä asioista ja ne pitivät keskustelua maahanmuuttoasioista yllä.²²⁸

Mediassa Halla-ahon syytteestä tuotiin esille lähinnä syytemääräyksen ja Kalskeen puoli, kun taas Halla-ahon tekstissä jo olleet perustelut jäivät lähes kokonaan puuttumaan julkisesta keskustelusta. Halla-aho toisaalta myös osittain loi tämän tilanteen

---

²²⁵ Kalske, Syytemääräys Dnro R 09/8, 27.3.2009, Valtakunnansyyttäjänvirasto.

²²⁶ Halla-aho, ”Lyhyesti syytteestä”, 27.3.2009, Scripta.

²²⁷ Homma Admin, ”2009-03-27 HS: Halla-aholle syyte uskonrauhan rikkomisesta ja kansankiihotuksesta”, 27.3.2009, Hommaforum. <https://hommaforum.org/index.php/topic,4085.0.html>.

²²⁸ Homma Admin, ”2009-03-27 HS: Halla-aholle syyte uskonrauhan rikkomisesta ja kansankiihotuksesta”, 27.3.2009, Hommaforum. <https://hommaforum.org/index.php/topic,4085.0.html>.

kieltäytymällä kommentoimasta lehdistölle asiaa²²⁹. Sen sijaan hän kommentoi koko syytemääräystä omassa blogissaan. Milla Hannulan mukaan lehdistön käytäntö julkaista vain syytteeseen johtaneet lauseet ilman kontekstia ja Halla-ahon perustelevia osioita ”levitti lukijoille vääristynyttä kuvaa” Halla-ahosta²³⁰.

Lopulta vain Iltalehti, MTV3.fi ja Yle ottivat kommentteja Halla-aholta. Iltalehti haki ne Halla-ahon blogista ja myös taustoitti syytetekstejä paremmin kuin monet muut lehdet. Iltalehdessä mainittiin sekä Halla-ahon tekstin nimi, sekä suora lyhyt lainaus hänen perusteluistaan omasta blogistaan:

– Kirjoituksen aiheena eivät olleet somalit, islam tai Muhammad, vaan se, että Suomessa eri ihmisryhmät nauttivat eriasteista viranomaissuojelua, Halla-aho kommentoi syytteitä blogisivuillaan. ²³¹

Ylälle Halla-aho kommentoi, että syytteessä oli kyse pyrkimyksestä estää hänen eurovaaliehdokkuutensa²³².

Ehdokkuuden estäminen myös onnistui, sillä seuraavana päivänä, 28.3.2009, oli Perussuomalaisten ehdokkaiden asettelupäivä. Halla-ahon sijaan ehdokkaaksi asetettiin Soini ²³³, joka vielä vuoden 2008 lopulla oli todennut, että ei ole lähtemässä eurovaaleihin ehdokkaaksi ²³⁴. Soinin mukaan Halla-ahon syyte ei vaikuttanut ehdokasasetteluun, mutta Halla-ahon kannattajien perustaman valitsijamiesyhdistyksen toimet kannattajakorttien keräämiseksi Soini koki painostukseksi. Tätä painostusta Soini ei voinut sanojensa mukaan sietää ja se vaikutti myös Halla-ahon mahdollisuuksiin päästä puolueen eurovaaliehdokkaaksi.²³⁵

Halla-ahon valitsijayhdistys sai lopulta kasaan 3689 kannattajakorttia, kun 2000 on alaraja eurovaaleihin. Hän ei kuitenkaan päättänyt käyttää tätä mahdollisuutta, sillä tämä olisi tarkoittanut välien rikkomista Perussuomalaisiin.²³⁶ Halla-aholle oli käynyt selväksi, että Perussuomalaiset olivat paras vaihtoehto maahanmuuttokriittisen liikkeen

---

²²⁹ Halla-aho, ”Tiedote syyteharkinnasta”, 26.3.2009, Scripta.

²³⁰ Hannula, 2011, 144-145.

²³¹ STT, ”Halla-Aholle syyte”, 27.3.2009, IL.

²³² Yle, ”Halla-aho: Poliittinen paine syytteen takana”, 27.3.2009, Yle.fi.

²³³ Mölsä, Rantanen, ”Timo Soini yllättäen ehdolle kesäkuun eurovaaleihin”, 28.3.2009, HS.

²³⁴ Kaarto, ”Oikeusoppineet: Soinin EU-protesti-idea moraaliton”, 17.12.2008, HS.

²³⁵ Mölsä, Rantanen, ”Timo Soini yllättäen ehdolle kesäkuun eurovaaleihin”, 28.3.2009, HS.

²³⁶ Mielonen, ”Halla-aho jättäytyi eurovaaleista - ja arvosteli Rkp:tä”, 28.4.2009, HS.

poliittisena kanavana. Soini ei ollut halukas kumartelemaan muiden puolueiden vaateiden edessä, mutta ei myöskään ottanut sisäistä painostusta hyvin. Tässä mielessä Halla-ahon ja Soinin persoonallisuudet kävivät hyvin yksiin. Ilman Perussuomalaisia Halla-aho taasen olisi joutunut toimimaan yksin ja luultavasti lähinnä syömään Perussuomalaisten kannatusta saamatta kuitenkaan välttämättä tarvittavaa äänimäärää päästäkseen läpi.

Soinin luonteesta esimerkkinä kävi Soinin kieltäytyminen, kun RKP:n johdolla muut puolueet kirjoittivat rasismiin vastaisen vetoomuksen eurovaalikampanjoiden osalta. Soinin mielestä kyseessä oli Perussuomalaisia vastaan tehty painostusyritys. Tämän lisäksi Soini myös toi ilmi, että hän oli jo allekirjoittanut yleiseurooppalaisen rasisminvastaisen julistuksen vuonna 1998, joten uusi vetoomus oli tarpeeton.²³⁷

Lopulta eurovaaleissa Soini oli vaalien äänikuningas yli 130 000²³⁸ äänellään. Halla-aho siunasi suosikkiehdokkaakseen Perussuomalaisten Sampo Terhon²³⁹, joka oli myös esittänyt kritiikkiä maahanmuuttopolitiikkaa kohtaan²⁴⁰. Terho saikin toiseksi eniten ääniä Perussuomalaisten ehdokkaista, yli 9300²⁴¹, muttei päässyt tällä äänimäärällä läpi. Soinin suunnitelmana oli ottaa paikka Euroopan parlamentista ja palata Suomeen kesken kautensa vuoden 2011 eduskuntavaalien vuoksi²⁴². Tämän suunnitelman mukaisesti Terho otti Soinin paikan vuoden 2011 eduskuntavaalien jälkeen²⁴³.

3.4. Oikeudenkäynti ja tuomio

Halla-ahon oikeudenkäynti oli 25.8.2009. Paikalle saapui lopulta niin paljon ihmisiä, että edes kaikki median edustajat eivät mahtuneet oikeussaliin seuraamaan oikeudenkäyntiä. Halla-aho oli päättänyt edustaa itse itseään ja toimi siis ilman

---

²³⁷ Kuokkanen, ”Timo Soini ei aio allekirjoittaa rasismiin vastaista vetoomusta” 17.4.2009, HS.

²³⁸ Oikeusministeriö, Ehdokkaiden äänet, 10.6.2009.

https://tulospalvelu.vaalit.fi/EP2009/s/tulos/ehdtulos_kokomaa.html

²³⁹ Mielonen, ”Halla-aho jättäytyi eurovaaleista - ja arvosteli Rkp:tä”, 28.4.2009, HS.

²⁴⁰ Terho, ”EU ja maahanmuutto, osa 1-3”, 25.-29.3.2009, sampoterho.fi.

²⁴¹ Oikeusministeriö, Ehdokkaiden äänet, 10.6.2009.

https://tulospalvelu.vaalit.fi/EP2009/s/tulos/ehdtulos_kokomaa.html

²⁴² Pääkirjoitus, ”Soini keksi uuden vaalitempun”, 31.3.2009, HS.

²⁴³ Lappalainen, ”Soinin tilalle EU-parlamenttiin Sampo Terho”, 19.4.2011, HS.

asianajajaa. Syyttäjän vaatimus oli ehdollinen vankeusrangaistus uskonrauhan rikkomisesta ja kiihottamisesta kansanryhmää kohtaan. Syyttäjä seuraili perusteluissaan syytemääräystä ja Halla-aho puolustautui jo tutuilla argumenteilla, joissa vetosi syyttäjän tahalliseen väärinymmärtämiseen ja tarkoitukseensa sarkastisesti kritisoida viranomaisten tapaa asettaa kansalaiset eriarvoiseen asemaan. Tuomion kerrottiin ilmaantuvan kahden viikon jälkeen.²⁴⁴

Halla-ahon oikeudenkäynti oli ensimmäinen kerta, kun mediassa oli kuultavissa laajemminkin Halla-ahoa puolustavia näkökantoja. HS:ssa Saska Saarikoski puolusti Halla-ahon oikeutta kirjoittaa mielipiteitään verraten häntä Susan Ruususeen, joka oli kirjoittanut paljastuskirjan suhteestaan pääministeri Vanhaseen, ja Muhammad pilakuvakohuun, josta lyhyesti myöhemmin. Saarikoski myöskin tiivistä syytteenalaiset tekstit onnistuneesti:

Helsingin käräjäoikeus käsittelee parhaillaan kirjoitusta, jossa Halla-aho polemisoi kahta asiaa: Seppo Lehdon saamaa tuomiota uskonrauhan rikkomisesta ja Kaleva-lehden pääkirjoitusta, jossa arveltiin suomalaisten taipumuksen humalaväkivaltaan olevan "kansallinen, ehkä suorastaan geneettinen erityispiirre".

Kirjoituksessaan Halla-aho yritti todistella, että islamia voidaan puhtaasti Koraaniin perustuen nimittää pedofiiliuskonnoksi. Suomalaisten yleistäminen väkivaltaisiksi juupoiksi taas on Halla-ahon mukaan yhtä perusteltua kuin väittää, että "ohikulkijoiden ryöstely ja verovaroilla loisiminen on somalien kansallinen, ehkä suorastaan geneettinen erityispiirre".²⁴⁵

Saarikosken kolumni olikin ensimmäisiä paikkoja, jossa myös Halla-ahon tarkoituserät oli tuotu näkyville muutoin kuin pelkkänä lyhyenä Halla-ahon antamana kommenttina. Saarikosken mukaan Halla-ahon teksti oli lähinnä sofistista logiikan kanssa temppuilua, mutta ei silti tuomion arvoista sellaista²⁴⁶.

---

²⁴⁴ Paakkanen, "Halla-aho veti kymmeniä tukijoita oikeustalolle", 26.8.2009, HS.

²⁴⁵ Saarikoski, "Saa puhua tyhmiä", 27.8.2009, HS.

²⁴⁶ Saarikoski, "Saa puhua tyhmiä", 27.8.2009, HS.

HS myös kyseli sunnuntailehdessään muiden lehtien päätoimittajilta ”*Kuuluvatko Jussi Halla-ahon blogikirjoitukset oikeuden arvioitaviksi?*”. Vastauksia antoivat Vihreän Langan, Six Degreesin, Perussuomalaisen, Iltalehden ja HS:n päätoimittajat. Näistä jälkimmäiset kolme totesivat, että syytekynnyksen pitäisi olla korkeammalla. Six Degreesin, joka on englannin kielellä Suomessa ilmestynyt digitaalinen maahanmuuttajien asioihin vahvasti keskittyvä lehti²⁴⁷, päätoimittaja Alexis Kouroksen mielestä nettiherjauksille tulee saada nollatoleranssi. Vihreän Langan Elina Grundströmin mukaan uusia rajanvetoja tarvitaan ja Halla-ahon kirjoituksista olisi hyvä saada ennakkopäätös, jonka kautta koko ilmiötä voitaisiin tulevaisuudessa peilata.²⁴⁸

Uuden Suomen uutisessa kansainvälisen kirjailijoiden sananvapausjärjestö Suomen Penin varapuheenjohtaja Jarkko Tontin mukaan Halla-ahon kirjoitukset olivat ongelmallisia ja etenkin kansanryhmää vastaan kiihottaminen oli kyseenalaista toimintaa. Erityisesti Tontti kritisoi sitä, kuinka Halla-aho puhuu väestöryhmistä sen sijaan, että käsittelee asioita yksilöiden kautta. Itse tuomion Tontti jätti tuomioistuimen päätettäväksi ja toivoi, että Halla-ahon lauseita ei irrotettaisi asiayhteyksistään. Tontti oli aiemmin omassa blogissaan kritisoinut laajasti kristinuskkoa.²⁴⁹ Asema kirjailijoiden sananvapausjärjestössä tekee Tontin kommentteista erityisen mielenkiintoisia, sillä häneltä olisi olettanut asemansa kautta olevan erityinen halu suojata sananvapautta.

Tontti kuitenkin oli myös Vihreän puolueen jäsen ja Vihreän Langan blogikirjoittaja²⁵⁰, joka kenties antoi osaltaan syyn nihkeään suhtautumiseen Halla-ahon suhteen. Halla-aho kommentoi blogissaan Tontin julkituloa pohjanoteerauksena ja jatkoi linkittämällä hänen edeltäviä kirjoituksiaan, joissa hän oli vaatinut täyttää sananvapautta ja vapautta kritisoida uskontoja²⁵¹.

Oikeuden päätös tuli lopulta 8.9.2009 ja oli langettava suhteessa uskonrauhan rikkomiseen, mutta vapauttava kansanryhmää vastaan kiihottamisen osalta. Oikeuden perustelut vapauttaa Halla-aho kiihottamissyytteestä kuuluivat näin:

---

²⁴⁷ Six Degrees -lehden internetsivut: <https://www.6d.fi/index.php/what-is-sixdegrees>.

²⁴⁸ Silfverberg, ” Kuuluvatko Jussi Halla-ahon blogikirjoitukset oikeuden arvioitaviksi?”, 30.8.2009, HS.

²⁴⁹ Stenius, ”Halla-aholle kritiikkiä sananvapausjärjestöstä”, 25.8.2009, Uusi-Suomi.

²⁵⁰ Tontti, ”Sananvapauden takapajula”, 16.2.2009, Vihreä Lanka.

²⁵¹ Halla-aho, ”Tuomiosta ja reaktioista”, 14.9.2009, Scripta.

...Halla-ahon väitteen sisältö on tekstin kokonaisuudesta irrotettuna tyypillinen niin sanottu vihapuhe...

Kysymyksessä olevan lausuman perusteluista on kuitenkin todettavissa, että Halla-ahon tosiasiallisena tarkoituksena on tämän väitteensä osalta ollut arvostella viranomaisten menettelyä siltä osin kuin nämä eivät olleet puuttuneet sanomalehti Kalevan pääkirjoitukseen, jossa oli arveltu päissään tappamisen olevan suomalaisten kansallinen, ehkä suorastaan geneettinen erityispiirre.

Syytteessä tarkoitettulla väitteellä Halla-aho on selvästi pyrkinyt osoittamaan olevan mahdollista, että maahanmuuttajat saattavat nauttia parempaa suojaa viranomaisten taholta kuin alkuperäisväestö. Halla-aho on väitteensä perusteluissa lisäksi nimenomaisesti ilmoittanut, ettei hänen tarkoituksenaan ole yleistää väitettään koskemaan kaikkia somaleita, hän on esittänyt väitteensä perusteeksi tilastotietoja ja hän on korostanut, ettei käsittele väitettään faktana. Kirjoituksesta ilmenee, että Halla-ahon väite on toteutettu satiirin keinoin viittaamalla sekä sanomalehden pääkirjoitukseen että siitä kantelunjohdosta lausuneen Julkisen sanan neuvoston päätökseen...

Halla-ahon kirjoituksesta ilmenee, että syytteenkohdissa 1 ja 2 tarkoitetut väitteet on esitetty erilaisessa tarkoituksessa. Kohdassa 2 esitetyn väitteen osalta Halla-aholta on puuttunut panettelu- ja solvaustarkoitus. Syyte kiihottamisesta kansanryhmää vastaan hylätään.²⁵²

Halla-aho kiitteli blogissaan tuomaria perusteluiden pätevyydestä ja totesi niiden olleen kuin hänen omasta kynästään.²⁵³ Kaiken kaikkiaan perusteet vaikuttivatkin lähes suoriltaan otetuilta Halla-ahon omasta puolustuksesta. Medioissa kiihotussyytteen kaatuminen ei saanut juurikaan palstatilaa.

Toisin kuin Halla-aho, apulaisvaltakunnansyyttäjä Kalske ei ollut lainkaan tyytyväinen vapauttavaan tuomioon näiltä osin. Hänen mukaansa laki kiihottamisesta

---

²⁵² Helsingin Käräjäoikeus, "TUOMIO 09/8225", 8.9.2009.

²⁵³ Halla-aho, "tuomiosta ja reaktioista", 14.9.2009, Scripta.

kansanryhmää vastaan ei vaadi panettelu- tai solvaustarkoitusta.²⁵⁴ Halla-aho totesi blogissaan tähän, että silloinhan myös Kalske ja kaikki mediat ovat syyllistyneet rikokseen levittäessään hänen väitteitään.²⁵⁵ Kalske päätyi lopulta valittamaan tuomion molemmista osista²⁵⁶.

Uskonrauhan rikkomisen osalta tuomari päätyi tuomioon. Perusteluissaan hän selitti aluksi, että Halla-aho lähestyi väitelausettaan loogisesti, mutta käytti erittäin ”voimakkaan kielteisen arvolatauksen” termiä pedofiili. Tämän lisäksi tuomari perusteli tuomiotaan sillä, ettei uskonasioita voinut käsitellä samalla tavalla järjellä ja logiikalla, kuin fyysisen maailman todistettavaksi nähtäviä asioita. Tuomion eniten puhuttanut kappale eteni tämän jälkeen näin:

Logiikalla tai niin sanotuilla järkiperusteluilla ei tämän vuoksi ole todellista merkitystä uskonnollisista kysymyksistä käytävässä keskustelussa. Uskontoon liittyvien pyhäksi määriteltyjen instituutioiden riitauttaminen ja halventaminen johtavat tämän vuoksi helposti enemmän tai vähemmän vakavaan kiistaan osapuolten välillä riippuen siitä, miten voimakas uskonnon asema henkilölle tai uskonnolliselle yhdyskunnalle on. Nämä seikat filosofian tohtori Halla-aho on epäilemättä ymmärtänyt. Halla-ahon perustelut väitteilleen ovat siten tosiasiallisesti näennäiset siitä huolimatta, että ne näyttävät loogisilta. Toisin olisi asia arvioitava esimerkiksi siinä tapauksessa, että Halla-aho olisi asiallisia ja tavanomaisia sanamuotoja käyttäen kritisoinut esimerkiksi sellaisia konkreettisia tapauksia, joissa nuoret muslimitytöt olisivat joutuneet uskontonsa seurauksena huonosti kohdelluiksi. ²⁵⁷

Tuomio tuli siis uskonrauhan rikkomisesta. Uskonrauhan rikkomisen perustuu aiemmalle jumalanpilkkapykälälle, jolla tätä ennen oli tuomittu muun muassa kirjailija Hannu Salama ²⁵⁸. HS:ssa selitettiin uskonrauhan rikkomisen lainsäädännöllisiä

---

²⁵⁴ Paakkanen, ”Oikeus: Jussi Halla-ahon lausunto ruokkii uskonnollista suvaitsemattomuutta”, 9.9.2009, HS.

²⁵⁵ Halla-aho, ”Tuomiosta ja reaktioista”, 14.9.2009, Scripta.

²⁵⁶ Räisänen, ”Halla-ahon tuomio menee hovioikeuteen”, 17.9.2009, HS.

²⁵⁷ Helsingin Käräjäoikeus, ”TUOMIO 09/8225”, 8.9.2009,

²⁵⁸ Paakkanen, ”Nettiaika herätti henkiin pitkään uinuneen jumalanpilkkapykälän”, 9.9.2009, HS.

tarkoituksia. Pykälän tarkoituksena oli suojella yhteiskuntarauhaa, joka saattaisi järkkyyä, mikäli uskontojen ”pyhiä arvoja saisi vapaasti pilkata”.²⁵⁹

Tuomio käynnisti monissa medioissa laajan kritisoinnin aallon, sillä uskonrauhan rikkomista pidettiin lakina vanhentuneena ja myös oikeuden perusteita kyseenalaistettiin laajalti. Helsingin Sanomissa uskontotieteiden tutkija Ilkka Pyysiäinen kommentoi tuomiota negatiivisesti ja totesi HS:nkin kritisoineen Islamin lapsiavioliittoja pääkirjoituksessaan. Pyysiäisen kirjoitti:

*Suvaitsevaisuutta ei voida edistää kriminalisoimalla kaikki loukkaava. Ei ole olemassa yhtä tasapaksua uskontoa vaan vain erilaisia uskonnollisia näkemyksiä, jotka usein ovat ristiriidassa keskenään. Pelkkä jonkin uskonnollisen opin olemassaolo on jo usein loukkaus toisin uskovia kohtaan. Edessä on loputon suo, jos kaikki eri uskontojen edustajat alkavat vaatia hyvitystä tunteidensa loukkaamisesta.*²⁶⁰

Uskonrauhan rikkomista hän piti vanhentuneena lakipykälänä, joka tulisi poistaa. Kunnianloukkainsäädäntö turvaisi jo tarpeeksi myös uskonnollisia yhteisöjä.²⁶¹

Myös kaksi Vihreän Langan kolumnistia ihmetteli avoimesti Halla-ahon tuomiota ja sen perusteluita. Ensin Laura J. Rantanen kummeksui tuomion perusteluita ja puolusti Halla-ahon oikeutta sanoa mielipiteensä. Halla-ahon kanssa Rantanen ei ollut samaa mieltä itse asiasta ja piti hänen argumentointiaan lähinnä lapsellisena. Silti Rantanen myönsi Islamin perimätiedon vahvistavan Muhammadin lapsivaimon. Kolumninsa Rantanen lopettaa toteamalla:

Mutta mutta. Käräjäoikeuden mukaan uskonnoista ei voida keskustella samoin periaattein ja käsittein kuin muista asioista: "Logiikalla tai niin sanotuilla järkiperusteluilla ei tämän vuoksi ole todellista merkitystä uskonnollisista kysymyksistä käytävissä keskusteluissa".

---

²⁵⁹ Paakkanen, ”Pykälällä suojataan yhteiskuntarauhaa”, 9.9.2009, HS.

²⁶⁰ Pyysiäinen, ”Uskonto on yhä tabu”, 15.9.2009, HS.

²⁶¹ Pyysiäinen, ”Uskonto on yhä tabu”, 15.9.2009, HS.

*Ilmeisesti järjellä ei tästä lähtien voida perustella myöskään oikeuden päätöksiä. Perustelut Halla-ahon tuomiolle ovat niin typeryyttäviä, että hengitys lamaantuu.*²⁶²

Toinen Vihreän Langan kolumnisti, Afrikasta kirjoittanut Elina Hirvonen, nosti esille, ettei missään vaiheessa koko oikeusprosessia, tai koko maahanmuuttokeskustelua, oltu otettu mukaan yhtään maahanmuuttajaa. Hän kirjoitti muslimeista, joita oli kohdannut Afrikan matkoillaan ja Halla-ahon tuomiosta:

Tuntuu, että näitä ihmisiä on pakko puolustaa. Ei Halla-ahon kirjoituksia, vaan sitä omituista leikkiä vastaan, jossa hyvää tarkoittavat ihmiset erehtyvät puolustamaan ”suvaitsevaisuutta” tavalla, joka sekä rikkoo yhtä demokratian tärkeimmistä arvoista, että vahvistaa kuvaa islamista kummallisena, erityistoimenpiteitä vaativana asiana, josta puhuttaessa on oltava varuillaan.

*(...) Profeetta Muhammedin pilakuvakohun ympärillä tapahtunut hissuttelu ja Halla-ahon saama tuomio ja sen pöhköt perustelut uskonnon ja logiikan suhteesta tuntuvat sanovan, että muslimit todella ovat jotain muuta kuin me, vinksahaneita lapsia, joiden suojelemiseksi sananvapautta on varmuuden vuoksi kavennettava.*²⁶³

Hirvosen sanoista voidaan lukea huomio tietynlaisesta valkoisen miehen taakka - ajattelusta²⁶⁴ suomalaisessa keskustelussa. Tässä ajattelussa muslimeilta ei odoteta kykyä käsitellä heitä vastaan asettuvaa kritiikkiä millään aikuismaisella ja sivistyneellä tavalla. Tämä taas johtaa siihen, että keskustelua heitä mahdollisesti loukkaavista aiheista aletaan sensuroida ja itsesensuroida. Tätä oli nähty Hirvosenkin mainitsemassa pilakuvakohussa, jossa pääministeri Vanhanen näki tarpeelliseksi pahoitella pilakuvien uudelleenjulkaisua²⁶⁵. Keskusrikospoliisi myös epäili Suomen Sisua ja muita tanskalaisia

---

²⁶² Rantanen, ”Järjetön tuomio”, 8.9.2009, Vihreä Lanka.

²⁶³ Hirvonen, ”Leikitäänkö tällaista: kaiken saa sanoa”, 10.9.2009, Vihreä Lanka.

²⁶⁴ Valkoisen miehen taakka tulee Rudyard Kiplingin runosta ”White Man’s Burden”. Valkoisen miehen taakka on yleisesti ymmärretty ”valkoisen miehen” moraalisen velvollisuutena on johtaa ja suojella ”ei valkoisia”.

²⁶⁵ Ervamaa, Vuoristo, ”Anteeksipyyntö Muhammed-kuvista oli pääministeri Vanhasen päätös”, 16.2.2006, HS.

pilakuvia uudelleen Suomessa julkaisseita rikoksesta²⁶⁶. Sikäli kuitenkin on myös mainittava, että pelot Islamin ja muslimien loukkaamisen seuraamuksista, eli mahdollisesta terroristista, ovat takuulla olleet osasyynä sensuurimentaliteetille.

Tällaisen ajattelun vaaroihin kuitenkin kuuluu se, että ongelmallisina pidetyt väitteet ja väittäjät painetaan maan alle ja heidän äänensä katoaa julkisesta keskustelusta, jossa he joutuisivat perustelemaan väitteitään ja kohtaamaan erilaisia mielipiteitä. Kun heidät poistetaan julkisuudesta, heidän vaikutusmahdollisuutensa yhteiskunnassa laskevat huomattavasti. Tällainen toiminta kenties toimi vielä ennen internetin syntyä, mutta sittemmin ihmiset ovat kenneet muodostamaan omia keskustelupalstojaan ja jatkamaan julkisuudesta kadonneiden mielipiteidensä kierrättämistä siellä. Omilla keskustelupalstoillaan he harvoin kohtaavat vastapuolta, jonka kanssa kilpailuttaa näkemyksiään. Useimpien asioiden osalta ongelma ei ole suuri, mutta mikäli laajasti jaettuja mielipiteitä ja huolia aletaan sensuroida, voi se johtaa kasvavaan painetilaan, joka voi purkautua hallitsemattomasti.

Vaikka Vihreän Langan kolumnisteista löytyi tuomion kyseenalaistajia, myös hyväksyviä kommentteja kuultiin. Vihreiden Naisten puheenjohtaja Heli Järvinen oli ”hirveän tyytyväinen”, että Halla-aho sai tuomion ja näin saatiin vedettyä raja siihen, mitä saa kirjoittaa ja mitä ei saa. Samalla kävi myös selväksi, että Halla-ahon blogin tutkintapyyntö oli lähtöisin juurikin siitä samasta tutkintapyyntöstä, jonka Vihreät Naiset toimittivat vuoden 2008 marraskuussa. Kun alkuperäisen tutkintapyyntön tekstistä ei löytynyt syytettävää, tutkintaa päätettiin laajentaa koko blogiin.²⁶⁷

Kaiken kaikkiaan tuomiota pidettiin Halla-ahon voittona. Hän sai olla sananvapausmarttyyri samalla, kun yhtä lausetta lukuun ottamatta koko hänen tuotantonsa pestiin mahdollisista rikosepäilyistä. Itse maahanmuuttokritiikin näkyvyyteen mediassa oikeudenkäynti ei kuitenkaan vaikuttanut. Halla-ahon laajempia poliittisia mielipiteitä ei juurikaan medioissa näkynyt, ei hyvässä eikä pahassa. Näin asiasta kiinnostuneet joutuivat tyytymään Halla-ahon omaan blogiin, Hommaforumiin ja alati kasvavaan määrään muita blogikirjoittajia. Vasta-argumentteja asiakysymyksiin oli vaikea löytää, eikä media ainakaan auttanut asiassa. Mediassa toistui tietynlainen

---

²⁶⁶ Repo, ”Krp epäilee Muhammed- julkaisijoita rikoksesta”, 15.2.2006, HS.

²⁶⁷ Leipola, ”Halla-aho sai sakot uskonrauhan rikkomisesta”, 8.9.2009, Vihreä Lanka.

poissulkeva tapa käsitellä Halla-ahon tekstejä. Vaikka Halla-ahoa puolusteltiin tuomion yhteydessä, tai yleisesti jos Halla-ahosta löydettiin jotakin positiivista tai neutraalia sanottavaa, muistettiin mainita, että tämän tekstit olivat ”lievimmillään kiistanalaisia ja pahimmillaan kuvottavia”²⁶⁸ tai, että ”hänen argumentointinsa on melko lapsellista”²⁶⁹.

Toinen huomiota herättävä asia Halla-ahon nousussa julkisuuden valokeilaan oli se, että vaikka keskustelu maahanmuuttokritiikin ympärillä näennäisesti kasvoi huomattavasti, se oli mediassa enemmänkin keskustelua maahanmuuttokritikoista, kuin heidän ajatuksistaan. Maahanmuuttopolitiikan osalta voidaan jopa sanoa, että julkista keskustelua lehdissä käytiin Rajamäen kaudella vain jonkin verran vähemmän, kun hän toi aktiivisesti mielipiteitään esiin ja kun hänen politiikkaansa kritisoitiin. Thorsin noustua maahanmuuttoministeriksi maahanmuuttopolitiikan vastustajat olivatkin yhtäkkiä aivan eri ihmisiä ja ryhmiä, kuin ne, jotka kritisoivat Rajamäkeä. Tämä näkyi myös lehtien asenteessa. Lehtien ulkopuolella oli kuitenkin tapahtunut suuri muutos, jossa maahanmuuttokriittiset äänenpainot saavuttivat kriittisen volyymin, jota ei internetin vuoksi enää voinut vaieta. Tämä näkyi myös muissa puolueissa, kun muun muassa kokoomuksesta ja keskustasta alkoi löytyä kriittisempiä äänenpainoja. Lehdistön hyökkäykset Halla-ahoa kohtaan varmasti eristivät häntä osittain, mutta ne myös nostivat mielenkiintoa häntä ja hänen ajatuksiaan kohtaan. Myös hän toi tämän ilmi:

Omissa joukoissa on ajoittain epäilty "Medianurkkauksen" ja vastineiden kirjoittamisen mielekkyyttä. Kokemusten valossa käytäntö on kuitenkin hyvä. Saan päivittäin postia ihmisiltä, jotka lehtijutut luettuaan ovat saapuneet paikalle aikomuksenaan antaa minun kuulla kunniani. Vastineen luettuaan he ovat rauhoittuneet ja todenneet, ettei se nyt ollutkaan ihan niin kuin Hesari antoi ymmärtää. Välillä taas käy niin, että henkilö, Hesarin kiihottamana, lähettää minulle tapa-itses-vitun-homopostia. Päivän tai parin päästä sama henkilö, vastineeseen tutustuttuaan,

---

²⁶⁸ Saarikoski, ”Saa puhua tyhmiä”, 27.8.2009, HS.; Saarikoski, ”Epämiellyttäviä totuuksia”, 3.12.2008, HS.

²⁶⁹ Rantanen, ”Järjetön tuomio”, 8.9.2009, Vihreä Lanka.

*lähettää anteeksipyyntö. Tällaisesta tulee hyvä mieli. Kiitos ja tunnustus kaikille, jotka malttavat myöntää erehtyneensä.*²⁷⁰

Itse tuomion osalta molemmat osapuolet valittivat eteenpäin ja asia jatkui seuraavana vuonna hovioikeudessa.²⁷¹

3.5. Halla-ahon vuosi

Tämän pääluvun ensimmäisessä lauseessa nimitin Halla-ahoa ”maahanmuuttokriittisen liikkeen absoluuttiseksi keskushahmoksi”. Käytyäni läpi lehdistöaineistoa reilun vuoden ajalta alkaen syksystä 2008 päättyen syyskuuhun 2009 voin todeta, että lehtien kautta Halla-aho hädän tuskin sai omaa poliittista ääntään kuuluviin. Sen sijaan hän kuitenkin sai paljon huomiota kohujen ansiosta. Poliittisessa keskustelussa Halla-aho oli lehtijulkisuuden osalta täysin sivuraiteilla ja useimmat maahanmuuton poliittisiin ongelmiin keskittyneet keskustelut, joita kävin läpi toisessa pääluvussa, eivät sisällyttäneet virkettäkään Halla-ahosta. Kuitenkin juuri tämän vuoden aikana Halla-aho onnistui vakiinnuttamaan itsensä Suomen poliittiselle kentälle ja ihmisten mieliin joko ikävänä rasistina, maahanmuuttokriitikoiden pelastavana mestarina tai ainakin jokseenkin mielenkiintoisena kuriositeettihahmona.

Lehdistön asenne Halla-ahoa kohtaan oli välillä jopa puhtaan vihamielistä ja vääristelevää. Tämä auttoi Halla-ahoa luomaan mainettaan tietyissä piireissä. Asiallisissakin artikkeleissa toimittajat muistuttivat lukijaa, että Halla-aho oli kaukana heidän mielipiteistään. Halla-aho taas käytti kaiken median antaman huomion hyväkseen omalla tavallaan omiensa joukossa, joko kommentoimalla lakonisesti Hommaforumilla tai kirjoittamalla vastineita omassa blogissaan. Nämä kommentit usein käänsivät lehdistön luoman narratiivin toiseen suuntaan ja saivat Halla-ahon näyttämään lehdistön mustamaalauskampanjan uhrilta.

---

²⁷⁰ Halla-aho, ”Kommentti Miska Rantaselle”, 17.12.2008, Scripta.

²⁷¹ Räisänen, ”Halla-ahon tuomio menee hovioikeuteen”, 17.9.2009, HS.

Lehdistössä puolusteltiin heidän suhtautumistaan Halla-ahoon hänen omalla suhtautumisellaan heihin ymmärtämättä sitä valtaeroa, joka valtakunnallisesti julkaistavan lehden toimittajan ja yksittäisen kunnallispoliitikon välillä oli. Puolueettomalta, mutta valveutuneelta, seuraajalta tällainen toiminta ei takuulla mennyt ohi ja jos Halla-ahon poliittiset mielipiteet sattuivat lähellekään seuraajan omia, oli helppo nähdä Halla-ahon itseasiassa hyötyvän massiivisesti saamastaan kohujulkisuudesta.

Mikään tästä ei kuitenkaan olisi voinut tapahtua ilman internetin luomaa julkaisuvapautta ja mahdollisuutta levittää omaa asiaansa ilman ulkopuolisten koneistojen painostusta. Koko Halla-ahon tapauksessa näkyi selkeästi median kamppailu uudenlaisen julkaisujärjestelmän kanssa. Tässä järjestelmässä media ei enää kyennyt kontrolloimaan narratiivia entisellä tavalla, vaan Halla-aho sai oman äänensä kuuluviin, vaikkei sitä lehdissä julkaistukaan. Lehdistössä siis rakentui yhdenlainen narratiivi Jussi Halla-ahosta. Samaan aikaan Halla-aho rakensi omaa narratiivia itsestään internetissä seuraajiensa kanssa. Ongelmaksi muodostui näiden narratiivien täydellinen yhteensopimattomuus, jota kummankaan osapuolen edustajat eivät katsoneet hyödylliseksi kuroa umpeen.

Loppulause

Olen tässä tutkimuksessani selvittänyt, miten maahanmuuttopolitiikan kritiikkiä on käsitelty Helsingin Sanomissa ja muussa suomalaisessa journalismissa. Tärkeimpiä huomioitani on ollut se, kuinka keskustelu muuttui aikarajauksen sisällä. 2000-luvun alkuvuosina keskustelu oli hajanaista, eivätkä maahanmuuttoaiheet kiinnostaneet poliitikkoja suuresti. Muutamia keskusteluita käytiin lähinnä silloin, kun ulkomaalaislakia oltiin uudistamassa ja näissä keskusteluissa kritiikkiä julkisuudessa antoivat usein lähinnä ihmisoikeusjärjestöjen edustajat ja muutamat tavalliset kansalaiset. Ensimmäisessä pääluvussa osoitin useita maahanmuuttokeskustelussa ilmenneitä ongelmia ja osapuolia. Keskustelun yleisimmät osapuolet olivat jaettavissa karkeasti kolmeen ryhmään, maahanmuuttopolitiikan kiristämiseen pyrkineisiin systeemipoliitikkoihin ja heitä vastustaneisiin yksilöoikeuspoliitikkoihin ja ihmisoikeustoimijoihin. Suurin yksittäinen ongelma keskusteluissa oli näiden ryhmien kyvyttömyys sovittaa toistensa tavoitteita yhteen. Systeemipoliitikoiden tavoite oli kiristää maahanmuuttopolitiikkaa, sillä se olisi auttanut vähentämään turvapaikkasysteemin väärinkäyttöä ja näin parantamaan turvapaikanhakijoiden mainetta. Heidän vastustajansa eivät hyväksyneet tätä, sillä se olisi voinut tarkoittaa turvapaikanhakijoiden oikeuksien kaventamista. He myös usein kritisoivat systeemipoliitikkoja negatiivisten asioiden julkituonnista, sillä jo se heidän mielestään vaikutti asenteisiin turvapaikanhakijoita kohtaan.

2000-luvun alkupuolen näkyvin poliittinen hahmo oli vuosien 2003 – 2007 sisäministeri Kari Rajamäki. Hän toi julki paljon sellaisia näkökulmia ja termejä, joita julkisuudessa ei oltu juurikaan käsitelty tai käytetty. Näitä olivat muiden muassa ankkurilapset ja turvapaikanhakijoiden toimeentulotuet, jotka houkuttelivat maahan selkeästi perusteettomia turvapaikanhakijoita. Siis turvapaikanhakijoita, joiden kohdalla voitiin jo prosessin alussa nähdä hylkäyksen olevan varma, mutta jotka silti piti ajaa koko byrokratian läpi.

Rajamäki oli systeemipoliitikon mallikappale, jolle tärkeintä oli luoda aukottomia lakeja ja mahdollisimman vähän mahdollisuuksia yhteiskunnan hyväksikäytölle. Rajamäki sai

kritiikkiä ihmisoikeustoimijoilta ja yksilöoikeuspoliitikoilta sekä myös niiltä henkilöiltä, jotka näkivät turvapaikkasysteemissä mahdollisuuden kasvattaa suomalaista työreserviä tulevaisuuden työvoimapulaa vastaan. Lehdistössä Rajamäkeä pidettiin kovan linjan edustajana ja välillä hän sai ankaraa kritiikkiä myös omiensa sekä hallituskumppaniensa piiristä. Sosiaalidemokraattien oma nuorisjärjestökin vaati Rajamäkeä muuttamaan linjaansa tai eroamaan. Rajamäki piti kuitenkin linjansa ja vastasi asiallisesti kritikoilleen läpi kautensa. Rajamäki käytti mediaa oman politiikkansa välineenä, eikä niinkään ajautunut ristiriitoihin sen kanssa. Hän vältti kohut ja hänen vaikutuksensa oli puhtaasti politiikan puolella.

Vuoden 2003 eduskuntavaaleissa Rajamäen lisäksi eduskuntaan pääsi myös Perussuomalaisten Tony Halme, joka edusti paljon räikeämpää puhetapaa. Halmetta pidettiin oikeistopopulistina ja HS:ssa häneen suhtauduttiinkin lähinnä halveksuvasti. Hän jäi lopulta poliittisesti erittäin vähille ansioille jäätyään heinäkuussa 2003 jäi kiinni useista rikoksista. Halme oli kuitenkin osoitus siitä, että puhtaasti maahanmuuttoa kritisoimalla saattoi haastaa poliittista konsensusta.

Rajamäen kauden jälkeen maahanmuuttoasioille luotiin oma ministerinsalkku, jonka otti hoitaakseen RKP:n Astrid Thors. Toisessa pääluvussani olen käsitellyt Thorsin aikaa pitkälti Maahanmuuttoviraston tilastoista käytyjen mediakeskusteluiden kautta. Thors halusi muuttaa Rajamäen tiukan maahanmuutto- ja turvapaikkalinjan. Thorsin kaudella turvapaikanhakijamäärät kasvoivat huomattavasti ja maahanmuuttopolitiikan kritisointiin liittyi uusi liike, joka kutsui itseään maahanmuuttokriittiseksi. Heitä ei kuitenkaan näkynyt maahanmuuttokeskusteluissa. Näissä käsiteltiin syitä turvapaikanhakijamäärien nousuun, samoin perheenyhdistämisä, ankkurilapsia ja ulkomaalaislain uudistuksia. Keskusteluissa olivat vallalla ihmisoikeustoimijoiden kritiikki maahanmuuttoviraston toimia kohtaan ja systeemipoliitikkojen kritiikki maahanmuuttolakien ja niihin suunniteltujen uudistusten leväperäisyyttä kohtaan. Välillä julkisuuteen nousivat myös kansalaisten kasvaneet huolet maahanmuuttopolitiikan osalta. Tätä edusti muun muassa lähes 30 000 nimeä kerännyt kansalaisadressi Thorsin lakimuutosehdotusta vastaan. Turvapaikanhakijamäärien kasvamisesta johtuen monet lait ja mietinnöt päättyivät usein lopulta systeemipoliitikkojen linjoille.

Kolmannessa pääluvussani käsittelin maahanmuuttokriitikko Jussi Halla-ahon medianäkyvyyttä noin vuoden ajalta syksystä 2008 syksyyn 2009. Halla-aho oli ensimmäinen ja samalla näkyvin maahanmuuttokriitikko. Hänen johdollaan maahanmuuttokriitikot saivat medianäkyvyyttä, mutta keskustelu liikkui lähinnä Halla-ahon blogikirjoituksista syntyneissä kohuissa. Halla-aho ei lehdissä päässyt juurikaan esittämään poliittisia mielipiteitään, vaan hänestä maalattiin kuva kohupoliitikkona. Jotkut kohuista olivat ymmärrettäviä, mutta välillä journalistit tuntuivat ymmärtävän Halla-ahoa tarkoituksenmukaisesti väärin. Halla-aho selitti tätä poliittisilla tarkoituksiperillä, sillä hänen poliittiset päämääränsä olivat selkeässä ristiriidassa yleisten arvojen kanssa. Tämän tahallisen väärinymmärtämisen ja poliittisen ajojahdin narratiivin ympärille Halla-aho rakensi Scripta-blogissaan omaa versiotaan tarinasta.

Halla-aho oli alusta alkaen selkeän mediakriittinen, eikä media myöskään antanut hänelle syytä vähentää kriittisyyttään. Kohujen kasautuessa Halla-ahon käytös mediaa kohtaan muuttui yhä välttelevämmäksi ja lopulta hän antoi lausuntoja vain erittäin harvoin. Sen sijaan esimerkiksi syytteen julkistamisen yhteydessä Halla-aho kommentoi asiaa ainoastaan bloginsa kautta.

Jatkotutkimusten osalta koen tämän pro gradu -tutkimukseni olevan otollinen historiallinen tausta moneen keskusteluun. Yksi mielekkäimmistä jatkotutkimuskohteista olisi seurata maahanmuuttokriittisen liikkeen muotoutumista kohti vuoden 2011 eduskuntavaaleja ja Perussuomalaisten niin sanottua jytky-voittoa. Myös Halla-ahon mediakuva ja -käytöksen seuraaminen vuoden 2009 jälkeen olisi otollinen tutkimusaihe etenkin viime vuosien tapahtumien jälkeen.

Lähteet ja kirjallisuus

Elektroniset lähteet

Helsingin Sanomat (HS)

- Ahtiainen & Harju, "Supo: Suomessa ei terrorismiuhkaa", 13.9.2001, HS.
<https://www.hs.fi/kotimaa/art-2000003996230.html>.
- Astikainen, Vuoristo, "Ulkomaalaisten värväys närästää vasemmistoa", 9.11.2006, HS.
<https://www.hs.fi/kotimaa/art-2000004438827.html>.
- Biaudet, "Maahanmuutto hoidettava vastuullisesti" 13.6.2002, HS.
<https://www.hs.fi/mielipide/art-2000004059414.html>.
- Elonen, "Työskentelyn mahdollistaminen hyvä uudistus", 18.2.2009, HS.
<https://www.hs.fi/kotimaa/art-2000004633556.html>.
- Elonen, "Kasvatilapsi liki joka perheessä", 29.8.2010, HS.
<https://www.hs.fi/kotimaa/art-2000004752580.html>.
- Elonen, "Käsittelyruuhka on laitton", 29.8.2010, HS. <https://www.hs.fi/kotimaa/art-2000004752564.html>.
- Elonen, "Näistä syistä perhesidehakemukset ovat ruuhkautuneet", 29.8.2010, HS.
<https://www.hs.fi/kotimaa/art-2000004752563.html>.
- Ervamaa & Vuoristo, "Anteeksipyyntö Muhammed-kuvista oli pääministeri Vanhasen päätös", 16.2.2006, HS. <https://www.hs.fi/ulkomaat/art-2000004375716.html>.
- Filatov, "Turvapaikkakäsittelyn nopeuttaminen toisi säästöjä", 27.11.2005, HS.
<https://www.hs.fi/mielipide/art-2000004355751.html>.
- Grönholm, "Poliisi aloittaa rikostutinnan Jussi Halla-ahosta", 13.12.2008, HS.
<https://www.hs.fi/kaupunki/art-2000004619586.html>.
- Grönholm, "Vihreiden naisjärjestö harkitsee rikosilmoitusta Jussi Halla-ahosta", 14.11.2008, HS. <https://www.hs.fi/kaupunki/art-2000004612474.html>.

Grönholm, "Vihreät Naiset tekee tutkintapyyntöön Halla-ahosta", 20.11.2008, HS.
<https://www.hs.fi/kaupunki/art-2000004613880.html>.

Hamilo, "Kohu Vanhasen rotuopista kulkee tuttuja latuja", 17.8.2004, HS.
<https://www.hs.fi/tiede/art-2000004244787.html>.

Hannula, "Maahanmuuttoministeri hävisi väännön isoäitipykälästä", 28.10.2010, HS.
<https://www.hs.fi/kotimaa/art-2000004765619.html>.

Hannula & Mannila, "Suomen oma ilmiö", 30.8.2010, HS.
<https://www.hs.fi/kotimaa/art-2000004752820.html>.

Harju, "Käännytyksissä tarvittu lääkäriä tänä vuonna kuudesti", 31.10.2003, HS.
<https://www.hs.fi/kotimaa/art-2000004178721.html>.

Harju, "Tony Halme sai ehdollista vankeutta", 31.1.2004, HS.
<https://www.hs.fi/kotimaa/art-2000004199099.html>.

Harju, "Tony Halmeen syytekirjelmässä uusia rikoksia", 24.10.2003, HS.
<https://www.hs.fi/kotimaa/art-2000004177068.html>.

Hautamäki, "Hallitus pääsi sopuun uudesta ulkomaalaislaista", 19.12.2002, HS.
<https://www.hs.fi/kotimaa/art-2000004107402.html>.

Hautamäki, "Tony Halme valmis presidentiksi, jos kansa haluaa", 8.6.2003, HS.
<https://www.hs.fi/kotimaa/art-2000004145956.html>.

Hautamäki, "Uudelleen valittu Timo Soini ajaa myönteistä populismia", 8.6.2003, HS.
<https://www.hs.fi/kotimaa/art-2000004145957.html>.

Himanen, "Turvaa vai toimeentuloa", 11.9.2005, HS.
<https://www.hs.fi/paakirjoitukset/art-2000004336375.html>.

HS, "Sijaako oikeistopopulismille?", 12.6.2002, pääkirjoitus.
<https://www.hs.fi/paakirjoitukset/art-2000004059152.html>.

HS, "Ulkomaalaislakia ei ehditä käsitellä eduskunnassa", 18.1.2003, Kotimaa.
<https://www.hs.fi/kotimaa/art-2000004113475.html>.

HS-STT, "Poliisi epäilee Yleä Halla-ahon kunnian loukkaamisesta", 14.2.2009, HS.
<https://www.hs.fi/kaupunki/art-2000004632607.html>.

Huhtanen, "Seppo Kanerva asettuu perussuomalaisten vaaliehdokkaaksi", 14.9.2008, HS.
<https://www.hs.fi/kaupunki/art-2000004598136.html>.

Hytinantti, "Lapsille tilaisuus turvapaikkaan", 26.7.2005, HS.
<https://www.hs.fi/mielipide/art-2000004325290.html>.

Härkönen & Jaakkola, "Tony Halmeen epäillään ampuneen asunnossaan", 4.7.2003, HS.
<https://www.hs.fi/kaupunki/art-2000004151424.html>.

Kaaja, "Ulkomaalaisvirasto valmistautuu pikakäännetyksien voimaantumiseen", 6.7.2000, HS.
<https://www.hs.fi/kotimaa/art-2000003895617.html>.

Kaarto, "Kokoomusnuoret: Thorsin erottava", 12.12.2008, HS.
<https://www.hs.fi/kotimaa/art-2000004619249.html>.

Kaarto, "Oikeusoppineet: Soinin EU-protesti-idea moraaliton", 17.12.2008, HS.
<https://www.hs.fi/kotimaa/art-2000004620371.html>.

Kaitila, "Meillä ei ole pikakäännetyksiä" 25.1.2003, HS. <https://www.hs.fi/mielipide/art-2000004114948.html>.

Kauppinen, "Jopa kolmannes alaikäisistä turvapaikanhakijoista valehdellut ikänsä", 5.5.2009, HS. <https://www.hs.fi/kotimaa/art-2000004650355.html>.

Kerkelä, "Romanit hakevat taas sankoin joukoin turvapaikkaa Suomesta" 30.5.2002, HS.
<https://www.hs.fi/kotimaa/art-2000004055902.html>.

Koskela, "Turvapaikka ei järjesty noin vain", 13.10.2001, HS.
<https://www.hs.fi/mielipide/art-2000004003457.html>.

Kuokkanen, "Timo Soini ei aio allekirjoittaa rasismien vastaista vetoomusta" 17.4.2009, HS.
<https://www.hs.fi/kotimaa/art-2000004646016.html>.

Lapintie, "Kerjäläiset ilmestyivät katukuvaamme", 25.6.2008, HS.
<https://www.hs.fi/kotimaa/art-2000004579371.html>.

Lapintie, "Maahanmuuttoasioiden siirto sisäministeriölle hämmästyttää", 17.4.2007, HS.
<https://www.hs.fi/talous/art-2000004476222.html>.

Lappalainen, "Soinin tilalle EU-parlamenttiin Sampo Terho", 19.4.2011, HS.
<https://www.hs.fi/kotimaa/art-2000004801677.html>.

Lehto, "Osa Suomesta turvapaikkaa hakevista lapsista apaattisia", 25.5.2005, HS.
<https://www.hs.fi/kotimaa/art-2000004311633.html>.

Levonen, "Suomeen helppo soluttautua", 8.10.2001, HS.
<https://www.hs.fi/mielipide/art-2000004002206.html>.

Luukka, "Presidenttiehdokkaat ja pakolaiset", 11.12.2005, HS.
<https://www.hs.fi/sunnuntai/art-2000004359396.html>.

Manninen, "Tiukan linjan muuttaja", 6.5.2007, HS. <https://www.hs.fi/sunnuntai/art-2000004480726.html>.

Markkanen, "Ikäarvio tehty lähes 150:lle yksin turvapaikkaa hakeneelle lapselle", 15.1.2010, HS. <https://www.hs.fi/kotimaa/art-2000004705211.html>.

Markkanen, "Ikää voidaan vain arvioida", 15.1.2010, HS. <https://www.hs.fi/kotimaa/art-2000004705210.html>.

Markkanen, "Yli puolet turvapaikkahakemuksista todetaan perusteettomiksi", 23.8.2005, HS. <https://www.hs.fi/kotimaa/art-2000004331785.html>.

Mielonen, "Halla-aho jättäytyi eurovaaleista - ja arvosteli Rkp:tä", 28.4.2009, HS.
<https://www.hs.fi/kotimaa/art-2000004649012.html>.

Muilu, "Tarkastajat kaipaavat siirtolaisuuspolitiikkaa", 18.11.2000, HS.
<https://www.hs.fi/kotimaa/art-2000003927513.html>.

Mäkinen, "Mitä Jussi Halla-aho oikein tahtoo?", 30.11.2008, HS.
<https://www.hs.fi/sunnuntai/art-2000004616475.html>.

Mäkinen, "Rami Sipilä ei pidä somaleista", 15.2.2009, HS.
<https://www.hs.fi/sunnuntai/art-2000004632955.html>.

Mölsä, "Poliisi lopetti Ylen Halla-aho-uutisen esitutinnan", 6.5.2009, HS.
<https://www.hs.fi/kotimaa/art-2000004650596.html>.

Mölsä, "Turvapaikanhakijoiden ikätestaus lakiin", 13.11.2009, HS.
<https://www.hs.fi/kotimaa/art-2000004692380.html>.

Mölsä & Rantanen, "Timo Soini yllättäen ehdolle kesäkuun eurovaaleihin", 28.3.2009, HS. <https://www.hs.fi/kotimaa/art-2000004642521.html>.

Mölsä & Vuoristo, "Timo Soini tarjoutuu protestin kanavaksi", 4.3.2003, HS.
<https://www.hs.fi/kotimaa/art-2000004124036.html>.

Nieminen, "Tony Halme jää syyskuuksi sairastamaan", 31.8.2003, HS.
<https://www.hs.fi/kotimaa/art-2000004164077.html>.

Nieminen, "Tony Halmeen kansanedustajaura jää yhteen vaalikauteen", 30.11.2006, HS.
<https://www.hs.fi/kotimaa/art-2000004443986.html>.

Nousiainen, "Koti kaukana Kabulista", 25.11.2001, HS. <https://www.hs.fi/sunnuntai/art-2000004013719.html>.

Nousiainen, "Kunpa olisi vain yksi kieli", 9.6.2002, HS. <https://www.hs.fi/sunnuntai/art-2000004058533.html>.

Nousiainen, "Onko Suomessa maahanmuuttopolitiikka?", 9.6.2002, HS.
<https://www.hs.fi/sunnuntai/art-2000004058534.html>.

Oksa, "Ei mitään sosiaalipummeja", 20.11.2005, HS. <https://www.hs.fi/sunnuntai/art-2000004354010.html>.

Paakkanen, "Halla-aho veti kymmeniä tukijoita oikeustalolle", 26.8.2009, HS.
<https://www.hs.fi/kaupunki/art-2000004674790.html>

Paakkanen, "Nettiaika herätti henkiin pitkään uinuneen jumalanpilkkapykälän",
9.9.2009, HS. <https://www.hs.fi/kaupunki/art-2000004677898.html>

Paakkanen, "Oikeus: Jussi Halla-ahon lausunto ruokkii uskonnollista
suvaitsemattomuutta", 9.9.2009, HS. <https://www.hs.fi/kaupunki/art-2000004677899.html>.

Paakkanen, "Pykälällä suojataan yhteiskuntarauhaa", 9.9.2009, HS.
<https://www.hs.fi/kaupunki/art-2000004677895.html>.

Palm, "Kari Rajamäki: Lääkityksellä ei saa varmistaa käännytystä", 14.11.2003, HS.
<https://www.hs.fi/kotimaa/art-2000004181848.html>.

Pihlanto, "Tulijoille tiukempi kontrolli", 10.10.2001, HS.
<https://www.hs.fi/mielipide/art-2000004002678.html>.

Pohjanpalo, "Maahanmuuttoasioille oma ministeri", 17.4.2007, HS.
<https://www.hs.fi/kotimaa/art-2000004476246.html>.

Pyykkönen, "Suurin kannatus vuokratuloalueilla", 19.3.2003, HS.
<https://www.hs.fi/kaupunki/art-2000004127645.html>.

Pyysiäinen, "Uskonto on yhä tabu", 15.9.2009, HS. <https://www.hs.fi/mielipide/art-2000004679270.html>.

Pääkirjoitus, "Lukuja tästä maailmasta, tältä vuosisadalta", 3.4.2010, HS.
<https://www.hs.fi/paakirjoitukset/art-2000004722369.html>.

Pääkirjoitus, "Kohtuuton laki on muutettava", 5.9.2009, HS.
<https://www.hs.fi/paakirjoitukset/art-2000004677045.html>.

Pääkirjoitus, "Soini keksi uuden vaalitempun", 31.3.2009, HS.
<https://www.hs.fi/paakirjoitukset/art-2000004642880.html>.

Rajamäki, "Päällekkäisyydet pois pakolaisasioista", 9.11.2003, HS.
<https://www.hs.fi/mielipide/art-2000004180565.html>.

Rajamäki, "Laiton maahanmuutto on syytä torjua tehokkaasti", 24.11.2005, HS.
<https://www.hs.fi/mielipide/art-2000004354926.html>.

Rajamäki, "Lapsen etu on keskeinen turvapaikkamenettelyssä", 3.8.2005, HS.
<https://www.hs.fi/mielipide/art-2000004326976.html>.

Rajamäki, "Maahanmuuttopolitiikasta tarvitaan rohkeaa keskustelua", 1.11.2007, HS.
<https://www.hs.fi/mielipide/art-2000004523166.html>.

Rajamäki, "Turvapaikkapolitiikka pitää erottaa työvoimapolitiikasta", 1.12.2005, HS.
<https://www.hs.fi/mielipide/art-2000004356762.html>.

Rantanen, "Kannattajat keräävät Halla-aholle nimiä eurovaaleja varten", 19.3.2009, HS.
<https://www.hs.fi/kotimaa/art-2000004640246.html>.

Rantanen & Sutinen, "Ulkomaalaislain muutos toisi satoja mummoja Suomeen vuosittain", 8.4.2010, HS. <https://www.hs.fi/kotimaa/art-2000004723092.html>.

Rastas, "Maahanmuuttokysymykset kattavat laajan alueen", 29.11.2005, HS.
<https://www.hs.fi/mielipide/art-2000004356238.html>.

Reinboth, "Ukrainalaisperhettä lääkinnyt hoitaja pyysi lääkäriä toistuvasti paikalle", 15.6.2004, HS. <https://www.hs.fi/kotimaa/art-2000004231197.html>.

Repo, "Krp epäilee Muhammed-julkaisijoita rikoksesta", 15.2.2006, HS.
<https://www.hs.fi/kotimaa/art-2000004375389.html>.

Rosberg, "Jäikö ulkomaalaislakiin korjattavaa?", 18.1.2003, HS.
<https://www.hs.fi/mielipide/art-2000004113326.html>.

Räikkä, "Halla-aho, median uhri", 10.2.2009, HS. <https://www.hs.fi/radiotelevisio/art-2000004631760.html>.

Räisänen, "Halla-ahon tuomio menee hovioikeuteen", 17.9.2009, HS.
<https://www.hs.fi/kaupunki/art-2000004679656.html>.

Räisänen, "Meri-Rastilassa Tony Halmeen vaalivoitto ei ollut yllätys", 19.3.2003, HS.
<https://www.hs.fi/kaupunki/art-2000004127646.html>.

Saarikoski, "Epämiellyttäviä totuuksia", 3.12.2008, HS. <https://www.hs.fi/kulttuuri/art-2000004617067.html>.

Saarikoski, "Saa puhua tyhmiä", 27.8.2009, HS. <https://www.hs.fi/kulttuuri/art-2000004674996.html>.

Saikkonen, "Astrid Thors ei kajoa ulkomaalais- lain perhe- tulkintaan", 3.7.2009, HS.
<https://www.hs.fi/kotimaa/art-2000004663454.html>.

Salmenhaara & Forsander & Etnisten suhteiden ja kansainvälisen muuttoliikkeen tutkimuksen seura, "Miten hallinnoida maahanmuuttoa?" 20.11.2003, HS.
<https://www.hs.fi/mielipide/art-2000004183249.html>.

Salmenhaara & Forsander, "Pakolaisasiat ulkoministeriölle", 3.11.2003, HS.
<https://www.hs.fi/paakirjoitukset/art-2000004179099.html>.

Salonen, "Jussi Halla-ahon blogikirjoitukset syyteharkintaan", 27.1.2009, HS.
<https://www.hs.fi/kaupunki/art-2000004628633.html>.

Salonen, "Poliisi harkitsee Jussi Halla-ahon aseluvan peruuttamista", 29.11.2008, HS.
<https://www.hs.fi/kaupunki/art-2000004616088.html>.

Sanottua, "Ketään ei saa syrjiä syntyperän...", 14.8.2004, HS.
<https://www.hs.fi/kotimaa/art-2000004244288.html>.

Seppälä, "Vuosikymmen opetti elämää maahanmuuttajien kanssa", 27.12.2001, HS.
<https://www.hs.fi/paakirjoitukset/art-2000004020624.html>.

Seuri, "Jussi Halla-aho julkaisee kirjan kiistellyistä kirjoituksistaan", 24.2.2009, HS.
<https://www.hs.fi/kaupunki/art-2000004634940.html>.

Silfverberg, "Kuuluvatko Jussi Halla-ahon blogikirjoitukset oikeuden arvioitaviksi?", 30.8.2009, HS. <https://www.hs.fi/sunnuntai/art-2000004675786.html>.

Sinerkari, "Tyytymättömyys purkautui", 18.3.2003, HS. <https://www.hs.fi/kotimaa/art-2000004127579.html>.

- Sirva & Åberg, "Pikakäännytys ei takaa oikeusturvaa", 23.1.2003, HS.
<https://www.hs.fi/mielipide/art-2000004114434.html>.
- Sirva & Åberg, "Ulkomaalaislakiin jäi korjaamista", 11.1.2003, HS.
<https://www.hs.fi/mielipide/art-2000004111674.html>.
- Sirva, "Perheen yhdistäminen edistää pakolaisten kotoutumista", 12.7.2009, HS.
<https://www.hs.fi/paakirjoitukset/art-2000004665300.html>.
- STT, "Pikakäännytys menossa läpi eduskunnassa", 13.6.2000, HS.
<https://www.hs.fi/kotimaa/art-2000003890723.html>.
- Sutinen, "Eduskunnassa haluja kiristää perheen Suomeen saamisen ehtoja" 9.2.2011, HS.
<https://www.hs.fi/kotimaa/art-2000004786839.html>.
- Toivonen, "Noin joka kahdeksas huijaa ikänsä", 30.3.2010, HS.
<https://www.hs.fi/kotimaa/art-2000004721599.html>.
- Tulonen, "Pikakäännytyslaki lopetti Itä-Euroopan romanien tulon", 2.1.2001, HS.
<https://www.hs.fi/kotimaa/art-2000003937431.html>.
- Visanen, "Turvapaikan saa nopeammin", 26.11.2003, HS.
<https://www.hs.fi/mielipide/art-2000004184681.html>.
- Vuoristo, "Pikakäännytystä vaadittiin taas eduskunnassa", 15.4.2004, HS.
<https://www.hs.fi/kotimaa/art-2000004216760.html>.
- Vuoristo, "Eduskunta pyyhki pykälistä ulkomaalaislain kiistellyt muutokset", 13.12.2008, HS.
<https://www.hs.fi/kotimaa/art-2000004619514.html>.
- Vuoristo, "Humanitaarinen suojelu lakiin", 18.2.2009, HS.
<https://www.hs.fi/kotimaa/art-2000004633555.html>.
- Vuoristo, "Kokoomus haastaa oikeistopopulismin", 8.6.2002, HS.
<https://www.hs.fi/kotimaa/art-2000004058413.html>.

Muu lehtiaineisto

Huhtanen, "Timo Soini: Rikostuomio toisi potkut Halla-aholle", 17.2.2009, IS.
<https://www.is.fi/kotimaa/art-2000000030138.html>.

Ilta-Sanomat, 12.8.2004.

Ilta-Sanomat, "Biaudet syyttää Zyskowiecia muukalaisvihasta", 11.6.2002, IS.
<https://www.is.fi/kotimaa/art-2000000282674.html>.

IS, "Poliisi: Jussi Halla-ahon aselupa mietintään", 28.11.2008, IS.
<https://www.is.fi/kotimaa/art-2000000314145.html>.

Kukko-Liedes, "Viranomaisten yhteistyö päättyi", 19.2.2004, Kaleva.
<https://www.kaleva.fi/uutiset/kotimaa/viranomaisten-yhteistyo-patkii/360041/>.

Leipola, "Halla-aho sai sakot uskonrauhan rikkomisesta", 8.9.2009, Vihreä Lanka.
<https://www.vihrealanka.fi/uutiset/halla-aho-sai-sakot-uskonrauhan-rikkomisesta>.

MTV3, "Perussuomalaisten Halla-ahosta rikostutkinta", 12.12.2008, MTV3.fi.
<https://www.mtvuutiset.fi/artikkeli/perussuomalaisten-halla-ahosta-rikostutkinta/2065558>.

Pokkinen, "Poliisi keskeytti turvapaikanhakijoiden ikätestit", 27.5.2009, YLE.
<https://yle.fi/uutiset/3-5257421>.

Pääkirjoitus, "Rovaniemen surmien jäljet hirvittävät", 20.5.2008, Kaleva.
<https://www.kaleva.fi/mielipide/paakirjoitukset/rovaniemen-surmien-jaljet-hirvittavat/312764/>.

STT, "Halla-Aholle syyte", 27.3.2009, IL.

Sudenniemi, "Ryöstörikoksista jää yli puolet paljastumatta", 21.2.2008, Turun Sanomat.
<https://www.ts.fi/uutiset/kotimaa/1074262348/Ryostorikoksista+jaa+yli+puolet+paljastumatta>.

Stenius, "Halla-aholle kritiikkiä sananvapausjärjestöstä", 25.8.2009, Uusi-Suomi.
<https://www.uusisuomi.fi/kotimaa/69733-halla-aholle-kritiikkiä-sananvapausjarjestosta>.

Tossavainen, "Helsingin Sanomat otti oikeuden omiin käsiinsä ja vaaransi maan turvallisuuden", 17.12.2017, Imatralainen.
<https://www.imatralainen.fi/blogi/590845-helsingin-sanomat-otti-oikeuden-omiin-kasiinsa-ja-vaaransi-maan-turvallisuuden>.

Uusi-Suomi, "Bulgarialaiset hävisivät Suomen turvapaikkajonosta", 17.10.2010 Uusi Suomi. <https://www.uusisuomi.fi/kotimaa/103934-bulgarialaiset-havisivat-suomen-turvapaikkajonosta>.

Yle, "Halla-aho: Poliittinen paine syytteen takana", 27.3.2009, Yle.fi.
<https://yle.fi/uutiset/3-5737549>.

Blogit

Halla-aho, ""It's raining shit, Halla-lujah!""", 17.2.2009, Scripta. http://www.halla-aho.com/scripta/its_raining_shit_halla-lujah.html. (Luettu 2.5.2019).

Halla-aho, "Esitutkintaa koskeva päivitys, osa 2", 27.1.2009, Scripta. http://www.halla-aho.com/scripta/esitutkintaa_koskeva_paivitys_osa2.html. (Luettu 2.5.2019).

Halla-aho, "Ilmoitusasia", 21.12.2006, Scripta-blogin vieraskirja. <http://www.halla-aho.com/scripta/guestbook/vieraskirja393.html>. (Luettu 2.5.2019).

Halla-aho, "Kommentti homonampumiskohinaan", 28.11.2008, Scripta. http://www.halla-aho.com/scripta/kommentti_homonampumiskohinaan.html. (Luettu 2.5.2019).

Halla-aho, "Kommentti Miska Rantaselle", 17.12.2008, Scripta. http://www.halla-aho.com/scripta/kommentti_miska_rantaselle.html. (Luettu 2.5.2019).

Halla-aho, "Kommentti päivän hesariin", 30.11.2008, Scripta. http://www.halla-aho.com/scripta/kommentti_paivan_hesariin.html. (Luettu 2.5.2019).

- Halla-aho, "Lyhyesti syytteestä", 27.3.2009, Scripta. http://www.halla-aho.com/scripta/syytteesta_lyhyesti.html. (Luettu 2.5.2019).
- Halla-aho, "Lyhyt kommentti esitutkintaan", 13.12.2008, Scripta. http://www.halla-aho.com/scripta/lyhyt_kommentti_esitutkintaan.html. (Luettu 2.5.2019).
- Halla-aho, "Minä, Hesari ja JSN", 9.10.2008., Scripta. http://www.halla-aho.com/scripta/mina_hesari_ja_jsn.html. (Luettu 2.5.2019).
- Halla-aho, "Monikulttuurisuus ja nainen", 20.12.2006, Scripta. http://www.halla-aho.com/scripta/monikulttuurisuus_ja_nainen.html. (Luettu 2.5.2019).
- Halla-aho, "Muutama täky Illmanin Mikalle", 3.6.2008, Scripta. http://www.halla-aho.com/scripta/muutama_taky_illmanin_mikalle.html. (Luettu 2.5.2019).
- Halla-aho, "Tiedote syyteharkinnasta", 26.3.2009, Scripta. http://www.halla-aho.com/scripta/tiedote_syyteharkinnasta.html. (Luettu 2.5.2019).
- Halla-aho, "Tuomiosta ja reaktioista", 14.9.2009, Scripta. http://www.halla-aho.com/scripta/tuomiosta_ja_reaktioista.html. (Luettu 2.5.2019).
- Halla-aho, "Tutkintapyyntö Ylen uutislähetystä", 9.2.2009, Scripta. http://www.halla-aho.com/scripta/tutkintapyynto_ylen_uutislahetyksesta.html. (Luettu 2.5.2019).
- Hirvonen, "Leikitäänkö tällaista: kaiken saa sanoa", 10.9.2009, Vihreä Lanka. <https://www.vihrealanka.fi/blogit/leikitaanko-tallaista-kaiken-saa-sanoa>. (Luettu 9.5.2019).
- Rantanen, "Järjetön tuomio", 8.9.2009, Vihreä Lanka. <https://www.vihrealanka.fi/blogit/jarjeton-tuomio>. (Luettu 9.5.2019).
- Terho, "EU ja maahanmuutto, osa 1-3", 25.-29.3.2009, sampoterho.fi. <http://sampoterho.fi/?p=113> & <http://sampoterho.fi/?p=110> & <http://sampoterho.fi/?p=107>. (Luettu 2.5.2019).
- Tontti, "Sananvapauden takapajula", 16.2.2009, Vihreä Lanka. <https://www.vihrealanka.fi/blogit/sananvapauden-takapajula>. (Luettu 9.5.2019).

Muut elektroniset aineistot

Finlex, Laki ulkomaalaislain muuttamisesta, 30.6.2000.
<https://www.finlex.fi/fi/laki/alkup/2000/20000648>. (Luettu 2.5.2019).

Hallituksen esitys eduskunnalle laiksi ulkomaalaislain muuttamisesta, 11.6.2010, (Luettu 2.5.2019).

Helsingin Käräjäoikeus, ”TUOMIO 09/8225”, 8.9.2009.
<https://uskonnonvapaus.fi/lait/hki-ko-2009-09-08.html>. (Luettu 2.5.2019).

Homma Admin, ”2009-03-27 HS: Halla-aholle syyte uskonrauhan rikkomisesta ja kansankiihotuksesta”, 27.3.2009, Hommaforum.
<https://hommaforum.org/index.php/topic,4085.0.html> (Luettu 2.5.2019).

Kaikkinaisen rotusyrjinnän poistamista koskeva kansainvälinen yleissopimus, Osa 1, Artikla 1, 1970. <https://www.finlex.fi/fi/sopimukset/sopsteksti/1970/19700037>. (Luettu 2.5.2019).

Kalske, Syytemääräys Dnro R 09/8, 27.3.2009, Valtakunnansyyttäjänvirasto.
<https://docplayer.fi/2022955-1-8-syytemaarays-27-3-2008-dnro-r-09-8-jussi-halla-aho-armfeltintie-18-a-4-00150-helsinki-1-esitutkinta-8010-r-013164-09.html>. (Luettu 2.5.2019).

Mäki-Ketelä, ”ASTRID THORSIN IDEOIMA UUSI ULKOMAALAISLAKI HYLÄTTÄVÄ!”, 9.12.2008. <https://www.adressit.com/ulkomaalaislaki>. (Luettu 2.5.2019).

Oikeusministeriö, Ehdokkaiden äänet, 10.6.2009.
https://tulospalvelu.vaalit.fi/EP2009/s/tulos/ehdtulos_kokomaa.html (Luettu 2.5.2019).

Tilastokeskus, ” Työssäkäynti 2008”, 2010, 4.
https://tilastokeskus.fi/til/tyokay/2008/01/tyokay_2008_01_2010-04-20_tie_002_fi.html. (Luettu 2.5.2019).

Tilastokeskus, ”Käsitteet ja määritelmät”,
<https://www.stat.fi/tup/maahanmuutto/kasitteet-ja-maaritelmat.html>. (9.5.2019).

Tilastokeskus, ”Työssäkäynti 2007”, 30.9.2009, 4. (Luettu 2.5.2019).

Tilastokeskus, vuoden 2003 eduskuntavaalien tulokset,
https://www.stat.fi/tk/he/vaalit/vaalit2003/vaalit2003_vaalitilastot.html
(Luettu 3.5.2019).

Maahanmuuttoviraston vanhat tilastot <https://migri.fi/vanhat-tilastot>

Maahanmuuttovirasto, ”Maahanmuuttovirasto on arvioinut Irakin turvallisuustilanteen uudelleen”, 8.5.2009. https://migri.fi/artikkeli/-/asset_publisher/maahanmuuttovirasto-on-arvioinut-irakin-turvallisuustilanteen-uudelleen (Luettu 2.5.2019).

Maahanmuuttovirasto, ”Milloin hakemusta ei käsitellä Suomessa?”, <https://migri.fi/milloin-hakemusta-ei-kasitella-suomessa-> (Luettu 9.5.2019).

Maahanmuuttovirasto, ”Oleskelulupa muulla perusteella”, <https://migri.fi/myonteinen-paatos/oleskelulupa-muulla-perusteella>. (Luettu 9.5.2019).

Maahanmuuttovirasto, ”Oleskelulupapäätökset 2007, Top-10-kansalaisuudet”, 13.3.2008. (Luettu 9.5.2019).

Maahanmuuttovirasto, ”Oleskelulupapäätökset Top-10 kansalaisuudet”, 16.2.2009. (Luettu 9.5.2019).

Maahanmuuttovirasto, ”Oleskelulupapäätökset Top-10 kansalaisuudet”, 17.2.2010 (Luettu 9.5.2019).

Maahanmuuttovirasto, ”Oleskelulupapäätökset top-10 kansalaisuudet”, 28.2.2012. (Luettu 9.5.2019).

Maahanmuuttovirasto, ”OLESKELULUVAT VUONNA 2007”, 28.1.2008.
Maahanmuuttovirasto, Helsinki.

Maahanmuuttovirasto, ”OLESKELULUVAT VUONNA 2008”, 16.3.2009.
Maahanmuuttovirasto, Helsinki.

Maahanmuuttovirasto, "OLESKELULUVAT VUONNA 2009", 22.2.2010.
Maahanmuuttovirasto, Helsinki.

Maahanmuuttovirasto, "OLESKELULUVAT VUONNA 2010", 25.3.2011.
Maahanmuuttovirasto, Helsinki.

Maahanmuuttovirasto, "OLESKELULUVAT VUONNA 2011", 29.2.2012.
Maahanmuuttovirasto, Helsinki.

Maahanmuuttovirasto, "ratkaistut oleskelulupahakemukset diaariryhmittäin ajalta:
2006", 23.1.2008

Maahanmuuttovirasto, "Turvapaikanhakijat -Yksintulleet alaikäiset", 21.3.2007. (Luettu
9.5.2019).

Maahanmuuttovirasto, "Turvapaikanhakijat -Yksintulleet alaikäiset", 12.2.2008. (Luettu
9.5.2019).

Maahanmuuttovirasto, "Turvapaikanhakijat -Yksintulleet alaikäiset", 12.2.2009. (Luettu
9.5.2019).

Maahanmuuttovirasto, "Turvapaikanhakijat -Yksintulleet alaikäiset", 12.2.2010. (Luettu
9.5.2019).

Maahanmuuttovirasto, "Turvapaikanhakijat -Yksintulleet alaikäiset", 10.2.2011. (Luettu
9.5.2019).

Maahanmuuttovirasto, "Turvapaikanhakijat -Yksintulleet alaikäiset 1.1.-31.12.2011",
1.2.2012. (Luettu 9.5.2019).

Maahanmuuttovirasto, "Turvapaikkayksikön tilastoanalyysi, vuosi 2007", 28.1.2008.
Maahanmuuttovirasto, Helsinki.

Maahanmuuttovirasto, "Turvapaikkayksikön tilastoanalyysi, vuosi 2008", 2.3.2009.
Maahanmuuttovirasto, Helsinki.

Maahanmuuttovirasto, "Turvapaikkayksikön tilastoanalyysi, vuosi 2009", 25.2.2010.
Maahanmuuttovirasto, Helsinki.

Maahanmuuttovirasto, "Turvapaikkayksikön tilastokatsaus 2010", 25.3.2011.
Maahanmuuttovirasto, Helsinki.

Maahanmuuttovirasto, "Turvapaikkayksikön tilastokatsaus 2011", 29.2.2012.
Maahanmuuttovirasto, Helsinki.

Tutkimuskirjallisuus

Haavisto, Ilkka & Kiljunen, Pentti, 2011: *MAAILMAN PARAS MAA: EVAn kansallinen arvo- ja asennetutkimus 2011*. Taloustieto Oy, Helsinki.

Hannula, Milla, 2011: *Maassa maan tavalla: Maahanmuuttokritiikin lyhyt historia*, Otava, Helsinki.

Kalela, Jorma, 2000: *Historiantutkimus ja historia*. Gaudeamus, Helsinki.

Keskinen, Suvi, 2009: "Pelkkiä ongelmia? : Maahanmuutto poliittisen keskustelun kohteena". *En ole rasisti, mutta...: Maahanmuutosta, monikulttuurisuudesta ja kritiikistä*, 2. 33-36.

Toimittaneet Suvi Keskinen, Anna Rastas, Salla Tuori. Vastapaino, Tampere.

Keskinen, Suvi, 2010: "Maahanmuuttokeskustelu ei ole yhden miehen varassa", Journalismikritiikin vuosikirja 2010, 1/2010, 61-64. Toimittanut Kyrölä, Katariina, Tammerprint, Tampereen yliopisto. <http://tampub.uta.fi/tiedotusoppi/978-951-44-8030-0.pdf> (luettu 15.4.2019).

Mattlar, Markus, 2008, *Protesti, vitsi vai äärioikeiston nousu? : Tony Halmeen vaalivoitto ja radikaali oikeistopopulismi suomalaisessa politiikan journalismissa*. Viestinnän pro gradu -tutkielma. Jyväskylän yliopisto.

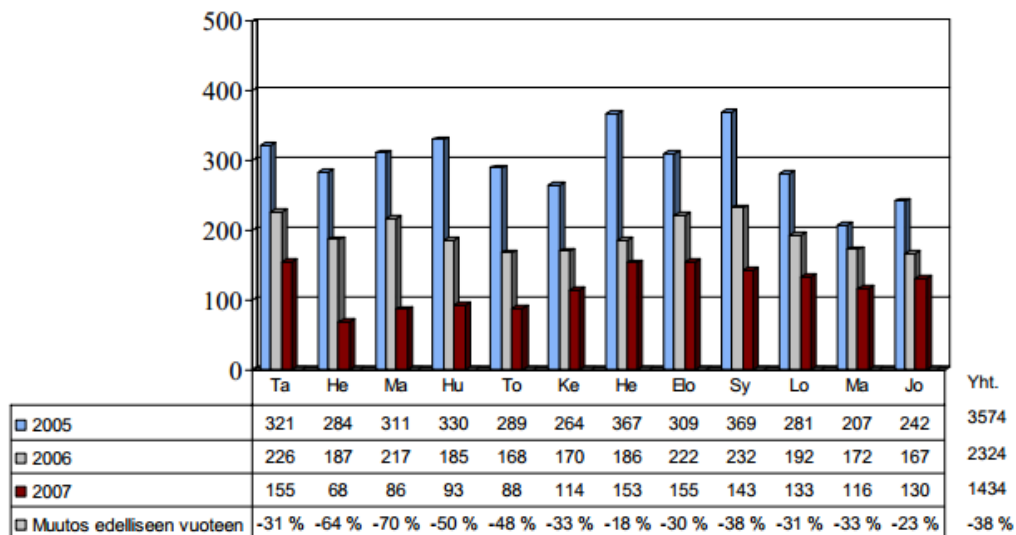
Mattlar, Markus, 2010, "Retoriikkaa ja rikostutkintoja – Maahanmuuttokriitikko Jussi Halla-aho marginalisoitui häiriköksi", Journalismikritiikin vuosikirja 2010, 53-60. Toimittanut Kyrölä, Katariina, Tammerprint, Tampereen yliopisto. <http://tampub.uta.fi/tiedotusoppi/978-951-44-8030-0.pdf> (luettu 15.4.2019).

Mustakallio, Antti, 2011, "Jussi Halla-ahon radikaali retoriikka", Hyvejohtajuus.fi. (luettu 18.4.2019)

- Puuronen, Vesa, 2011, *Rasistinen Suomi*. Gaudeamus Helsinki University Press, Helsinki.
- Rastas, Anna, 2005, "Rasismi". *Suomalainen vieraskirja : kuinka käsitellä monikulttuurisuutta*. Vastapaino, Tampere.
- Takala, Anna, 2018, "Tunnetaan maahanmuuttokriittisistä mielipiteistään": 'Maahanmuuttokriittisyys' Helsingin Sanomissa 2008–2017. Viestinnän pro gradu -tutkielma. Helsingin yliopisto.
- Vaarakallio, Tuula, 2017, "Perussuomalainen kaksoispuhe". *Jätkät & jytkyt: Perussuomalaiset ja populismin retoriikka*. Vastapaino, Tampere. Toimittanut Palonen, Emilia & Saresma, Tuija.

Liitteet

Liite 1. Kuukausittainen turvapaikan- hakijamäärä 2005-2007.

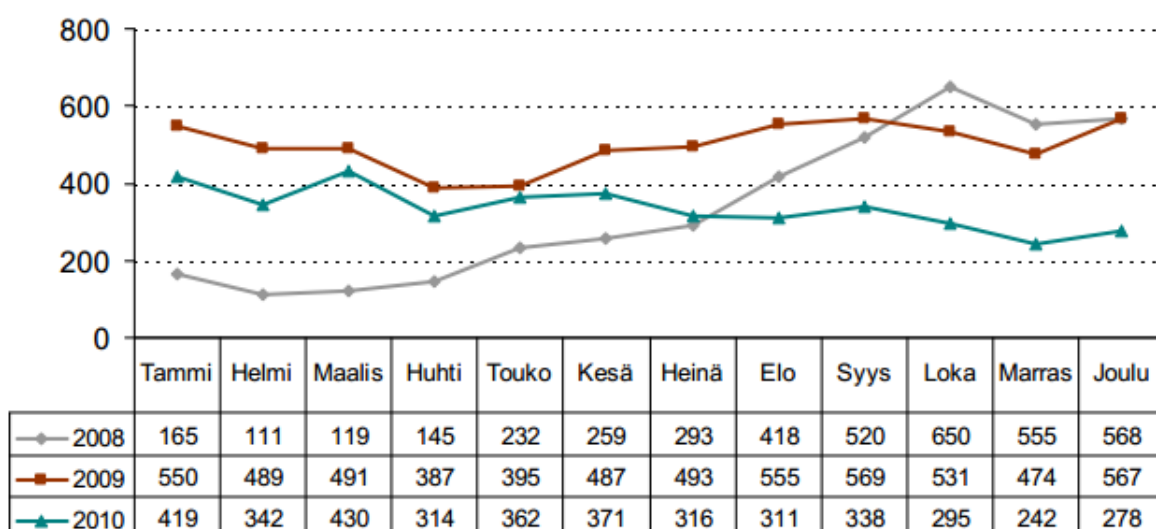
Maahanmuuttovirasto, "Turvapaikkayksikön tilastoanalyysi, vuosi 2007".

Liite 2. Kymmenen suurinta turvapaikanhakijoiden lähtömaata 2005-2007.

2005 <u>78 eri kansalaisuutta</u>		2006 <u>75 eri kansalaisuutta</u>		2007 <u>70 eri kansalaisuutta</u>	
1. Bulgaria	570	1. Bulgaria	463	1. Irak	307
2. Serbia ¹	457	2. Serbia ¹	286	2. Venäjä	171
3. Somalia	321	3. Irak	225	3. Serbia ¹	142
4. Irak	289	4. Venäjä	176	4. Somalia	81
5. Afganistan	237	5. Afganistan	97	5. Iran	78
6. Venäjä	233	6. Valko-Venäjä	97	6. Turkki	74
7. Makedonia	191	7. Somalia	92	7. Afganistan	70
8. Turkki	97	8. Iran	91	8. Valko-Venäjä	47
9. Azerb.	93	9. Nigeria	64	9. Nigeria	41
10. Iran	79	10. Turkki	41	10. Kongo dt	35

Maahanmuuttovirasto, "Turvapaikkayksikön tilastoanalyysi, vuosi 2007".

Liite 3. **Turvapaikanhakijat kuukausittain vuosina 2008–2010**

Maahanmuuttovirasto, Turvapaikkayksikön tilastokatsaus 2010.

Liite 4. Kymmenen suurinta turvapaikanhakijoiden lähtömaata 2008-2010.

2008		2009		2010	
1. Irak	1255	1. Irak	1195	1. Irak	575
2. Somalia	1181	2. Somalia	1180	2. Somalia	571
3. Afganistan	254	3. Bulgaria	739	3. Bulgaria	485
4. Venäjä	209	4. Venäjä	602	4. Venäjä	436
5. Serbia*	172	5. Afganistan	461	5. Afganistan	265
6. Iran	144	6. Kosovo	284	6. Serbia	173
7. Bulgaria	82	7. Iran	162	7. Kosovo	148
8. Nigeria	77	8. Turkki	140	8. Iran	142
9. Valko-Venäjä	68	9. Nigeria	131	9. Turkki	117
10. Turkki	65	10. Sri Lanka	102	10. Romania	94

Maahanmuuttovirasto, Turvapaikkayksikön tilastokatsaus 2010.

Liite 5. Syyte uskonrauhan rikkomisesta

Jussi Halla-aho on internetissä 3.6.2008 julkaisemassaan kirjoituksessa esittänyt väitteen, jonka sisältö on seuraava:

"Profeetta Muhammad oli pedofiili, ja islam on pedofilian pyhittäväuskonto, siis pedofiiliuskonto. Pedofilia on Allahin tahto"

Halla-aho on kirjoituksessaan todennut, että väitteen sisältämät lauseet todennäköisesti loukkaavat muslimien uskonnollisia tunteja. Halla-aho

perustelee väitettään sillä, että Muhammad otti Koraani mukaan yhdeksi vaimoistaan kuusi vuotiaan tytön ja harjoittanut seksuaalista kanssakäymistä tytön kanssa tämän ollessa yhdeksän vuotta. Halla-aho toteaa, että islamilaisen doktriinin ja muslimien näkemyksen mukaan Koraani on kirjaimellisesti otettava Jumalan sanaa. Hän esittää myös näkemyksen, että Muhammadin kritisointi on Jumalan kritisointia ja siten pyhinhäväistystä. Johtopäätöksensä hän toteaa, että Muhammadin pedofilisyys ja muslimien sekä Allahin pedofiliamyönteisyys voidaan kiistää vain kiistämällä Koraanin kirjaimellinen totuudellisuus tai Muhammadin asema Jumalan lähettiläänä, jonka teot ovat Jumalan tahdon mukaisia. Tämän jälkeen Halla-aho toistaa edellä lainatun väitteensä.

Halla-ahon vahvasti yleistävä väite on varsinkin modernin maltillisen islamin kannalta kohtuuton. Väite kohdistuu islamissa pyhinä pidettäviin instituutioihin, profeetta Muhammadiin ja Allahiin. Väite on muslimeja loukkaava.

Uskonnonvapauslain 2§:n mukaan uskonnollisella yhdyskunnalla tarkoitetaan sanotussa laissa evankelis-luterilaista kirkkoa, ortodoksista kirkkokuntaa ja sanotun lain 2 luvussa säädetyllä tavalla rekisteröityä uskonnollista yhdyskuntaa.

Uskonnollisen yhdyskunnan rekisteröimisestä päättää ja uskonnollisten yhdyskuntien rekisteriä pitää Patentti- ja rekisterihallitus. Sanotun viranomaisen ylläpitämään yhdistysrekisteriin on rekisteröity useita islamilaisia uskonnollisia yhdistyksiä. Näin ollen on selvää, että islam on rikoslain 17 luvun 10§:n 1-kohdassa tarkoitettu uskonnollinen yhdyskunta.

Oikeuskirjallisuuden mukaan uskonrauhan rikkomisessa tarkoitettuna herjaamisena on pidettävä suullista tai kirjallista lausumaa, joka on omiaan halventamaan kohteen arvoa toisten silmissä. Häpäiseminen voidaan toteuttaa hyvin monimuotoisesti (Rikosoikeus. Heinonen, Olavi toim. WSLT 2002 s. 684). Rangaistussäännökseen johtaneissa lainesitöissä (HE 6/1997 vp s. 128) on loukkaus katsottu tehdyksi, kun herjaamisen tai häpäisemisen loukkaavuuden käsittävät myös sellaiset henkilöt, jotka kenties itse eivät pidä herjaamisen tai häpäisemisen kohdetta pyhänä, mutta antavat arvoa toisella tavalla ajattelevien ihmisten vakaumukselle.

Totean, että Koraania on eräiden tietojen mukaan ryhdytty kokoamaan 600-luvulla. Sitä koskevassa tutkimuksessa on kannatusta saaneet toisistaan eriävät tulkinnat. Huomioon ottaen, mitä lain esitöissä ja oikeuskirjallisuudessa on lausuttu katson, ettei arviointia tutkinnankohteena olevan väitteen rangaistavuudesta uskonrauhan rikkomisena tai muuna rikoksena ole mahdollista perustaa esimerkiksi siihen, onko Koraanissa kerrottu tapahtumainkulku tosi.

Halla-ahon esittämässä väitteessä ei ole kysymys siitä, että Halla-aho pyrkisi esittämään vilpittömästi kritiikkiä islamin uskoon joskus liitettyjä epäkohtia kohtaan. Esimerkiksi kriittiset näkökohdat tyttöjen ja naisten verraten heikosta asemasta eräissä islamilaisissa maissa nauttivat tyypillisesti sananvapauden suojaa, vaikka ne samalla voivat loukata joidenkin muslimien uskonnollisia tunteita.

Kirjoitus, johon tutkinnan kohteena oleva väite sisältyy, alkaa johdannolla, jossa Halla-aho toteaa valtiosyyttäjän ja Tampereen käräjäoikeuden kantana olevan, että profeetta Muhammadin loukkaaminen "on laitonta koska Muhammad on muslimille pyhä". Halla-aho viittaa tältä osin Tampereen käräjäoikeuden antamaan tuomioon 30.5.2008 nro 2790. Kirjoituksessaan Halla-aho ei mitenkään tuo esiin, että sanotussa tuomiossa vastaajille luettiin syyksi uskonrauhan rikkominen, koska he olivat laatineet ja toimittaneet internetissä yleisön saataville kaksi sivustoa, jossa Allahia tai profeetta Muhammadia kuvaavia hahmoja esitettiin sekaantumassa eläimiin. Halla-aho on siten kirjoituksessaan tuonut esiin tosiseikkoja varsin valikoivalla tavalla.

Tutkinnan kohteena oleva väite on sanamuodoltaan selkeä ja se esitetään korostetulla kirjoitustyyllillä. Halla-aho toteaa itse, että sen sisältö loukkaa muslimin uskonnollisia tunteita. Halla-aho toistaa väitteensä vielä kirjoituksensa puolivälissä. Katson, että väite tosiasiallisesti ilmentää sellaista loukkaamistarkoitusta, jota rikoslain 17 luvun 10 §:n 1-kohdassa edellytetään.

Lausuma, jota riidattomasti on julkaistu, täyttää rikoslain 17 luvun 10§:n 1-kohdassa säädetyn tunnusmerkistön. Halla-aho on todennäköisinsyyn syylistynyt uskonrauhan rikkomiseen.

Liite 6. Syyte kansanryhmää vastaan kiihottamisesta

Halla-aho on internetissä 3.6.2008 julkaisemassaan kirjoituksessa myös esittänyt seuraavan väitteen:

"Ohikulkijoiden ryöstely ja verovaroilla loisiminen on somalienkansallinen, ehkä suorastaan geneettinen erityispiirre".

Halla-aho on kysymyksessä olevassa kirjoituksessa sinänsä todennut, etteivät kaikki somalit ryöstä tai loisi verovaroilla ja ettei hän käsittele edellä tarkoitetun väitteen sisältöä faktana. Toisaalta lausuma on sanamuodoltaan selkeä ja se esitetään korostetusti tummennetuilla kirjaimilla. Lausuman asiasisältö ei muutu, vaikka sitä arvioidaan kirjoituksen muodostamaa kokonaisuutta vastaan.

Lausuma, joka mukaan ryöstely ja verovaroilla loisiminen on somalien kansallinen tai geneettinen erityispiirre, sisältää näkemykseni mukaan asiallisesti ottaen väitteen kysymyksessä olevaan ryhmään kuuluvien ihmisten luonteenomaisesta ala-arvoisuudesta muihin ihmisiin nähden.

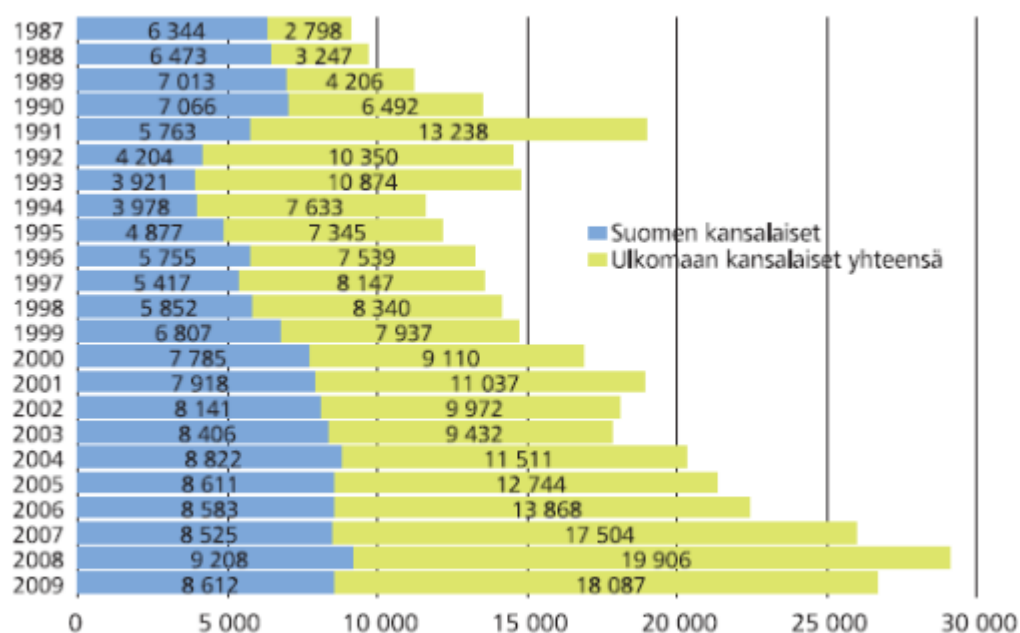
Lausumallaan Halla-aho asiallisesti väittää, että kysymyksessä olevaan ryhmään kuuluvilla ihmisillä on ominaispiirre, joka ennalta määrätysti johtaa heidän kohdallaan yleiseen rikollisuuteen ja verovaroilla loisimiseen. Halla-ahon syrjivä ja vahvasti yleistävä väite on sanottua ihmisryhmää solvaava ja panetteleva, koska siinä kerrotuin tavoin kuvataan kokonaiseen kansanryhmään kuuluvat ihmiset rikollisina ja yhteiskunnan loisina. Lausunto loukkaa näiden ihmisten ihmisarvoa

Lausuma, jota riidattomasti on levitetty yleisön keskuuteen, täyttää rikoslain 11 luvun 10§:ssä säädetyn tunnusmerkistön. Halla-aho on todennäköisin syin syyllistynyt kiihottamiseen kansanryhmää vastaan

Kalske, Syytemääräys Dnro R 09/8, 27.3.2009, Valtakunnansyyttäjänvirasto, 7-8.

Liite 7. Tulomuutto kansalaisuuden mukaan 1987-2009

Kuvio 1. Tulomuutto kansalaisuuden mukaan 1987-2009

Lähde: Väestötilastot. Tilastokeskus